

SA BUKA VINA RUA TADINA BAŃARA

Sa Vinabakala

Sa Buka Vina Rua Tadi na BaŃara sina hodana sa Buka Kekenu Tadi na BaŃara sapu sa vivineidi sari karua binanara tadi na tinoni Izireli meke Ziuda. Sa Buka hie si ta paqaha pa karua pukuna: (1) Sa Vivineidi sari karua butubutu baŃara si podalae pa vari korapana sa vuaheni vina sia gogoto meke keke tina vuaheni totona lopu ele podo se Zisu meke kamo mae koasa totona sapu ta huara sa vasileana Sameria koasa vina betona sa binanara Izireli pa vuaheni zuapa gogoto hiokona rua sipu lopu ele podo se Zisu; (2) Sa vivineina sa binanara pa butubutu Ziuda podalae koasa tinahuara pa binanara Izireli meke kamo gore la pa totona ta raovo vagi meke ta huara sa vasileana Zerusalema koe Nebukaneza, sa baŃara pa Babiloni pa vuaheni lima gogoto vesu Ńavulu onomo sipu lopu ele podo se Zisu Karisito. Sa vina betona sa buka si na gugua Gedalia sa qavuna pa Ziuda pa kauruna sa binanara pa Babiloni, meke sa vivineina sa baŃara Zehoiakini pa popoa Ziuda pu ta rupaha pa tinapusi pa Babiloni.

Sari na tinasuna nomadi hire si ta evaŃa koa gua koari na tinoa vina gugue pa vinahesi beku tadi na baŃara meke na tinoni pa Izireli meke Ziuda. Sa hinuarana sa vasileana Zerusalema, meke sa tinaraovodi sari kobi tinoni pa Ziuda

si keke totošo arilaena hola pa vivineina sapu kekere sari na tinoni Izireli pa vinalesi beku.

Sa ṅati poropita sapu somana ta kubere koasa Buka Vina Rua si e Ilaisa sapu sa hinobena e Ilaiza.

Sari na Pinaṅapaṅahana sa Buka

Sari na binanara Izireli meke Ziuda. Hinia 1:1 kamo hiniā 17:41

1. Sa poropita Ilaisa. Hinia 1:1 kamo hinia 8:15
2. Sari na baṅara pa Ziuda meke Izireli. Hinia 8:16 kamo hinia 17:4
3. Ta huara sa vasileana Sameria. Hinia 17:5-41

Sa binanara pa butubutu Ziuda. Hinia 18:1 kamo hinia 25:30

1. Podalae koe Hezikaea kamo koe Zosaea. Hinia 18:1 kamo hinia 21:26
2. Sa binanara te Zosaea. Hinia 22:1 kamo hinia 23:30
3. Sari na baṅara vina betobeto pa Ziuda. Hinia 23:31 kamo hinia 24:20
4. Sa tina huarana Zerusalemā. Hinia 25:1-30

Ilaiza meke sa Baṅara Ahazaea

¹ Pa mudina sa minate te Ehabi sa baṅara pa Izireli, si va kari ia ari popoa pa Moabi sa binanara pa Izireli.

² Pa totošo asa si hoṅa gore nia tu pa nana batu vetu koasa bara pa huhukirina sa vetu baṅara pa Sameria se Ahazaea, sa baṅara pa Izireli, meke bakora va kaleana. Ke garunu tie palepaleke inavoso si asa pude la nanasia sa beku Beolozibabi, sa tamasa tadi pa Ekoroni, sa

vasileana lavata pa popoa Pilisitia, pude hata vura nia sapu kote leana mo si asa ba lokari.

³ Ba garunia sa mateana te Zihova se Ilaiza sa poropita pa Tisibe, pude la tutuvi sari na tie paleke inavoso tanisa baṅara Ahazaea meke nanasi, “Na vea ke hiva la si gamu pude nanasia se Beolozibabi, sa tamasa tadi pa Ekoroni? Gina loke Tamasa si koa pa Izireli gua si balabala ia gamu?”

⁴ Gua asa ke mi la tozi nia sa baṅara sapu zama gua hie se Zihova, ‘Lopu kaqu leamu pule si goi koari na mua binakora; kote mate si goi!’” Tavetia e Ilaiza gua sapu garunu nia e Zihova,

⁵ meke kekere pule la koasa baṅara sari na tie palepaleke inavoso. Meke nanasi sa baṅara si arini, “Vegua ke turei pule mae si gamu?” gua.

⁶ Olaṅa si arini, “Tutuvu gami keke tie si gami meke asa tozini gami pude pule mae tozi nigo sapu zama se Zihova koa goi, ‘Vegua ke garunu la tie palepaleke inavoso si agoi pude nanasia se Beolozibabi, sa tamasa pa Ekoroni? Gina na balabala ia goi sapu loke Tamasa si koa pa Izireli? Lopu kaqu leamu pule si goi koari na mua binakora; kote mate si goi!’”

⁷ Nanasa sa baṅara, “Doṅo vea guguana sa tie?”

⁸ Olaṅa si arini, “Na va sage poko kalu kurukuru si asa meke dokoho nia sa si keke kapu kurukuru popana tugo.” Ke kukili sa baṅara, “Na e Ilaiza!”*

⁹ Ke garunu la nia sa si keke palabatu varipera meke ari ka lima ṅavulu puta nana tie, pude

* 1:8 Mt 3:4; Mk 1:6

vagia se Ilaiza. Dogoria sa palabatu se Ilaiza korapa habotu nana pa toqere meke zama la ia sa, “Tie te Tamasa, hiva nigo sa baṅara pude gore mae.”

¹⁰ “Be na tie te Tamasa si rau, mani gore mae pa maṅauru sa nika meke va mate igo si goi, meke sari mua tie!” Olaṅa gua se Ilaiza. Meke hinoqa gore mae mo sa nika pa maṅauru meke va mate ia sa palabatu meke sari nana tie.*

¹¹ Ke garunu la nia pule sa baṅara si keke palabatu meke ka lima ṅavulu puta nana tie pule. La zama sa palabatu koe Ilaiza, “Tie te Tamasa, hiva nigo sa baṅara pude gore mae kamahire!”

¹² “Be na tie te Tamasa si rau, mani gore mae pa maṅauru sa nika meke va mate igo si agoi meke sari mua tie!” gua se Ilaiza. Hinoqa gore mae mo sa nika te Tamasa meke va matea sa palabatu meke sari nana tie.

¹³ Ke garunu pule la nia pule sa baṅara sa vina neta palabatu varipera meke ari ka lima ṅavulu puta nana tie. Haele sage la pa toqere, meke hoqa kokotuṅu si asa pa kenuna e Ilaiza, meke tepa va pepekae, “Poropita te Tamasa, mu tataru nau si rau meke sari qua tie. Lopu va mate gami!”

¹⁴ Sari karua palabatu meke sari dia tie si tava mate pa nika mae guana pa maṅauru; ba meke gua hokara, tataru nau!”

¹⁵ Zama la sa mateana te Zihova koe Ilaiza, “Gore luli koasa, mu lopu matagutu.” Ke luli koasa palabatu se Ilaiza la koasa baṅara.

* **1:10** Lk 9:54

¹⁶ Meke zama la ia sa, “Guahe si zama nia e Zihova, ‘Sina garunu tie paleke inavoso si goi pude nanasia se Beolozibabi, sa tamasa pa Ekoroni, guana sapu loke Tamasa tu si koa pa Izireli pude nanasia, ke lopu kaqu leamu pule si goi; kote mate si goi!’”

¹⁷ Ke mate se Ahazaea, gua tugo sapu zama nia e Zihova koe Ilaiza. Sina loke tuna koreo se Ahazaea, ke e Zoramu sa tasina koreo si baṅara hobe koasa vina rua vuaheni sipu koa baṅara se Zehoramu sa tuna koreo e Zehosapati, baṅara pa Ziuda.

¹⁸ Doduru pule gua pu taveti sa baṅara Ahazaea si ta kubere veko koasa *Buka Tinozi tadi na Baṅara pa Izireli*.

2

Ta Hena Sage La pa Maṅauru se Ilaiza

¹ Meke ele kamo sa totošo pude kaqu hena sage la nia e Zihova pa maṅauru se Ilaiza koa keke givusu lavata. Ke taluarae pa Qiliqali se Ilaiza meke Ilaisa.

² Meke koasa dia inene la si zama la koe Ilaisa se Ilaiza, “Ego, mu koa tani; ura ele garunau e Zihova si rau pude la pa Betolo.” Ba olaṅa la ia Ilaisa si asa, “Zama hinokara atu si rau koasa Tamasa Toana meke koa goi sapu lopu kaqu taluarae koa goi si rau,” gua si asa. Ke ene hola la pa Betolo si arini.

³ Meke la koe Ilaisa sa puku vinarigara poropita sapu koa pa Betolo meke la nanasia rini se Ilaisa, “Vegua, gilania tugo goi sapu kote

hena taloa nia e Zihova koa goi sa mua baṅara ṅinoroi?”

“Uve, ele gilania rau,” gua se Ilaisa. “Ba mada lopu vivinei nia,” gua si asa.

⁴ Beto asa si zama la koe Ilaisa se Ilaiza, “Ego, mu koa tani; ura garunau e Zihova pude hola la pa Zeriko si rau,” gua si asa. Ba olaṅa se Ilaisa, “Zama va hinokara koasa Tamasa Toana meke koa goi si rau, sapu lopu kaqu luara panigo rau si goi.” Ke ene hola la pa Zeriko si arini.

⁵ Meke la nanasia sa puku vinarigara poropita sapu koa vasina se Ilaisa, “Vegua gilania tugo goi sapu kote hena taloa nia e Zihova koa goi sa mua baṅara ṅinoroi?”

Meke olaṅa se Ilaisa, “Uve, ele gilania rau. Ba mada lopu vivinei nia,” gua si asa.

⁶ Beto asa, si zama la koe Ilaisa se Ilaiza, “Ego, kamahire mamu koa tani; ura ele garunau e Zihova si rau pude hola la pa Ovuku Zodani,” gua si asa. Ba olaṅa la koasa se Ilaisa, “Zama hinokara koasa Tamasa Toana meke koa goi si rau sapu lopu kaqu taluarae koa goi si rau.” Ke ene hola la si arini.

⁷ Meke luli koa rini meke la pa Ovuku Zodani sari ka lima ṅavulu puta poropita. Meke la noso tata koasa ovuku sari Ilaiza meke Ilaisa, meke sari ka lima ṅavulu puta poropita si turu va seu vasinahite koari kara.

⁸ Meke va gorea sa sa poko sapu hade nia sa, meke viqusu va gelegelea sa, meke seke nia sa pa kolo si asa; meke paqaha rua nana sa kolo, meke karovo la dia pa kalina la koasa pepeso popana sari Ilaiza meke se Ilaisa.

⁹ Meke vasina si zama la koe Ilaisa se Ilaiza, “Mamu tozi nau, nasa si hiva nia goi pude tavete ponigo rau, sipu lopu ele ta hena taloa si rau.” Meke olaṅa la ia Ilaisa si asa, “Mu tomo ruaia koa rau sa ṅiniraṅira sapu tagoia goi, pude maqu sogo hobego” gua si asa.*

¹⁰ Meke olaṅa se Ilaiza, “Tasunana sa tinepa sana pude poni nigo. Ba kote vagia mo goi si asa be dogorau goi ta hena taloa koa goi si rau; be guana lopu dogorau goi, si lopu kaqu boka vagia goi si asa,” gua si asa.

¹¹ Meke sipu korapa vivinei na ene la si arini, si hinoḡa mae mo sa totopili nika meke sari na hose nika pa vari korapa dia rini, meke ta hena sage la pa maṅauru koasa givusu lavata se Ilaiza.

¹² Meke dogoria Ilaisa sapu gua asa, meke velavela la koe Ilaiza si asa, “Ke tamaqu! Ke tamaqu! Dotu! Sari na hose na totopili varipera pa Izireli!”* Meke lopu hite dogoro pulea sa se Ilaiza. Meke koasa nana tinalotaṅa si sira ruaia sa sa nana poko.*

Hobea Ilaisa se Ilaiza

¹³ Beto asa si pudiki vagia sa sa poko te Ilaiza sapu va hoḡa pania sa, meke ene pule la meke la turu nana pa taḡelena sa Ovuku Zodani.

¹⁴ Meke vagia sa sa poko hade te Ilaiza meke seke la nia sa pa kolo meke zama, “Avei si goi

* **2:9** Diut 21:17 * **2:12** Sipu dogoria Ilaisa se Ilaiza totošo ta hena sage la pa maṅauru si dogori tugo sa sari na hose nika na totopili nika te Tamasa pu kopu nia sa popoa Izireli pa vinaripera, meke gilania sa sapu ele sogo hobea sa se Ilaiza. * **2:12** 2 Baṅ 13:14

Zihova sa Tamasa te Ilaiza?” gua. Meke sipu sekea sa sa kolo si paqaha rua nana sa kolo, meke ene karovo la nana pa kalina la koasa pepeso popana.

¹⁵ Meke sipu dogoria ri ka lima ṅavulu puta poropita mae guadi pa Zeriko sapu gua asa si zama si arini, “Sa niniranira te Ilaiza si ele koa koe Ilaisa.” Meke la tutuvia rini si asa, meke la kokotuṅu pa kenuna sa si arini.

¹⁶ Meke zama, “Hire si gami ka lima ṅavulu puta tie niṅira mami. Mu garunu gami pude la hata vatua sa mua baṅara. Hokara sa maqomaqona e Zihova si vāgi taloa nia si asa meke la veko pania Sa si asa pa keke toqere babe koa keke lolomo,” gua si arini. Ba olaṅa la koa rini se Ilaisa,

“Lokari, lopu kaqu la si gamu,” gua si asa.

¹⁷ Ba ososo nia rini, osolae lopu boka si asa, ke va malumu lai mo sa si arini. Meke la sari ka lima ṅavulu puta tie hire, meke la hata ia rini si asa pa toqere na lolomo koari ka ṅeta rane, ba lopu boka dogoria rini si asa.

¹⁸ Beto asa si pule la koe Ilaisa sapu korapa aqa ni si arini pa Zeriko. Meke zama la koa rini si asa, “Vegua lopu tozini gamu tu rau pude lopu la?” gua si asa.

Sari na Tinavete Variva Magasadi te Ilaisa

¹⁹ Kaiqa rina tie pa Zeriko si la koe Ilaisa meke zama, “Gilania goi sa vasileana lavata hie si leana hola pude koa ia, ba lopu leana sa kolo, gua asa ke lopu boka toa va leana sari na linetelete pa pepeso,” gua si arini.

²⁰ Ke garuni sa si arini, “Mi voi i kaiqa soloti^d pa keke baolo vaqurana, mamu paleke mae koa rau,” gua si asa. Ke paleke mae nia rini koasa si asa.

²¹ Meke paleke la nia Ilaisa koasa kolo si asa, meke taburu nia sa sa soloti pa korapa kolo, meke zama guahe si asa: “Guahe sa zinama te Zihova: ‘Ele va via ia Rau sa kolo hie, meke lopu kaqu ta evaṅa pule sa minate babe va kaleani sari na linetelete na gua.’”

²² Meke tava via sa kolo sana, seunae gua sapu zama gunia Ilaisa si asa.

²³ Meke taluarae pa Zeriko se Ilaisa pude la pa Betolo gua, koasa nana inene la si vura mae koasa vasileana nomana sari kaiqa koreo, meke va sisire nia rini si asa meke zama, “La hoi, pakabatu! Ene sage la hoi, pakabatumu!” gua si arini.

²⁴ Taliri se Ilaisa meke dono toto la koa rini, meke leve ni sa pa pozana e Zihova si arini, meke haqala vura mae pa korapa hudahuda sari karua bea mamaqota meke garata lulura i sari ka made ṅavulu rua koreo.

²⁵ Meke ene hola la tu pa toqere Kameli se Ilaisa, beto asa si tiqe pule la pa Sameria si asa.

3

Vinaripera pa Varikorapadia ari pa Izireli meke Moabi

¹ Koasa vina manege vesu vuahenina sa binanara te Zehosapati sa baṅara pa Ziuda, si tava baṅara pa Izireli se Zoramu sa tuna koreo

e Ehabi, meke kopu nia sa binaṅara Izireli ka manege rua vuaheni pa vasileana Sameria.

² Tavete va kaleana pa kenuna Zihova si asa, ba lopu kaleana hola gugua sa tamana meke se Zezibelo sa tinana; huara gore nia sa sa beku sapu tavetia sa tamana tana vinahesina e Beolo.

³ Ba kopu ni sa sari hahanana kaleadi te Zeroboami sa tuna koreo e Nebati, meke turaṅa lani sa pa sinea sari na tie Izireli meke lopu noso ni sa sari nana kinaleana.

⁴ Na tie kopu sipi se Mesa sa baṅara pa Moabi, meke ta hia nia sa pude kaqu veko guana vinariponi doduru vuaheni koasa baṅara pa Izireli, keke gogoto tina lami, meke na vulu koari ka keke gogoto tina sipi.

⁵ Ba sipu mate se baṅara Ehabi pa Izireli, si korona koa kaurae pa binaṅara tadi pa Izireli se Mesa.

⁶ Koasa totosona tugo asa si taluarae pa Same-ria sa baṅara Zoramū meke varigara ni sa sari doduru nana qeto minate varipera.

⁷ Meke garunu la inavoso si asa koasa baṅara Zehosapati pa Ziuda meke zama, “Sa baṅara pa Moabi si hiva vura taloa pa qua kinopu; boka toka nau goi pude raza ia?”

“Uve, boka si rau,” olaṅa gua sa baṅara Zehosapati. “Arau si koa mo pa mua hiniva, meke gua tugo sari na qua tie meke sari na qua hose.

⁸ Sirāṅa savana si kote lulia gita meke la rapata?” gua se Zehosapati.

“Koasa sirāṅa gelena si kote lulia gita, nuquru

gua koasa soloso qega pa Edomu,” gua se Zoramū.

⁹ Ke taluarae sa baṅara pa Izireli, turānae koari na baṅara pa Ziuda meke sa baṅara pa Edomu. Na ene likoho si arini ke hola ka zuapa rane si paho ni na kolo, meke loketona hokara si koa pude tadi na tie babe sari na puku kurukuru tadi kasa.

¹⁰ “Beto si gita!” zama gua sa baṅara Zoramū. “Veko varigara ni gita e Zihova si gita ka neta baṅara pude variponi ni gita koasa baṅara pa Moabi!”

¹¹ Ba nanasa se baṅara Zehosapati, “Vegua koa nana keke poropita tani sapu boka nanasa poni gita koe Zihova?” Olaṅa si keke palabatu koasa qeto minate te baṅara Zoramū, “Koa nana hie se Ilaisa sa tuna koreo e Sapati. Na tie varitokae te Ilaiza si asa.”

¹² “Na poropita hinokara si asa,” gua sa baṅara Zehosapati. Ke la koe Ilaisa sari ka neta baṅara.

¹³ Meke zama se Ilaisa koasa baṅara pa Izireli, “Nasa qua ginugua ke kote tokani gamu rau? La mamu nanasi sari na poropita saripu hoke nanasi ri na tiatamamu.” “Lokari!” Olaṅa gua se Zoramū. “Na e Zihova tu na varigara ni gami si gami ka neta baṅara pude variponi ni gami koasa baṅara pa Moabi.”

¹⁴ Olaṅa se Ilaisa, “Gua sapu toana gua se Zihova Tadi na Qeto Minate sapu vahesia rau, si zama tokotokoro atu si arau, sapu na lopu kote doṅo atu igo babe liṅana atu igo arau si agoi be lopu pamaṅa nia arau se Zehosapati sa baṅara pa Ziuda.

15 Ego, va mae nia si keke tie mikemike,” gua si asa.

Sipu lopi ia sa tie mikemike sa nana hapu, si kamo koe Ilaisa sa niniranira te Zihova,

16 meke zama si asa, “Gua hie si zama nia e Zihova, ‘Geli nia dereni sa doduruna sa lolomo popana hie.

17 Ura zama se Zihova: Lopu kote dogoro givusu babe na ruku si gamu, ba sa lolomo togere popana hie si kote siṅia na kolo, meke gamu meke sari mia bulumakao, meke sari mia kurukuru palepaleke tinitonā si kote soku mia kolo tana napo.’”

18 Meke zama hoda la tu se Ilaisa, “Na mama-helona mo koe Zihova pude tavetia si hie; sari pa Moabi ba kote ade vatu nia mo Sa pa limamia gamu.

19 Kote raza i gamu meke vagi i sari doduru dia vasileana lavalavata leleadī meke ta baradi. Kote maho va gore ni gamu sari doduru dia huda vuvua, tuku i doduru dia tototolo kolo, meke novali na tamunu ni patu sari doduru dia pepeso masurudi.”

20 Koivugona pana munumunu, koasa tooso sapu hoke va vukivukihi tugo, si tootolo gore toṅoto mae gua pa Edomu sa kolo, meke va siṅi betoa sa sa popoa.

21 Sipu avoso nia rina tie pa Moabi, sapu ele mae sari ka neta baṅara pude rapati, si ta tioko vura beto sari doduru tie saripu boka tuqe tinitonā varipera, podalae pa tie koadi kamo koari na tie vaqura, meke la aqa si arini koasa volosona sa popoa Moabi.

²² Sipu vaṅunu si arini pana munumunu koivugona si gona ia na rimata sa kolo, meke va ziṅara guni nia sa na ehara.

²³ Meke zama si arini, “Na ehara si hie! Gina variperai sari ka ṅeta baṅara meke variva mate pulei! Aria mada la paleke vagi sari doduru dia likakalae veko hola ni arini pa dia ipi!”

²⁴ Ba sipu kamo i rini sari dia ipi, si aṅa rapati mo rina tie Izireli meke hadu pule ni meke seke va mate i rini sari na tie Moabi.

²⁵ Meke huari rini sari dia vasileana lavalavata. Pude kamo i rini si keke pepeso masuruna, doduru ari na tie Izireli si oki la patu osolae tale patuna sa vasina; tukui tugo rini sari na tototolo meke maho gore ni rini sari na huda vuvua. Mumudi hokara si sa ṅati vasileana ta barana patu mo pa Kiri Hareseti si koa hola, meke vari likohae nia ri na tie gona kurukuru paqala meke rapata ia.

²⁶ Sipu gilania sa baṅara pa Moabi sapu lopu boka si asa, si vagi sa si ka zuapa gogoto tie varipera vedara meke podekia rini pude zukuru nuṅuru gua pa kalina tanisa baṅara pa Edomu ba lopu boka.

²⁷ Ke vagia sa sa tuna koreo kenuna, sapu kote hobena sa, koasa binaṅara, meke va vukivukihi nia pa kali gobana sa vasileana lavata. Sa tinanaziri la koa ri na tie Izireli si noma hola, ke togolo taloa pule koasa vasileana lavata si arini meke pule dia pa dia popoa.*

* **3:27** Matagutu nia rini sa tamasa pa Moabi babe se Zihova, sapu sa si kote tavetia sa koa rini. Lopu bakala si asa.

4

Toka nia Ilaisa sa Naboko Malaṅana

¹ Keke rane sa naboko tana keke tie pu somana koasa keke puku poropita si la koe Ilaisa meke zama, “Palabatu, mate sa loaqu! Gilania mua goi sapu pamaṅa hola nia sa se Zihova, ba ninoroi si mae sa tie pu veko nia gale sa pude vagi taloa ni sari karua tuqu koreo pude nana pinausu guana tinabarana sa gale tanisa qua palabatu.”

² Ke olaṅa se Ilaisa, “Sa si kote boka tavete ponigo rau? Tozi nau, na sa si koa pa mua vetu?”

“Lopu keketoṅa, ba kekeke piga oela mo,” gua sa naboko.

³ Zama se Ilaisa “La koa ri turanamu, mamu tepa vagi voivoina oela sokudi gua sapu boka vagi goi.

⁴ Mamu nuquru la pa vetu si agoi meke sari tumu koreo, tukua sa sasada, meke podalae zoropo lani oela sari na voivoina. Pana siṅi si keke si veko vata kalea.”

⁵ Ke nuquru pa nana vetu sa barikaleqe meke sari tuna koreo, tukua rini sa sasada, vagia rini sa piga oela hitekena, meke toṅo voi ni oela sa sari na voivoina totoṅo va tata valai ri tuna koreo koasa.

⁶ Sipu ele va siṅi betoi rini sari doduru voivoina, nanasa si asa be koadia pule kaiqa, meke olaṅa si arini, “Asa mo sa vina betobeto,” gua. Meke noso mo zolorona sa oela.

⁷ Pule la si asa koe Ilaisa, sa poropita, meke zama se Ilaisa koasa, “Holuholu ni sari oela meke tabari sari doduru mua gale, meke kote koa hola

tu si kaiḡa poata garona pude toka nigo si goi meke sari tumu koreo,” gua.

Se Ilaisa meke sa Barikaleḡe Tagotagona pa Sunemu

⁸ Keke rane si ene la pa Sunemu se Ilaisa, vasina sapu koa si keke barikaleḡe tagotagona. Meke ruvatia sa barikaleḡe hie si asa pude la henahena koa sa, meke podalae koasa totoaso asa meke koari doduru totoaso pule sipu la pa Sunemu si asa, si hoke la henahena pa vetu tanisa si asa.

⁹ Meke zama la koasa nana palabatu sa barikaleḡe, “Gilania rau sapu sa tie sapu hoke mae koa gita tani doduru totoaso si na tie madina te Zihova.

¹⁰ Mada tavetia keke lose hite panaulu pa vetu, mada veko nia keke teḡe, keke tevolo, keke sea habohabotuana, meke keke zuke pa korapana, meke kote boka mae koa si asa vasina, koari na totoaso mae hopikini gita sa,” gua si asa.

¹¹ Ego, keke rane si pule mae pa Sunemu se Ilaisa, meke ene sage la pa nana lose pude magogoso.

¹² Tozi nia sa se Qehazi sa nana nabulu pude la tioko mae nia sa barikaleḡe Sunemu. Meke sipu mae kamo si asa,

¹³ si zama la koe Qehazi si asa, “Mamu nanasia ko, sapu nasa beka si kote hiva nia sa koa rau pude tavete ponia si asa, koasa hinobena sa nana tinavete nomana koa gita. Ba be hokara kote hiva nia sa pude la si rau koasa baṅara, babe la koasa palabatu nomana tana qeto minate

varipera, pude la zama ni sari na tinavete leadi koasa gugwana sa, beka?" gua si asa.

Ba olaṅa sa barikaleqe, "Namu, loketoṅa si qaga nia rau pa qua vetu koari na turaṅaqu," gua si asa.

¹⁴ Ke nanasia se Ilaisa se Qehazi, "Nasa tu si kaqu tavete poni nia rau koasa?"

Meke olaṅa se Qehazi, "Na loke tuna sa barikaleqe hie meke sa loana si ele barogoso tugo," gua si asa.

¹⁵ "Mamu la tozi nia pude mae tani," gua se Ilaisa. Meke ene mae turu si asa pa sasada.

¹⁶ Meke zama la koasa se Ilaisa, "Pa totoṅo hie, koasa vuaheni maehe si kote kukaia goi si keke tumu koreo," gua si asa.

"Ai, qua baṅara, arau si na mua nabulu mu lopu kokohau! Agoi si na tie te Tamasa!" gua si asa.*

¹⁷ Ba gua puta tugo sapu ele zama nia Ilaisa, koasa totoṅo asa tu pa vuaheni maehe si podoa mo sa si keke koburu koreo.

¹⁸ Meke noma sage sa koburu, meke keke rane pana munumunu si la si asa koasa tamana, sapu korapa pakepakete turaṅae koari na tie pakepakete pa inuma.

¹⁹ Meke kabo va hodaka la koasa tamana si asa, "Kei sigiti batuqu! Sigiti batuqu!" gua si asa.

Meke tozi nia sa tamana si keke nabulu, "Paleke la nia koasa tinana sa koburu hie," gua si asa.

²⁰ Meke paleke pule la nia sa nabulu sa koburu koasa tinana, meke va ekoa sa tinana si asa pa

* **4:16** Zen 18:14

puḍapuḍana osolae kamoā korapa rane meke tiḡe mate sa koburu.

²¹ Meke paleke sage la va ekoa sa pa teḡe pa korapa lose te Ilaisa si asa, meke vura, tukua sa sa sasada meke taloa.

²² Beto asa si tiokia sa sa loana meke zama ia sa si asa, “Mu garunu mae nia tani keke koari na nabulu meke sa doṅ'ki, maḡu la koe Ilaisa sa poropita si rau meke kote lopu sana pule mae,” gua sa barikaleḡe.

²³ Meke nanasa la koasa sa nana palabatu, “Na vegua ke hiva latu koasa si goi ṅinoroi? Na lopu na inevaṅa sidara vaḡura, babe rane Sabati si kamahire,” gua si asa.

“Leana mo,” gua sa barikaleḡe.

²⁴ Beto asa si va hake nia poko sa pude habotu koasa doṅ'ki meke tozi nia sa sa nabulu, “Turaṅa va haḡala tuturei ia sa doṅ'ki, meke lopu hitehite, osolae tozi nigo tu rau,” gua.

²⁵ Meke topue la pa toḡere Kameli vasina pu koa se Ilaisa si asa.

Meke sipu doṅo la ia Ilaisa sapu korapa mae pa seu si asa, si zama la koasa nana nabulu sapu se Qehazi si asa, “Dotu, sa barikaleḡe pa Sunemu korapa maehe!

²⁶ Mu tuturei la tutuvia, mamu gilania sapu vegua beka sari doduru nana tatamana, sa nana palabatu, meke sa tuna,” gua si asa.

Ba tozi nia sa barikaleḡe se Qehazi sapu leana beto sari doduru, gua.

²⁷ Ba sipu mae koe Ilaisa si asa, si kokotuṅu pa kenuna sa si asa meke harupu tuḡea sa sa nenena; meke hiva tupele va seu nia Qehazi si

asa, ba zama se Ilaisa, “Vekoa tu, vegua, lopus boka gilania tu goi sapu talotana sisigiti si asa? Ba e Zihova si lopus tozi va kenue nau si keke ginugua koasa.”

²⁸ Meke zama la koe Ilaisa sa barikaleqe, “Baṅara, lopus hite tepa ia rau koa goi si keke tuqu koreo; meke zama nia tugo rau koa goi sapu guahe, ‘Mupus kokoha au, meke va qetu sea au, gua?’”

²⁹ Meke dono la koe Qehazi se Ilaisa meke zama, “Ego tuturei! Palekia sa qua kolu, mamu haqala la. Mupus nonoso tokele na vivinei koari na tie be tutuvi goi pa sirana, ba be hiva vivinei igo ri kaiqa tie pa sirana, si mupus kulu zama na vivinei la i. Mamu ene tonoto lamo koasa vetu, mamu la vekoa sa qua kolu koasa tinina sa koreo pa isumatana sa.”

³⁰ Meke zama la koe Ilaisa sa barikaleqe, “Zama hinokara la koe Zihova sa Tamasa Toana meke koa agoi si rau, sapu lopus kaqu luara panigo rau si goi!” Ke keke gua mo ene pule la sari karua.

³¹ Ba se Qehazi si topue va kenue la meke va hakea sa sa kolu te Ilaisa pa isumatana sa koburu koreo, ba namu loke vasi vina gilagila si ta dogoro sapu toa sa koburu. Ke ene pule la tutuvia sa se Ilaisa meke zama, “Lopus toa pule sa koburu,” gua si asa.

³² Meke sipu kamo pa vetu se Ilaisa, si nuquru eke la telenap pa korapa lose si asa, meke dogoria sa sa koburu matena eko nana pa teqe.

³³ Meke tukua sa sa sasada meke varavara la koe Zihova.

³⁴ Beto asa si eko oporapaha lulia sa sa tinina sa koburu koreo, nuzuna pa nuzuna, matana pa matana, limana pa limana. Meke koasa totošo sipu eko opo nadoro lulia sa sa koburu si podalae manini sa tinina.

³⁵ Meke turu sage se Ilaisa meke ene vilorae ia sa sa lose, meke pule la pule, meke eko opo nadoro luli pulea sa sa koburu. Meke tihe ka zuapa totošo sa koburu, beto asa si tiqe va vanuni sa sari na matana.

³⁶ Meke tiokia Ilaisa se Qehazi, meke tozi nia sa pude la tiokia sa tinana sa koburu. Meke sipu nuquru mae sa tinana, si zama la koasa se Ilaisa, “Hie sa tumu,” gua si asa.

³⁷ Meke hinoqa kokotuṅu gore pa nenena e Ilaisa sa barikaleqe, meke tiqu kamo latu pa pepeso sa isumatana, beto asa si vagia sa sa tuna meke vura taloa.

Karua Tinavete Variva Magasadi Pule

³⁸ Pule la pa Qiliqali se Ilaisa meke totošona asa si raza si keke soṅe koasa doduruna sa popoa. Sipu korapa va tumatumae sa koari keke puku poropita si tozi nia sa sa nana nabulu pude va hakea pa nika si keke raro sapu nomana pude poni sari na tie, gua.

³⁹ Meke keke rini si vura la pa hiqohiqo pude la hata ginani elelo pude tana supu gua. Meke dogoria sa si keke aroso arahana sapu pinomona, ke kupi va soku i sa lihodi, padana tugo pude paleki sa. Pule si asa meke magumagu va hitehiteki meke voi lani sa pa raro supu, ba lopu gilania sa sapu nasa si arini.

40 Beto asa si siovia arini sa supu pude hena sari na tie, gua. Ba sipu va linilinia rina tie si velavela la koe Ilaisa si arini, “Poropita te Tamasa, na variva mate sa supu koa pa korapa raro!” gua si arini. Meke lopu hiva hena ia rini.

41 Zama se Ilaisa, “Va mae vasi palava.” Meke va vuvusu lani sa pa korapa raro supu meke zama, “Ego, siovo poni sari na tie pude henahena dia.” Meke loketoṅa si variva mate koasa ginani pa raro.

42 Keke totoṣo pule si mae guana pa Beolo Salisa si keke tie sapu paleke mae ni koe Ilaisa sari ka hiokona puta bereti pu ta tavete koari na vua kenudi rina bale pu ta pakete koasa vuaheni asa, meke kaiṅa pule kiko bale saripu tiṅe ta vagidi. Meke tozi nia Ilaisa sa nana nabulu pude va hena ni koasa puku vinarigara poropita.

43 Ba olaṅa la ia sa se Ilaisa, “Balabala ia goi sapu kote pada koari ka keke gogoto tie si arini?”

Meke olaṅa la ia Ilaisa si asa, “Mamu poni mo sina zama nia e Zihova sapu kaqu henai rini, ba kote koa hola si kaiṅa ginani,” gua.

44 Ke va namai sa nabulu sari ginani pa kenudia rini meke henahena si arini, gua puta tugo sapu ele zama nia e Zihova koa rini. Meke kaiṅa ginani tugo si koa hola.

5

Ta Salana se Neamani

1 Se Neamani sina koimata lavata sapu ta pamaṅaena hola koari na qeto minate varipera pa Siria. Vata kikihi hola ia sa baṅara, sina koe Neamani mo meke boka vala nia e Zihova sa

minataqara koari na tie varipera tadi pa Siria. Keke tie varipera arilaena hola si asa, ba kamoā minoho popoqu sa tinina.*

² Pa keke dia rinapata va hodaka rina qeto minate tadi na tinoni pa Siria koari na butubutu Izireli, si vagi taloa nia rini si keke vineki hite, meke ta evaṅae keke nabulu tanisa barikaleqe te Neamani si asa.

³ Keke rane si zama sa vineki hite hie koasa barikaleqe te Neamani, “Leana hola be kote boka la sa qua baṅara koasa poropita sapu koa nana pa Sameria! Meke kote boka salaṅia sa sa nana minoho,” gua si asa.

⁴ Meke sipu avosia Neamani sapu gua asa, si la koasa baṅara si asa, meke la tozia sa koasa sapu gua zama nia sa vineki.

⁵ Meke zama sa baṅara, “Mu la koasa baṅara pa Izireli, mamu paleke la nia koasa sa leta hie,” gua si asa. Ke topue se Neamani, meke paleke la nia sa sa poata nomana hola, padana si ka tolonavulu puta tina poata siliva, ka onomo tina poata qolo,* meke ka manege puta poko vaqura tolavaedi tana tie.

⁶ Sa leta asa sapu paleke la nia sa meke la vala nia sa koasa baṅara pa Izireli si zama guahe: “Garunu atu nia rau koa goi sana sa leta hie, koasa qua nabulu sapu se Neamani pude mu salaṅia sa nana minoho popoqu,” gua.

⁷ Meke sipu tiroa tugo sa baṅara pa Izireli sa leta si daku rikati sa sari nana poko meke zama,

* **5:1** Lk 4:27 * **5:5** Keke gogoto lima ṅavulu paoni sapu tata zuapa ṅavulu kilo qolo, meke zuapa gogoto lima ṅavulu paoni siliva sapu tata ṅeta gogoto made ṅavulu kilo siliva.

“Vegua, na Tamasa si rau? Boka va mate tie meke va toa pule tie si rau? Na vegua ke garunu mae nia tu sa sa tie hie koa rau, pude salaṅa sa nana minoho popoqu? Ta gilana mo sapu hiva va gavogavoro binugoro mae mo koa rau si asa pude varipera,” gua si asa.

⁸ Meke sipu avoso nia sa poropita Ilaisa gua sapu ta evaṅa, si garunu la nia sa koasa baṅara pa Izireli sa zinama sapu guahe: “Na vegua ke balabala mamata si goi? Mu garunu mae nia koa rau sa tie sana, meke kaqu va gilana nia rau koasa sapu koa nana si keke poropita pa Izireli,” gua si asa.

⁹ Meke topue la koari nana hose na totopili se Neamani, meke la noso pa sasadana sa vetu te Ilaisa.

¹⁰ Meke garunu vura la nia e Ilaisa si keke nabulu, meke la tozi nia, pude la huve ka zuapa totošo pa Ovuku Zodani, meke kote boka tava via beto sa nana minoho, gua si asa.

¹¹ Ba bugoro sisigiti se Neamani meke topue taloa, meke zama, “Balabala ia rau sapu kote vura mae mo koa rau si asa, meke kote varavara la koe Zihova sa nana Tamasa, meke tavusu nia limana sa sa tiniqu meke salaṅau” gua.

¹² Meke kapuna zama si asa, “Vegua, lopu koadia tu sari na leana Abana meke Parapara saripu koa pa vasileana Damasikasi, saripu leana hola ni sari na leana pa Izireli? Kote boka la huhuve si rau koari na leana arini meke kote boka ta salaṅa mo si rau!” gua si asa. Ke bugoro toa meke taliri pude taluarae si asa.

¹³ Ba rizu tata la koasa sa sari nana nabulu

meke zama, “Baṅara, be guana ele tozi nigo sa poropita pude tavetia si keke tinavete tasunana, si gina kote tavetia gua mo goi sapu tozi nia sa. Ba na vegua ke lopu boka la tavetia mo goi gua sapu zama nia sa, meke kote ta salaṅa mo si goi?”

¹⁴ Ke la gore mo pa Ovuku Zodani, meke suvu ka zuapa totošo si asa, gua tugo sapu tozi nia Ilaisa koasa, meke via beto. Via gua tugo na tini koburu haha hitekena si asa.

¹⁵ Meke kekere pule la koe Ilaisa si asa, meke sari doduru nana tie, meke la zama koasa, “Kamahire tu tiqe gilania rau sapu loke Tamasa si koa, ba sa Tamasa mo tadi pa Izireli; ke mamu vagi mo sari na vinariponi koa rau hire,” gua si asa.

¹⁶ Ba olaṅa se Ilaisa, “Pa pozana e Zihova sa Tamasa Toana, sapu nabulu nia rau, si zama hinokara atu si rau, sapu lopu kaqu vagia rau, si keketona koari na mua vinariponi sara.” Ba ososo nia Neamani, pude vagi tugo gua, ba korona va nabu si asa.

¹⁷ Ke zama la koasa se Neamani, “Ego, be lopu va egoa goi pude vagia sa qua vinariponi, ke mamu poni au mo karua sinurana pepeso sinidi pude qu paleke lani pa qua popoa, ura podalae kamahire si lopu kaqu va vukivukihi la babe va uququ la pa keke tamasa si rau, ba koe Zihova mo.”*

¹⁸ Keke ginugua mo si tepa ia rau pude kaqu taleoso nau e Zihova si rau. Pana la si rau

* **5:17** Balabala ia sa sapu somana luli se Zihova koasa pepeso. Ke ta hivae pude vagi pepeso pa Izireli pude boka vahesia sa se Zihova koasa totošo pule la si asa pa nana popoa soti.

meke sa qua baṅara koasa zelepade te Rimoni sa tamasa beku, meke kalavarae sa baṅara pa limaqu meke somana todoṅo si rau, si mani taleoso nau e Zihova si rau!”

¹⁹ “Mu pule la pa binule,” gunia Ilaisa si asa.

Meke taluarae se Neamani. Meke sipu lopu ele seu si asa,

²⁰ si balabala guahe pa korapa bulona se Qehazi, “Ele va taloa ia sa qua baṅara se Neamani, meke lopu hite vagia sa koasa si keketoṅa! Ba lopu kaqu gua si asa. Pa pozana sa Tamasa Toana si kaqu haqala luli mudia rau si asa, maqu la vagi sari kaiqa toṅa koasa.”

²¹ Ke topue luli mudi la ia sa se Neamani. Meke sipu dogoria Neamani sapu korapa haqala luli mudi mae si keke tie koasa, si gore si asa koasa nana totopili pude tutuvia sa tie gua. Meke nanasa la ia sa si asa, “Vegua, keketoṅa si sea?”

²² “Lokari,” olaṅa gua se Qehazi. “Ba garunau sa qua baṅara si rau pude tozi nigo sapu karua tie koasa puku vinarigara poropita sapu pa korapa popoa pa Iparemi si tiqe kamo, ke hiva nigo sa pude valani goi toloṅavulu made kilo siliva meke poko padana karua tie,” gua.

²³ “Ego, mamu vagi si ka onomo ṅavulu vesu kilo siliva,” gua se Neamani meke ososo nia sa se Qehazi pude vagi, meke pusi tuku i sa sari karua baikā siliva meke gua tugo sari poko padana karua tie. Meke vala ni koari karua nana nabulu pude paleke ponia se Qehazi, gua.

²⁴ Meke sipu kamoā rini sa toqere vasina sapu koa se Ilaisa, si vagi Qehazi sari karua baikā siliva meke sari poko meke paleke lani pa korapa

nana vetu. Meke tiqe garunu pule ni sa sari na nabulu te Neamani.

²⁵ Meke pule la si asa pa vetu, meke nanasia Ilaisa si asa, “Pavei koa si goi?”

“Ai, loke vasina baṅara,” gua si asa.

²⁶ Ba zama se Ilaisa, “Ele va gilagila ia tu rau pa maqomaqoqu, sapu gore si keke tie pa nana totopili meke tutuvigo. Kamahire si lopu na totošo pude vagi poata na poko; sari na inuma huda olive, na vaeni; babe na sipi, bulumakao, meke na nabulu!

²⁷ Ego, kamahire si kaqu karovigo sa minoho te Neamani si goi, meke agoi meke sari na tutimu si kaqu ta raza nia si asa ninæ rane!”

Meke sipu taluaræ se Qehazi koasa si karovia mo na minoho popoqu si asa, meke sari na kapu pa tinina si keoro gua tugo na sinou.

6

Ta Vagi Pule sa Livo Maho

¹ Keke rane, sa puku vinarigara poropita sapu kopu nia Ilaisa si zama nominomi la koasa, “Sa vasina sapu koa ia gita he si hiteke hola!

² Va malumu gami pude la mahoi gami sari na huda tata pa Ovuku Zodani pude mami kuria si keke vetu vasina pude mada koa vasina,” gua si arini.

Meke olaṅa se Ilaisa, “Leana,” gua si asa.

³ Ba keke arini si ria ososo nia se Ilaisa pude luli koa rini; ke va egoi sa,

⁴ meke topue varigara la si arini. Meke sipu kamo rini pa Zodani, si podalæ tavetavete si arini.

⁵ Meke sipu korapa maho va hoḡa ia keke koa rini si keke huda, si lobusu va hodaka meke hoḡa lodu nana pa korapa kolo sa livona sa maho, meke velavela la gua koe Ilaisa si asa, “Kei, nasa si kote boka tavetia rau! Na vagi pakia mo rau pa keke tie sa maho hie!”

⁶ “Pavei hoḡa si asa?” nanasa gua se Ilaisa, meke va dogoro nia sa tie sa vasina sapu hoḡaia sa, meke seke vagia Ilaisa si keke huda hite, meke gona la nia sa pa kolo, meke va ale vura ia sa pa beru kolo sa livo maho.

⁷ “Taṅini vagia,” gua si asa; meke kokopo gore sa tie, meke vagi sage nia.

Sa Qeto Minate Tadi pa Siria si Tava Kilasa

⁸ Meke varipera la koari na tinoni Izireli sa baṅara pa Siria. Meke zamai sa sari nana palabatu nomadi pa vinaripera pude vizatia si keke vasina pude la koa varigara si arini.

⁹ Ba garunu la zinama koasa baṅara pa Izireli se Ilaisa, meke va balau ia pude lopu tata la koasa vasina asa, sina korapa tome aḡa vasina sari na tinoni Siria, gua.

¹⁰ Ke va balau i sa baṅara pa Izireli sari na tinoni pu koa koasa vasina asa, meke kopu totoko ni rini si arini. Kaiḡa totoḡo si ta evaṅa sapu gua asa.

¹¹ Meke ta ṅaziri sisigiti nia sa baṅara tadi na tinoni Siria sapu gua asa, meke tioki sa sari nana palabatu nomadi pa vinaripera meke nanasi sa si arini, “Ari sei gamu si koa pa kalina sa baṅara Izireli?” gua si asa.

¹² Meke olaṅa si keke arini, “Namu loke tie qua baṅara. Be guana zama si agoi pa korapa mua

lose putana, ba e Ilaisa sa poropita si kote tozi nia sa baṅara pa Izireli sapu gua zama nia goi.”

¹³ “La mamu hata ia vasina koa si asa, pude maqu tuqe vagia,” gua sa baṅara.

Ba sipu tozi nia rini sapu pa Dotani tu se Ilaisa, gua,

¹⁴ si garunu la nia sa si keke qeto minate varipera lavata vasina, sari na hose na totopili na gua. Meke la kamoā rini pana boṅi sa vasileana nomana meke vari likohae nia rini si asa.

¹⁵ Meke pana munumunu hokara koasa koivugona sipu vaṅunu sa nabulu te Ilaisa, meke vura koasa vetu si dogoria sa sa qeto minate lavata tadi pa Siria, meke sari na dia hose na totopili varipera sapu vari likohae nia sa vasileana lavata. Meke zama la koe Ilaisa si asa, “Kei baṅara, nasa si kaqu tavetia gita?”

¹⁶ Meke olaṅa se Ilaisa, “Mu lopu matagutu, soku hola si koa pa nada kalina, hola nia koasa dia kalina,” gua si asa.

¹⁷ Meke varavara si asa, “Kei Zihova, Mu va vaṅuni sari matana, mamu va dodogorae ia si asa!” Meke va tabea e Zihova sa nana vinaravara, meke doṅo sage la sa nabulu te Ilaisa meke dogoria sa sa toqere sapu siṅia na hose na totopili nika meke koa vari likohae nia rini se Ilaisa.

¹⁸ Meke sipu ene nono gore mae sari na kana si varavara se Ilaisa, “Kei Zihova va behui sari na tie hire!” Meke va tabea e Zihova sa nana vinaravara meke va behui Sa si arini.

¹⁹ Meke ene la koa rini se Ilaisa, meke zama, “Ene sea nia gamu sa sirāna. Lopu hie sa vasileana nomana sapu hata ia gamu, mae luli

au, maḡu turana lani gamu koasa tie sapu hata lulia gamu.” Meke turana lani sa si arini pa Sameria.

²⁰ Meke koasa toso sipu nuquru la ia tugo rini sa vasileana lavata, si varavara gua pule se Ilaisa, “Kei Zihova, Mu va vanuni matadi, pude madi dodogorae si arini,” gua. Meke va tabea Tamasa sa nana vinaravara, meke va vanuni Sa sari na matadi, meke gilania rini sapu ele pa korapa popoa Sameria si arini.

²¹ Meke sipu dogori sa baṅara pa Izireli sari na tinoni Siria, si nanasia sa se Ilaisa, “Tamaḡu, kaḡu va matei rau sari? Kaḡu va matei rau sari?” gua si asa.

²² Meke olana se Ilaisa, “Lokari, sarini mo pu pusi vagi goi pa vinaripera, ba lopu kaḡu va matei goi. Meke lopu keke arini hire si kaḡu tava mate. Poni ginani na napo mo goi si arini, beto mamu va pule lani koasa dia baṅara,” gua si asa.

²³ Ke tavete poni inevana lavata sa baṅara si arini, meke pa mudina sipu hena na napo si arini, si garunu pule lani sa koasa baṅara pa Siria si arini. Ke noso hite sa vinaripera la pa popoa Izireli tadirini.

Ovia sari pa Sameria

²⁴ Meke sipu hola kaiḡa toso si turania sa baṅara Beni Hadadi sa doduruna sa nana qeto minate varipera lavata pude la raza ia sa popoa Izireli, meke la vari likohae nia rini sa vasileana lavata pa Sameria.

²⁵ Ego koa gua sapu gua asa, si ta evana sa inovia pa korapana sa vasileana lavata sapu

namu kaleana hola, meke sa hinoluna keke batu don'ki si ka vesu ṅavulu puta poata siliva*, meke sa kukuru kilo mamatana sa aenani pinomona si ka lima siliva hinoluna.

²⁶ Keke rane sipu ene hola gua koasa gobana sa vasileana lavata sa baṅara, si velavela la koasa si keke barikaleqe, “Kei toka nau qua baṅara,” gua si asa.

²⁷ Meke olaṅa sa baṅara, “Be lopu toka nigo e Zihova si goi, si nasa si kote boka ponigo rau? Na ari gequ huiti na vaeni si rau?”

²⁸ Sa sa mua tinasuna?” Meke olaṅa sa barikaleqe, “Keke rane si zama koa rau sa barikaleqe hie sapu kote gania gami karua sa qua koburu, meke beto asa si kote gania gami sa nana koburu pa koivugona gua.

²⁹ Ke kina ia gami sa tuqu koreo meke hena ia. Meke pa koivugona si zama ia rau si asa, pude kina ia sa tuna koreo meke hena ia gua, ba tomea sa si asa.”*

³⁰ Sipu avosia sa baṅara sapu gua asa, si daku rikati sa sari nana poko, pude va dogoro nia sa nana tinalotaṅa, meke dogoria rina tie sapu koa tata koa sa gobana sa vasileana lavata, sapu poko korapae nia sa sa poko baika.

³¹ Meke zama si asa, “Kaqu ta kupa ruana se Ilaisa sa tuna e Sapati. Kaqu va kilasa zoṅazonau e Zihova si rau be lopu tavetia rau sapu gua asa, sipu lopu ele opokaputu, sa popoa!” gua si asa.

³² Meke garunia sa si keke tie pude turana mae nia se Ilaisa. Koa sa totošo hie si koa turani Ilaisa

* **6:25** Sa padana si karua paoni. * **6:29** Diut 28:57; KTZ 4:10

pa nana vetu sari kaiqa koimata pa vasileana saripu la vari hopikae koa sa. Sipu lopu ele la kamo sa tie paleke inavoso tanisa baṅara, si zama la koari na koimata se Ilaisa, “Sa tie variva mate si korapa garunu mae tie, pude va mate au si rau! gua. Ego, pana mae kamo sa tani, si mi tukua sa sasada pude lopu va nuquru mae ia si asa. Ura sa baṅara mo telena si korapa ene luli mae pa mudina.”

³³ Meke sipu lopu ele va betoa sa sa nana zinama, si mae kamo mo sa baṅara meke zama, “E Zihova mo vata evaṅia sa tinasuna hie koa gita! Na vegua meke kaqu aqa seunae nia rau se Zihova?” gua si asa.

7

¹ Meke olaṅa se Ilaisa, “Mu avosia sapu gua zama nia e Zihova! Koasa totošo hie, rane vugo si kote boka holua gamu sa huiti leanana hola, sapu ka ṅeta kilo mamatana, babe na bale, sapu ka onomo kilo mamatana pa Sameria, pa keke poata siliva hitekena mo,” gua si asa.

² Meke zama la koe Ilaisa sa ṅati palabatu sapu koa tata koasa baṅara, “Be guana e Zihova telena si garunu toṅoto mae nia sa huiti, ba lopu kaqu boka ta evaṅa sapu gua asa!” Meke olaṅa se Ilaisa, “Leana, kote dogoria goi ta evaṅa si asa, ba namu lopu hite kaqu hena ia goi si keke vasi ginani,” gua.

Taluarae Taloa sari na Qeto Minate Varipera tadi pa Siria

³ Sari ka made tie saripu razai na minoho popoqu meke koa ta sigiti pa sadana sa goba pa

Sameria, si vari zamai, “Na vegua ke kaqu aqa si gita tani, osolae kaqu mate?

⁴ Loke ginuana si pude la pa korapana sa vasileana lavata, sina kote agoso mate si gita vasina, ba be koa tani si gita, ba kote mate tugo. Ke aria, mada la vasina pu koa sari na qeto minate tadi pa Siria, ba sapu kaleana hola si pude va mate gita ri, ba gina kote boka va toa gita rini,” gua si arini.

⁵ Ke sipu podalae huporo sa popoa, si topue ene la si arini vasina sapu koa rina tinoni Siria, ba sipu kamoia rini sa vasina asa, si namu loke tie si koa vasina.

⁶ Meke va avavosae i e Zihova sari na tinoni Siria, meke avosia rini sa mamalaini guana keke qeto minate lavata, meke sari na hose na totopili varipera, meke balabala ia rini sapu sa baṅara tadi pa Izireli si ele valani poata sari karua baṅara tadi na tinoni Hitaiti meke tadi pa Izipi, pude mae razai si arini, gua

⁷ Ke koasa veluveluna tugo asa, si govete taloa dia sari na tinoni Siria. Veko pani rini sari na dia ipi, sari na hose na don'ki, meke doduru likakalae si veko pani guni tugo rini koasa vasina sapu koa ia rini.

⁸ Meke sipu kamoia ri ka made sa hukihukirina sa vasina sapu ele koa ia rina tie Siria, si nuquru la si arini koa keke ipi, meke henai na napoi rini saripu koa vasina, meke vagi rini sari na siliva, na qolo meke na poko saripu dogori rini, meke ene taloa meke la tomei rini; beto asa, si pule la pule meke la nuquru pa keke ipi, gua mo asa si tavetia rini.

⁹ Ba mumudi si vari zamai si arini, “Mada lopu tavetia sapu guahe! Na inavoso leana si koa koa gita, meke lopu kaqu kopu nia gita pude nada teleda. Meke be aqa nia gita, osolae kamo munumunu meke tozia, si namu kote tava kilasa si gita. Aria, mada la kamahire, mada la tozi ni sari na palabatu nomadi tanisa baṅara!” gua si arini.

¹⁰ Ke taluarae taloa si arini vasina sapu koa sari na tie Siria, meke pule la pa Sameria, meke la tioki rini sari na tie kopu pa sasada, “Ele la vasina pu koa sari na tinoni Siria si gami, meke lopu dogoria na avosia gami si keke tie, meke sari na hose na doṅ'ki si korapa sidolo eko dia mo, meke veko pani guni tugo rini sari na ipi,” gua si arini.

¹¹ Meke zama vura nia ri na tie kopu sa inavoso, meke ta tozi vurae koasa vetu tanisa baṅara.

¹² Sipu lopu ele kalalasa sa popoa, si tekulu pa nana teqe sa baṅara meke zama i sa sari nana nati palabatu, “Maqu tozini gamu sa hiniva tadi na tinoni Siria! Gilania rini sapu ovia si gita, ke gua asa si sekesekei nia rini, meke veko pania sa vasina sapu koa ia rini, meke la tome koari na toqere. Meke balabala ia rini sapu kote luaria gita sa vasileana lavata, meke hata ginani, meke kote tuqe vagi gita rini, meke kote vagi karovia rini sa vasileana lavata pa dia kinopu,” gua si asa.

¹³ Ba keke koari nana nati palabatu si zama, “Sari na tie hire pa vasileana si tata mate mo, gua mo rini pu ele ovia na mate. Aria mada garunu lani kaiqa tie turaṅi sari ka lima hose saripu koa

hola koasa vasileana lavata hie, mada la dogoria sapu nasa si ta evaṅa,” gua si asa.

¹⁴ Meke vizati rini si kaiqa tie meke garunu lani sa baṅara koari karua totopili varipera meke tozi ni sa pude la dogoria sapu gua ta evaṅa, koari na qeto minate varipera tadi na tinoni Siria.

¹⁵ Meke ene luli mudi la i rini, meke kamo la gua tu pa Ovuku Zodani si arini. Meke pa doduru sirāṅa la gua, si dogori rini sari na poko, meke sari na likakalae saripu veko pani rina tinoni Siria, sipu govete si arini. Beto asa, si pule mae koasa baṅara si arini, meke tozi nia.

¹⁶ Meke topue haqala vura sari na tinoni, meke la vagi rini sari na likakalae vasina pu koa rina tinoni Siria. Gua puta tugo sapu ele zama nia e Zihova, sapu sari na kiko huiti leanadi hola sapu ka neta kilo mamatadi meke na kiko bale sapu ka onomo kilo mamatadi si kote keke poata siliva mo hinoludi, gua.

¹⁷ Ego koasa totososa asa si vekoa sa baṅara pa Izireli si keke nati palabatu tadi na qeto minate varipera, sapu hoke koa tata koasa pude kopu nia sa gobana sa vasileana lavata, ba puza nia nenedi rina tie vasina meke mate si asa, gua puta tugo sapu zama nia e Ilaisa, totosona la dogoria sa baṅara si asa.

¹⁸ Pa totososa asa si tozi nia Ilaisa sa baṅara, sapu pa koivugona si kote ta holuholuē pa Sameria sa huiti leanadi hola sapu ka neta kilo mamatadi babe bale sapu ka onomo kilo mamatadi pa keke poata siliva mo hinoludi, gua.

¹⁹ Meke olaṅia sa nati palabatu pa vinaripera, “Be guana e Zihova telena si garunu toṅoto mae

nia sa huiti, ba lopu kaṅu boka ta evaṅa sapu gua asa!" meke olaṅa se Ilaisa, "Leana kote dogoria goi ta evaṅa si asa, ba namu lopu kote hite hena ia goi si keke vasi ginani," gua.

²⁰ Meke kekenoṅo puta gua tugo asa si ta evaṅa koasa, sapu puza va mate nia nenedia ri na tie koasa gobana sa vasileana lavata sana si asa, gua.

8

Kekere Pule sa Barikaleṅe Kokoana pa Sunemu

¹ Ego ele tozi nia Ilaisa sa barikaleṅe pu kokoana pa Sunemu, sapu va toa pule ia sa sa tuna koreo, sapu na soṅe si korapa garunu mae nia e Zihova koasa popoa, pa korapana ka zuapa vuaheni, ke pude kaṅu taluarae meke la koa pa kaiṅa vasina pule si asa meke sa nana kinoa tatamana.*

² Va tabea sa barikaleṅe sa nana tinozi meke taluarae; turaṅi sa sari nana tatamana meke la koa ka zuapa vuaheni pa Pilisitia.

³ Pa vina betona sa zuapa vuaheni si kekere pule la pa Izireli si asa, meke la koasa baṅara pude tepa vagi pulea sa nana vetu meke na pepeso.

⁴ Sipu kamo la sa, si korapa vivinei koe Qehazi, sa nabulu te Ilaisa sa baṅara; hiva gilani sa baṅara sari na tinavete variva magasadi te Ilaisa.

⁵ Na totoṅo korapa vivinei nia e Qehazi sa totoṅo sapu va toa pule ia e Ilaisa si keke tie, si zama vura mae mo koasa baṅara sa barikaleṅe. Meke zama se Qehazi, "Qua baṅara, hie hokara

* **8:1** 2 Baṅ 4:8-37

mo sa barikaleqe meke hie mo sa tuna koreo sapu va toa pulea e Ilaisa!”

⁶ Ke nanasa nia sa baṅara koa sa barikaleqe sa vivinei meke va sosode ia sa, ke tiokia sa baṅara si keke ri kasa nana palabatu, meke tozi nia sa pude va pule i sari doduru gua pu tagoi sa barikaleqe, somanae la sari doduru laedi gua ri doduru nana vuvua sapu vura koa ri nana inuma pa korapadi ri ka zuapa vuaheni pu taloa va seu si asa.

Sa Baṅara Beni Hadadi pa Siria meke se Ilaisa

⁷ La pa Damasikasi se Ilaisa koasa totošo sapu moho se Beni Hadadi sa baṅara pa Siria. Sipu avoso nia sa baṅara sapu koa nana vasina se Ilaisa,

⁸ si zama la koe Hazaelo, keke koari nana palabatu si asa, “Paleke la vinariponi koasa poropita, mamu tozi nia pude nanasia se Zihova pude gilania sapu vea kote magogoso tugo si rau koasa minoho hie ba vea?”

⁹ Ke surani e Hazaelo koari ka made navulu puta kameli sari doduru likakalae leleadi ta tavetedi pa Damasikasi meke la koe Ilaisa. Kamo la se Hazaelo meke zama, “Sa baṅara Beni Hadadi sa mua nabulu si garunu mae ni au pude nanasigo sapu kote magogoso koasa nana minoho si asa ba lokari?”

¹⁰ Olaṅa se Ilaisa, “Ele va dogoro nau e Zihova sapu kote mate si asa; ba la mamu la tozi nia sapu kote magogoso si asa.”

¹¹ Meke doṅo totoa e Ilaisa si asa meke pelara nia mata osolae kurekure tu se Hazaelo, beto si podalae kabo nana mo sa tie te Tamasa.

12 Ke nanasia e Hazaelo, “Palabatu, na venagua ke kabo si goi?” Meke olaṅa se Ilaisa, “Sina tumae ni qua sari doduru ginugua kaleadi saripu kote tavete lani goi koa rina tinoni Izireli. Kote sulu pani goi dia bara niṅiradi pa vasileana, seke va matei sari dia tie vaqura pa vedara, gona va mate ni sari dia koburu, meke kote hovai goi sari dia barikaleqe ari tiadi.”

13 Meke zama se Hazaelo, “Vegua meke kote boka niṅira gua asa si rau? Sina loke laequ si rau.” Meke olaṅa se Ilaisa, “Ele vata dogoro nau e Zihova sapu kote na baṅara pa Siria si agoi,” gua si asa.*

14 Beto asa, pule la koe Beni Hadadi se Hazaelo, meke nanasia sa baṅara, “Sa gua si tozia Ilaisa?” “Tozi nau sa sapu kote magogoso mo si goi,” olana gua se Hazaelo.

15 Ba pa koivugona si vagia e Hazaelo si keke nobi, poṅa va boboso nia kolo sa, meke nobi va naṅaha mate pania sa sa baṅara. Meke e Hazaelo si baṅara hobe se Beni Hadadi pa Siria.

Zehoramu sa Baṅara pa Ziuda

(2 Koronikolo 21:1-20)

16 Pa vina lima vuaheni koasa binaṅara te Zoramu sa tuna koreo e Ehabi sa baṅara pa Izireli, si tava baṅara pa Ziuda se Zehoramu sa tuna koreo e Zehosapati.

17 Totoso tava baṅara si asa si tolonavulu rua vuahenina, meke kā vesu vuaheni si koa baṅara si asa pa Zerusalem.

18 Lulia sa sa hahanana kaleana tanisa baṅara Ehabi, meke gua tugo sari na baṅara pulē pa

* 8:13 1 Baṅ 19:15

Izireli, sina haba ia sa sa tuna vineki e Ehabi. Tavete va kaleana si asa pa kenuna Zihova,

¹⁹ ba lopu hiva huaria e Zihova si pa Ziuda, sina va tatara nia Sa koasa Nana nabulu se Devita, sapu sa tutina sa si kaqu koa baṅara ninae rane ka rane.*

²⁰ Totosona koa baṅara se Zehoramu, si kana ia Edomu se Ziuda, meke etulu pania rini sa binanara Ziuda meke va turua rini sa dia baṅara.*

²¹ Ke taluarae se Zehoramu meke la pa Zaira, turani sa sari doduru nana totopili varipera. Pa Zaira, si la ari pa Edomu meke vari dikue nia vasina si asa meke sari nana totopili varipera. Boṅina asa si podepodekae sisigiti meke boka govete vura si asa meke sari nana koimata koari na totopili varipera, meke hurakatae lamae sari nana qeto minate la pa hopeke dia vetuvetu.

²² Podalae tugo pa totoaso asa si turu eke se Edomu koari pa Ziuda. Koasa totoaso tugo asa si varipera la tugo sa vasileana lavata pa Libina pude lopu koa pa kauruna sa binanara Ziuda.

²³ Doduru ginugua pule saripu evani e Zehoramu si ta kubere koasa *Buka Tinozi tadi na Baṅara pa Ziuda.*

²⁴ Mate se Zehoramu meke ta pomunae koasa popomunuana baṅara koasa vasileana lavata te Devita, meke e Ahazaea sa tuna koreo si baṅara hobeia si asa.

Ahazaea sa Baṅara pa Ziuda
(2 Koronikolo 22:1-6)

* 8:19 1 Baṅ 11:36 * 8:20 Zen 27:40

²⁵ Pa vina manege rua vuahenina sa binaṅara te Zoramu sa tuna koreo e Ehabi sapu baṅara pa Izireli, si tava baṅara pa Ziuda se Ahazaea sa tuna koreo e Zehoramu.

²⁶ Hiokona rua vuahenina se Ahazaea totošo tava baṅara si asa pa Ziuda, meke keke vuaheni si koa baṅara si asa pa Zerusalemā. Atalaea sa tinana sa, sina tuna vineki sa baṅara Ehabi meke e Ehabi si na tuna e Omiri, sa baṅara pa Izireli.

²⁷ Koa gua sapu haba ia sa si keke tuna vineki pa tutina Ehabi si lulia Ahazaea sa hahanana kaleana tanisa, meke tavete va kaleana pa kenuna e Zihova, gua tugo sapu tavetia rina tatamana te Ehabi.

²⁸ Somana se Ahazaea sa baṅara pa Ziuda koe Zoramu sa baṅara pa Izireli pude raza ia sa baṅara Hazaelo pa Siria. Sari qeto minate hire si kamo varipera pa Ramoti Qileadi meke bakora se Zoramu.

²⁹ Kekere pule la pa vasileana lavata pa Zezireli si asa pude va ibua sa bakorana, meke la hopiki nia e Ahazaea vasina.

9

Tava Madi se Zehu Pude na Baṅara pa Izireli

¹ Koasa totošo asa si tioko vagi ia e poropita Ilaisa si keke poropita vaqurana meke zama ia sa, “Va namanama mamu la pa Ramoti Qileadi. Palekia sa piga oela hie,

² meke pana kamo goi vasina doṅo hata ia se Zehu, sa tuna koreo e Zehosapati sa tuna e Nimisi. Vagi la nia pa keke lose ekeina seu koari nana baere,

³ mamu zoropo la nia pa batuna sa oela hie, mamu zama, ‘Gua hie si zama nia e Zihova: va madi igo Arau, pude na baṅara pa Izireli.’ Beto asa si mamu tukelia sa sasada, mamu haqala taloa, lopu aqa.”

⁴ Ke la pa Ramoti Qileadi sa poropita vaqura.

⁵ Vasina dogori sa sari na palabatu tana qeto minate varipera, korapa vivinei dia si arini. Zama si asa, “Palabatu, hiva tozi nigo rau si keke inavoso tamugoi.”

Nanasa se Zehu, “Esei koa gami si gunia goi?”

“Koa goi palabatu,” olaṅa gua si asa.

⁶ Ke nuquru pa lose sari karua meke la sa poropita vaqurana meke zoropo nia oela sa batuna e Zehu meke zama ia sa, “Gua hie si zama nia e Zihova, sa Tamasa pa Izireli, ‘Va madigo Rau pude na baṅara tadi na Qua tinoni pa Izireli.*”

⁷ Kaqu huara pania agoi sa vetu te Ehabi, sa mua palabatu, pude Maqu va kilasia Rau se Zezibelo sapu va matedi sari na Qua poropita meke ari kaiqa Qua nabulu pule.

⁸ Sa doduruna sa vetu te Ehabi si kaqu puzulu. Kaqu vagi pani Arau koe Ehabi doduru koburu koreo pa nana tatamana, vaquradi babe koadi.

⁹ Sa tuti tanisa si kote tavete gunia Rau sa tuti tanisa baṅara Zeroboami pa Izireli meke Basa sa baṅara pa Izireli.

¹⁰ Lopu kaqu ta pomunae se Zezibelo; kote gania rina siki koasa popoa Zezireli sa tinina

* 9:6 1 Baṅ 19:16

sa, ” gua si asa. Beto asa si taluarae pa lose meke govete taloa sa poropita vaqurana.*

11 Pule la koari nana palabatu varipera se Zehu, meke nanasa ia arini, “Leana mo sari doduru ginugua? Na sa si hiva nia sa tie ilipunanana sana koa goi?”

“Gilania mia gamu sapu hiva nia sa,” olaṅa gua se Zehu.

12 “Lokari, lopu gilania gami!” gua si arini. “Tozini gami na sa si zama nia sa!”

“Tozi nau sa sapu tozi vura nia e Zihova, ‘Va madi igo Rau na baṅara pa Izireli,’ gua.”

13 Lopu sana ivara ni rina palabatu sari na dia poko koari na halehaleana pude turu koari na poko se Zehu. Meke Ivui rini sari na buki, meke kukili, “Baṅara, se Zehu!” gua si arini.

Tava Mate se Zoramu sa Baṅara pa Izireli

14-15 Kuhana nia Zehu se Zoramu sa baṅara, sapu koa pa Zezireli vasina sapu la koa sa pude va ibui sari na bakorana saripu vagi sa koasa vinaripera pa Ramoti Qileadi koe Hazaelo sa baṅara pa Siria. Ke zamai Zehu sari nana palabatu pa vinaripera, “Be pa kalina taqarau si gamu, si kopu nia pude loke tie si lopoto vura taloa pude la totozi koarini pa Zezireli.”

16 Meke suraṅa si asa koasa nana totopili varipera meke topue la pa Zezireli. Se Zoramu si lopu ele tata magogoso, meke koa nana tugo vasina sa baṅara Ahazaea pa Ziuda pu la hopiki nia.

* 9:10 1 Baṅ 21:23

17 Dodogorae sa tie kopu koasa vetu kopu pa Zezireli sipu korapa mae pa seu se Zehu meke sari nana tie, meke kukili vura si asa, “Kaiqa tie si dogori rau korapa mae pa hose!” gua.

Olaṅa hobe la se Zoramu, “Garunu la nia si keke tie pa hose pude gilania sapu mae pa binule sari, ba vegua?” gua.

18 Vura la sa tie koi hose meke la tutuvia sa se Zehu meke zama, “Hiva gilania sa baṅara sapu mae pa binule si agoi, ba vegua?”

Olaṅa se Zehu, “Lopu mua ginugua goi si asa! Luli mae pa mudiqu.”

Meke totozi sa tie kopu pa Zezireli sapu sa tie paleke inavoso ele kamo la ba lopu kekere pule.

19 Ke garunu la nia sa baṅara sa vina rua tie pule pa hose, sapu la nanasa pule tugo, “Zama sa baṅara, ‘Mae pa binule si goi, ba vegua?’ ”

Olaṅa se Zehu, “Lopu mua ginugua goi si asa! Luli mae pa mudiqu.”

20 Meke totozi pule tugo sa tie kopu sapu sa tie paleke inavoso si la tutuvia sa puku tie ba lopu kekere pule tugo. Meke zama pule si asa, “Sa koimata tanisa puku tie si koi pa nana totopili varipera guana tie ilipuṅanana, namu gua puta e Zehu!”

21 “Va namanama ia sa qua totopili varipera,” garunu gua sa baṅara Zoramu. Tavetia rini, meke hopeke koi vura sari karua baṅara Ahaz-aea, pa dia totopili varipera, pude tutuvia se Zehu. Tutuvia rini koasa boku pepeso te Neboti.

22 Meke sipu tutuvia Zoramu se Zehu, si zama se Zoramu, “Mae pa binule si agoi ba vegua?”

Meke olaṅa si asa, “Loke binule si kaqu ta evaṅa. Koa gua koasa vina hinokara pa tomate meke vinahesi beku sapu korapa ta evaṅa sapu podalae ni e Zezibelo sa tinamu.”

²³ Kukili se Zoramu, “Ahazaea, na sineke-sekei!” meke va kekere pulea sa sa nana totopili varipera meke govete.

²⁴ Vagia Zehu sa nana bokala, meke pa doduru nana ṅiniraṅira si gona nia sa sa tupi meke la soto pa mudina e Zoramu meke nuḡuru pa bulona. Hoḡa mate pa nana totopili varipera se Zoramu.

²⁵ Meke zama la se Zehu koe Bidika sa nana palabatu varitokae, “Vagia sa tinina, mamu oki la nia koasa inuma vaeni sapu te Neboti. Mu balabala ia sipu koi lulia gita kara pa totopili se Ehabi sa tamana e Zoramu, meke zama lani e Zihova sari na zinama hire koe Ehabi:

²⁶ ‘Norae dogoria Rau sa vina matena e Neboti meke sari na tuna koreo sa. Meke va tatara nigo Rau sapu pa nana inuma tugo tani si kote va kilasigo Rau.’” Tozi nia e Zehu sa nana palabatu varitokae, “Vagia sa tinina e Zoramu, mamu oki la nia pude va gorevura ia sa vina tatara te Zihova.”*

Tava Mate se Ahazaea sa Baṅara pa Ziuda

²⁷ Dogoria Ahazaea sa baṅara gua sapu ta evaṅa ke govete pa nana totopili varipera si asa la gua koasa vasileana nomana pa Beti Haḡani. Meke hadu lulia e Zehu, meke zama si asa, “Va matea tugo!” guni Zehu sari nana tie, meke va bakora ia rini sipu korapa koi sage la nia sa

* 9:26 1 Baṅ 21:19

sa nana totopili varipera koasa sirana sage la gua pa Quru, tata koasa vasileana nomana pa Ibileami. Ba bokaboka meke hola la si asa osolae kamo sa sa vasileana lavata pa Meqido; vasina si mate sa.

²⁸ Paleke pule la nia ri nana palabatu pa Zerusalem sa tinina sa meke pomunu nia koasa popomunuana baṅara koasa vasileana lavata te Devita.

²⁹ Tava baṅara pa Ziuda se Ahazaea pa vina manege eke vuahenina sa binaṅara te Zoramumu pa Izireli sapu sa tuna Ehabi.

Tava Mate sa Kalaho Zezibelo

³⁰ Meke la kamo pa Zezireli se Zehu. Na ele avoso ni tu e Zezibelo gua sapu ta evana ke va tana isumata meke suti sa sari kaluna, meke turu titiro gore pa sirana koasa vuidana sa vetu baṅara.

³¹ Sipu nuquru pa sasada se Zehu, si zama la si asa, “Agoi Zimiri!* Agoi pu va matea sa mua baṅara! Sa si mae nia goi tani?”

³² Doṅo sage la se Zehu meke kukili, “Esei si pa qua kalina?” Karua babe ka neta palabatu koari na tie kopu koasa vetu baṅara si doṅo gore la koasa pa vuida,

³³ meke zama la i e Zehu, “Oki gore nia se Zezibelo!” Ke oki gore nia rini, meke kaiqa eharana sa si kasuru la pa goba meke koari na hose totoṅo netia rina totopili varipera te Zehu sa tinina.

* **9:31** E Zimiri si keke palabatu varipera pa Izireli pu va matea sa nana baṅara pude hobe. Mi doṅo la pa 1 Baṅ 16:8.

³⁴ Meke nuḡuru se Zehu pa vetu baṅara meke la hena na napo nana. Beto si zama si asa, “Palekia sa barikaleḡe ta leveina sana, mamu la pomunu nia; ura na tuna na baṅara si asa.”

³⁵ Ba sari na tie pu vura la pude pomunia si lopu dogoria keke vasi tinina, ba na herahera batuna mo, meke sari na susuri kakarutu limana na susuri petapetala nenena.

³⁶ Pule la meke tozi nia rini sapu gua asa koe Zehu, meke zama si asa, “Hiera sa vina gorevurana sa zinama te Zihova, sapu zama nia Sa koe Ilaiza sa nana nabulu, ‘Kaḡu gania rina siki koasa popoa pa Zezireli sa tinina e Zezibelo,’ gua.*

³⁷ Sari na kukuru tinina sa pu koa hola si kote guana bonidi rina kurukuru ṅame, pude kaḡu loke tie kote boka doṅo gilana ni,” gua.

10

Tava Mate sari na Tutina e Ehabi

¹ Ka zuapa ṅavulu puta sari tuna koreo e Ehabi sa baṅara saripu koa koasa vasileana lavata pa Sameria. Kuberi Zehu sari leta la koari doduru koimata koasa vasileana lavata, koa rina tie koadi, meke koa rini pu kopu ni sari na tuna e Ehabi. Gua hie sa kinubekubere:

² “Pana vagia gamu sa leta hie, gamu pu lalae ni sari na tuna sa baṅara, meke koa pa mia ṅiniraṅira sari na totopili variperera, sari na hose, tiṅitona variperera, meke sari na vasileana lavata pu ta baradi,

* 9:36 1 Baṅ 21:23

³ si mamu vizatia sa tie pu garona koa rina tuna sa baṅara, mamu va baṅaria, mamu variperu pude lavelave nia.”

⁴ Tarazuzu sari na koimata pa Sameria, “Ari baṅara Zoramu meke baṅara Ahazaea ba lopu boka ia se Zehu, si vea meke kote boka tu si gita?” gua si arini.

⁵ Ke sari na palabatu nomadi koasa vetu baṅara meke sari na koimata koasa vasileana lavata, turanae sari na tie koadi meke sari na tie pu kopu ni sari na tuna Zoramu, si garunu la nia koe Zehu sa inavoso hie, “Na mua nabulu si gami meke namanama si gami pude tavetia gua sapu zama nia goi, ba lopu kaqu va baṅaria gami si keke tie. Mu tavetia goi gua sapu leana pa mua binalabala.”

⁶ Kuberia Zehu sa leta vina rua la koa rini, “Be pa kalina taqarau si gamu, meke kote luli gamu sari qua hiniva, si mi paleke mae ni koa rau pa Zezireli sari batudi rina tuna e Ehabi pa totošo gua tugo hie pa rane vugo.” Koa pa kinopu tadi na tie koadi pa Sameria, si ka zuapa ṅavulu puta tuna e Ehabi, pu va nomai rini.

⁷ Sipu vagia rini sa leta te Zehu, si va matei rina koimata sari ka zuapa ṅavulu puta tuna e Ehabi. Voi i rini sari batudi koari na huneke meke garunu lani koe Zehu pa Zezireli.

⁸ Sipu tozi nia rini se Zehu sapu ele ta paleke mae sari na batudi ri na tuna e Ehabi, si tozi ni sa pude veko paqaha ni pa karua kobi pa sasadana sa vasileana lavata meke pude ta veko vasina osolae kamoā munumunu koivugona.

⁹ Pana munumunu si vura la pa sasada si asa meke zama koa rina tie pu koadi vasina, “Arau

sa tie pu kuhana nia meke va matea se Zoramu sa baṅara. Lopu kaḡu ta zutu nia gamu sapu asa. Ba ese i va matei sari doduru hire?

¹⁰ Mi gilania sapu sari doduru zinama te Zihova, koari guguadi rina tuna e Ehabi si kote gorevura. Ele evaṅia e Zihova gua sapu va tatara nia sa koe Ilaiza sa Nana poropita.”

¹¹ Meke va mate i tugo e Zehu sari doduru turanana e Ehabi saripu koadi pa Zezireli, meke sari doduru nana palabatu, baere soti, meke sari na hiama; lopu keke si tava toa.*

Tava Mate sari Turanana Ahazaea sa Baṅara

¹² Taluarae pa Zezireli se Zehu pude la pa Sameria. Koasa inene la koasa vasina sapu ta pozae “Putaputana Tadi na Sepati,”

¹³ si tutuvi sa si kaiḡa turanana Ahazaea sa baṅara pa Ziuda meke nanasi sa, “Ari sei si gamu?”

Meke olaṅa si arini, “Turanana e Ahazaea. Korapa la gua pa Zezireli si gami pude vata dogoro nia sa mami pinamaṅa koa ri na koburu te Zezibelo sa Kalaho meke koari doduru tatamana baṅara.”

¹⁴ Tozi ni Zehu sari nana tie, “Tuḡe vagi!” Harupu vagi rini, meke va mate i rini tata koasa pou vasina. Ari ka made ṅavulu rua tie vinarigaraedi meke lopu keke si toa.

Sari Doduru Turanana Koa Holadi e Ehabi si Tava Mate

¹⁵ Topue pule se Zehu, meke pa nana inene la si tutuvu ia sa se Zonadabi sa tuna koreo e Rekabi. Hapahapa nia e Zehu si asa meke zama si asa,

* 10:11 Hoz 1:4

“Gita kara si keke nada binalabala, ba vegua kote zuka au goi?” gunia sa.

Olaņa se Zonadabi, “Kote zuka igo rau,”

“Mae nia limamu pude gua,” olaņa la gua se Zehu. Vari tuģei lima sari karua meke ovulu va suraņa e Zehu si asa koasa nana totopili varipera,

¹⁶ meke zama, “Mae luli au, mamu dogoria telemu gua sapu pamaņa guni nia rau se Zihova.” Meke koi varigara la sari karua pa Sameria.

¹⁷ Sipu kamo ri kara vasina si va matei e Zehu sari doduru turana e Ehabi, lopu keke si tava toa. Hiera gua sapu ele zama nia e Zihova koe Ilaiza sapu kote ta evaņa.

Mate saripu Vahesihesi La koasa Tamasa Beolo

¹⁸ Tioko varigara ni e Zehu sari na tinoni pa Sameria meke zama, “Sa baņara Ehabi si vasina hite mo sa nana ninabulu la koasa tamasa Beolo, ba arau si kote hola la tu.

¹⁹ Tioko varigara ni sari doduru poropita te Beolo, sari doduru pu arona meke sari doduru nana hiamā. Loke tie si kaģu koa hola; kaģu tavetia arau si keke vinukivukihi nomana la koe Beolo, meke asa pu lopu somana si kaģu tava mate.” Ba hie sina sinekesekei te Zehu pa sirana gua pude va matei sari doduru tie pu arona se Beolo.

²⁰ Meke zamai e Zehu, “Vizatia si keke rane tana vahesina e Beolo!” Meke ta tozi vura si hie,

²¹ meke va ene zinama se Zehu koari doduru popoa pa Izireli. Mae beto sari doduru pu vahesia se Beolo; lopu keke arini si va sasanae

pude mae. Nuḡuru beto si arini koasa zelepade te Beolo, podalae pa keke hukihukirina duta la pa keke kalina.

²² Meke tozi ni e Zehu sari na hiama pu kopudi rina poko hopedi pude paleke vura ni meke valani koa ri na tie vahesi.

²³ Beto asa, si nuḡuru la telena pa zelepade se Zehu turania sa se Zonadabi, tuna koreo e Rekabi, meke zama koa ri na tie vasina, “Kopu nia pude sari na tie arona mo e Beolo si koa tani meke loke tie pu vahesina se Zihova si somana.”

²⁴ Meke nuḡuru la si ari karua Zonadabi pude la veko vina vukivukihi va uququ la koe Beolo. Ka vesu navulu puta sari na tie kopu pu va turui sa pa sadana sa zelepade, meke ele zamai sa, “Kaqu va matei gamu sari doduru tie hire; be keke koa gamu si va taloa ia si keke si kote nana tinoa lipu nia sa!”

²⁵ Beto tugo va hokotia e Zehu sa nana vina vukivukihi, si zama la koa ri na tie kopu meke na palabatu si asa, “Nuḡuru la mamu va mate betoi; lopu va govete hokaria si keke!” Tuḡei ri dia magu varipera meke nuḡuru la meke va mate betoi rini, meke ririhi vura ni rini pa sada sari na tinidia. Meke tiḡe nuḡuru hola la tu pa korapana hokara sa lose hopena tanisa zelepade,

²⁶ meke paleke vura nia sa vina tigonon hope sapu koa vasina, meke sulua.

²⁷ Ke huaria rini sa vina tigonon hope meke sa zelepade, meke ilirae nia na vetu eneneana rini sa zelepade kamo pa rane ninoroi.

²⁸ Ke va mate pania e Zehu sa vinahesina e Beolo pa Izireli.

²⁹ Ba sapu asa telena si keha lulia sa sa sinea te Zeroboami sa baṅara, sapu turaṅa nuḡuru nia pa sinea sa popoa Izireli pa vinahesina sa bulumakao qolo tunana sapu va turua sa pa Betolo meke pa Dani.*

³⁰ Zama se Zihova koe Zehu, “Ele tavete lani goi koari tuna e Ehabi sari doduru gua pu hiva nigo Rau pude taveti. Ke zama atu si Rau sapu sari na tutimu, kamo pa vina made sinage, si kote baṅara pa Izireli.”

³¹ Ba lopu va tabei e Zehu pa doduru bulona sari na tinarae te Zihova, sa Tamasa pa Izireli; ba lulia tu sa sa kineha te Zeroboami, sapu turaṅa lani sari na tie pa popoa Izireli pa sinea.

Sa Minate te Zehu

³² Koasa totoaso asa si podalae va hiteke gorea e Zihova sa volosona sa popoa Izireli. E Hazaelo sa baṅara pa Siria si raza vagi sari doduru voloso popoa te Izireli,

³³ pa kali gasa rimatana sa Zodani, kamo la gua tu pa kali la gua koasa vasileana nomana pa Aroere pa Ovuku Anoni. Somana voi sari na popoa pa Qileadi meke Basani, vasina koa sari na butubutu te Qadi, Rubeni, meke Manase pa kali gasa rimata Zodani.

³⁴ Doduru pule gua pu taveti e Zehu, turaṅae la sari nana tinavete mataqaradi, si ta kubere pa *Buka Tinozi tadi na Baṅara pa Izireli*.

³⁵ Mate meke ta pomunae pa Sameria si asa, meke se Zehoehazi baṅara hobeas si asa.

* **10:29** 1 Baṅ 12:28-30

³⁶ Koa baṅara pa Sameria se Zehu pa popoa Iziireli ka hiokona puta vuaheni.

11

Atalaea sa Baṅara Maqota pa Ziuda (2 Koronikolo 22:10 kamo hinia 23:15)

¹ Totoso gilania e Atalaea sapu ele mate sa tuna, si garuni sa sari nana tie pude va matei sari doduru tie koasa tatamana binaṅara pa Ziuda.

² Telena mo e Zoasi sa tuna e Ahazaea si lopu tava mate. Tata hokara tava mate turaṅae koari kaiqa, ba harupia e Zehosiba, sa vavenena, sapu na tuna barikaleqe sa baṅara Zehoram, meke na tasina karokarovo e Ahazaea. Vagia sa si asa meke sa nana tie kopu meke la va koa i pa lose putaputana pa Zelepade, vasina va tome ia sa se Zoasi koe Atalaea, pude mani lopu tava mate.

³ Kopu nia e Zehosiba sa koreo pa korapana ka onomo vuaheni meke tome ekoa mo sa pa korapa Zelepade, totoso korapa tuturana sa baṅara maqota^d, se Atalaea, pa binaṅara Ziuda.

⁴ Ba pa vina zuapa vuaheni si tioki e Zehoiada, sa hiamā, sari na nati palabatu tanisa puku tie kopu tanisa baṅara meke na tie kopu tana vetu baṅara, meke tozi ni sa pude mae pa Zelepade, vasina variva ego nia rini meke tokotokoro koasa hiniva pu mizia sa pude tavetia. Beto asa si va dogoro ni sa se Zoasi sa tuna e Ahazaea sa baṅara,

⁵ meke poni ni sa sari vina turu hire: “Pana mae gamu pude kopu pa rane Sabati, keke pukuna gamu si kaqu kopu nia sa vetu baṅara;

⁶ keke pukuna si kote turu kopu koasa sasada Sure, meke keke pukuna pule si kote turu kopu koasa sasada pa mudina sa pukuna vina rua pu kopu pa Zelepade.

⁷ Sari karua pukuna saripu magogoso pa rane Sabati si kaqu turu kopu pa Zelepade pude va sareia sa baṅara.

⁸ Kaqu tuqe magu varipera si gamu meke koa kapae koe Zoasi sa baṅara be pavei si ene la sa. Asa pu tata atu koa gamu si kaqu tava mate.”

⁹ Va tabea rina palabatu sa vina turu te Zehoiada meke turaṅa mae ni ri koasa sari dia tie, arini pu kote magogoso meke arini pu mae podalae tavetavete pa rane Sabati.

¹⁰ Vala ni Zehoiada koari na koimata sari na hopere na lave te Devita saripu ta kopue koasa Zelepade,

¹¹ meke va koa ni tie tuqe vedara sa sa vari kalina meke pa kenuna sa Zelepade pude lavelave nia sa baṅara.

¹² Meke turaṅa vura nia e Zehoiada se Zoasi, va hake nia toropae baṅara sa si asa, meke vala nia sa sa buka kinubekubere tana tinarae te Zihova. Beto si tiqe tava madi meke ta velavela vurae sapu baṅara se Zoasi. Sari tie si popohara ni limadia meke velavela, “Mani toa va gelenae sa baṅara!” gua.

¹³ Avosia Atalaea sa baṅara maqota sa vevehe pu tavetia rina tie kopu meke sari na tie, ke tuturei sigiti la si asa pa Zelepade te Zihova, vasina koa sa vinarigara.

¹⁴ Vasina dogoria sa sa baṅara vaqura, turu nana pa vari korapadi rina tie kopu koasa sasada

nuḡuru pa Zelepade, lulia tugo sa hahanana pu hoke ta tavete. Vari likohae nia rina palabatu na tie ivu buki, meke kukili ḡetuḡetu sari na tie, meke ivui rini sari na buki. Ta naziri se Atalaea meke sira rikati sa sari nana poko meke kukili, “Sinekesekei! Sinekesekei!” gua.*

¹⁵ Lopu hiva nia e Zehoiada pude va matea se Atalaea pa korapana sa varivarigarana pa Zelepade, ke tioko la i sa sari na koimata tie variperā meke zama, “Turaṅa vura nia pa vari korapadi ri na tokele tie kopu, meke sarini pu hiva toka nia si mamu va matei.”

¹⁶ Tuḡe vagia rini, meke turaṅa la nia rini koasa vetu baṅara, meke pa Sasada Hose, vasina si va matea rini si asa.

*Vina Turu Vaqurana te Zehoiada
(2 Koronikolo 23:16-21)*

¹⁷ Tavetia e Zehoiada sa hiama koa sa baṅara Zoasi meke sari na tinoni si keke vinariva egoi koe Zihova pude na tinoni te Zihova si arini; tavetia tugo sa sa vinariva egoi pa vari korapadi rina tinoni meke sa baṅara.

¹⁸ Meke tiḡe la huara gore nia rina tinoni sa Zelepade te Beolo; seke va umumia rini sa hope meke sari na beku, meke va mate ia rini se Matani, sa hiama te Beolo pa kenudi ri na hope.

Beto si vekoi e Zehoiada pa Zelepade te Zihova sari na tie kopu,

¹⁹ meke tiḡe turaṅia sa, meke sari na palabatu nomadi, sari na tie kopu tanisa baṅara, meke sari na tie kopu koasa Zelepade, se Zoasi sa baṅara. Turaṅa la nia rini koasa vetu baṅara

* 11:14 2 Baṅ 23:3

meke tokele luli sari doduru tinoni. Nuquru gua koasa Sasada Tie Kopu tanisa baṅara se Zoasi meke la vagia nana lolomo koasa habohabotuna baṅara.

²⁰ Qetuqetu hola sari doduru tinoni, meke noso sa vasileana, sina ele tava mate pa vetu baṅara se Atalaea.

²¹ Zuapa vuahenina se Zoasi totošo tava baṅara si asa pa Ziuda.

12

Zoasi sa Baṅara pa Ziuda (2 Koronikolo 24:1-16)

¹ Pa vina zuapa vuaheni sa binaṅara te Zehu pa Izireli si tava baṅara pa Ziuda se Zoasi, meke koa tuturaṅa ka made ṅavulu puta vuaheni pa Zerusalemā si asa. Sa tinana sa si e Zibia koasa vasileana lavata pa Biasiba.

² Taveti sa gua sapu toṅoto pa dinono te Zihova pa doduruna sa nana tinoa, sina totoli nia e Zehoiada sa hiama.

³ Ba lopu ta huara sari na vasidi tana vahesi tamasa huporodi koari na toṅere, ke korapa la sari na tie pude va vukivukihī na va uququ oto huda huṅa lea vasina.

⁴ Tioki e Zoasi sari na hiama meke tozi ni sa pude va naṅiti sari na vinariponi poata pu ta paleke mae pa Zelepade: sari na takisi tanisa Īpi Hopena tana hopeke tie, sa poata pude holu va gorevura ia gua sapu tokotokoro vekoa sa tie, meke gua tugo saripu ta veko pa hiniva soti tanisa tie.*

* 12:4 Ekd 30:11-16

⁵ Sari hopeke hiama si kaqu va tanai sari doduru poata pu ta paleke mae koa rini pu va tana i sa, meke kote ta tavetavetae sari na poata pa tinuvaka pulena sa Zelepade.

⁶ Ba koasa vina hiokona neta vuahenina sa binanara te Zoasi si loke tinavete si tavetia rina hiama koasa Zelepade.

⁷ Ke tioko vagia sa se Zehoiada meke sari kaiqa hiama pule meke nanasi sa, “Na vegua ke lopu tuvakia gamu sa Zelepade? Podalae kamahire si lopu kaqu vagi na kopuni gamu sari na poata pu vagi gamu koari na tie kopu vinariponi poata; kaqu va mae i gamu saripu ele ta vagidi, pude boka ta tavete sa tinuvakana sa Zelepade.”

⁸ Va egoa rina hiama sapu gua asa meke va egoa tugo rini sapu pude lopu kaqu tuvakia rini teledia sa Zelepade, ba va karovo la nia sa poata koari na tie tavetavete pude taveti sari na tinuvaka pa Zelepade.

⁹ Meke vagia e Zehoiada si keke bokese no-mana, tavete nia lopa sa sa tukutukuna, meke veko kapae nia sa pa hope sa bokese; pa kali matao pana ene nuquru sari na tie pa Zelepade. Sa hiama pu kopu pa totoaso asa si kote voi i pa bokese sari na vinariponi pu vekoi rina tie pu mae vahesi koasa Zelepade te Zihova.

¹⁰ Pana be soku sari poata pa bokese, si kote mae vagi meke varigara ni na nae i sa tie kubekubere tanisa baṅara meke sa nati hiama, meke voi i pa bokese.

¹¹ Mudina ta kubere gore sa padana sa poata, si kote vala ni rini koari na koimata pa tinavete koasa Zelepade sari na siliva. Sari na poata arini

si kote tabara ni rini koari na kamada, na tie kurikuri,

¹² sari na tie va namanama patu, meke sari na tie pegopego patu na holu ni labelabete na patu tana tuvativaka, meke holu i sari doduru ginugua pule pu ta hivae.

¹³ Loke poata arini si ta vala pude tabari sari na tinavete besini siliva, sari na besini boronizi pude tana sisiruana ehara, meke sari na buki, babe sari na nepihina sa zuke, babe kaiqa likakalae pule tanisa Zelepade pu ta tavete siliva babe na qolo.

¹⁴ Doduru si ta vala beto pude tabari sari na tie tavetavete meke holu ni likakalae pu ta hivae pude tavetavete ni koasa tinuvativaka.

¹⁵ Sari na koimata pa tinavete si ta ronuedi, ke lopu ta okorae si pude hata ia vea ene gua sa poata.*

¹⁶ Sari na poata ta vagi koa rina lipulipu meke vina vukivukihi tana sinea na hinerehere si lopu ta voi koasa bokese; na dia rina hiama.*

¹⁷ Pa totoaso asa si rapatia Hazaelo sa baṅara pa Siria sa vasileana lavata pa Qati meke vagia sa; beto si balabala ia sa pude rapatia si pa Zerusalem.

¹⁸ Vagi e Zoasi sa baṅara pa Ziuda sari doduru vinariponi pu vekoi ari Zehosapati, Zehoram, meke e Ahazaea koe Zihova, gua tugo sari nana vinariponi telena meke sari doduru qolo koari na vekovekoana poata koasa Zelepade meke sa vetu baṅara, meke garunu vala betoi sa guana

* 12:15 2 Baṅ 22:7 * 12:16 Liv 7:7

nana vinariponi koe baṅara Hazaelo, ke turana taloa nia Hazaelo sa nana qeto minate varipera, taluarae pa Zerusalemā.

¹⁹ Doduru pule pu evani e Zoasi sa baṅara si ta kubere veko pa *Buka Tinozi tadi na Baṅara pa Ziuda*.

²⁰⁻²¹ Kuhana nia ri na palabatu nomadi te Zoasi si asa, meke karua koari kasa, ari Zozaka sa tuna koreo e Simeati meke e Zehozabadi sa tuna koreo e Soma, si va matea si asa pa Betimilo koasa sirana gore la gua pa Sila. Ta pomunae se Zoasi koasa popomunuana baṅara koasa vasileana lavata te Devita, meke baṅara hobe se Amazaea sa tuna koreo.

13

Zehoehazi sa Baṅara pa Izireli

¹ Pa vina hiokona neta vuahenina sa binaṅara te Zoasi sa tuna koreo e Ahazaea sapu baṅara pa Ziuda, si tava baṅara pa Izireli se Zehoehazi sa tuna koreo e Zehu, meke ka manege zuapa vuaheni si koa si asa pa Sameria meke tuturana pa Izireli.

² Tavete va kaleana pa kenuna e Zihova si asa, gugua tugo e Zeroboami sa tuna Nebati pu turana lani sari na tie Izireli pa sineā; lopu boka luara pani Zehoehazi sari nana hahanana kaleadi.

³ Ke bugoro ni e Zihova sari na tie Izireli, meke va malumia Sa se Hazaelo sa baṅara pa Siria meke se Beni Hadadi sa tuna koreo pude va kilasa pilipule i.

⁴ Meke tiqe varavara la koe Zihova se Zehoe-hazi, meke olaṅia e Zihova sa nana vinaravara na dogoria Sa sapu guana kaleana hola saripu tavete lani sa baṅara pa Siria koari na tie Izireli.

⁵ Garunu la nia e Zihova si keke koimata pa Izireli, pu vata rupahi koari na tie Siria, meke koa va bulebulei sari na tie Izireli, gugua tatasana.

⁶ Ba lopu hite luara pani tugo arini sari na tinavete kaleadi te Zeroboami sa baṅara pu turana la nia sa butubutu Izireli pa sinea; ba tavete nono la i mo rini. Sa beku kinehana sa tamasa barikaleqe se Asera^d ba koa eko nana mo pa Sameria.

⁷ Se Zehoehazi si loke nana geto minate si asa sapu koa hola, ba ari ka lima navulu puta tie koi hose mo, manege puta totopili varipera meke ka manege puta tina tie varipera ene hokara, sina va mate betoi sa baṅara pa Siria sari doduru, neti gore ni sa guana kavuru.

⁸ Doduru ginugua saripu taveti e Zehoehazi meke sari doduru nana vinarane si ta kubere koasa *Buka Tinozi tadi na Baṅara Izireli*.

⁹ Mate meke ta pomunae pa vasileana Sameria si asa, meke baṅara hobeia e Zehoasi sa tuna koreo si asa.

Zehoasi sa Baṅara pa Izireli

¹⁰ Pa vina toloṅavulu zuapa vuahenina sa binaṅara te Zoasi baṅara pa Ziuda, si tava baṅara pa Izireli se Zehoasi sa tuna koreo e Zehoehazi, meke koa tuturana pa Sameria si asa ka manege onomo vuaheni.

¹¹ Tavete va kaleana pa kenuna e Zihova meke luli sa sari na tinavete kaleadi tanisa baṅara Zeroboami, sapu turaṅa lani sa sari na tie Izireli pa vinahesi beku.

¹² Doduru ginugua pule saripu taveti e Zehoasi, turaṅae la tugo sari nana vinaripera la koe Amazea sa baṅara pa Ziuda, si ta kubere pa *Buka Tinozi tadi na Baṅara Izireli*.

¹³ Mate meke ta pomunae se Zehoasi koasa popomunuana baṅara pa Sameria, meke baṅara hobe sa tuna koreo e Zeroboami vina rua si asa.

Sa Minate te Ilaisa

¹⁴ Meke kamo minoho nomana se Ilaisa, sa minoho sapu mate nia tugo sa. Sipu korapa moho sa si ene la hopiki nia sa baṅara Zehoasi pa Izireli si asa. Meke kabokabo sa asa, “Ke tamaqu! Ke tamaqu! Sari na totopili vinaripera na tie koi hose pa Izireli!” gua si asa.*

¹⁵ Meke zama se Ilaisa, “La vagia si keke bokala meke kaiqa tupi,” meke la vagi sa.

¹⁶ Meke tozi nia Ilaisa si asa pude va namanama gona, ke va namanama sa baṅara meke va hake lani e Ilaisa sari na limana pa limana sa.

¹⁷ Zama se Ilaisa, “Mu tukelia sa vuida,” meke tukelia sa baṅara sa vuida sapu dono la gua pa popoa Siria. Meke garunia Ilaisa si asa, “Gona nia sa tupi,” Meke sipu gona nia tugo sa baṅara sa tupi, si zama va ululae sa poropita, “Na tupi te Zihova si agoi sapu kaqu va kilasi sari na kana pa popoa Siria. Kaqu razai goi sari na tinoni Siria pa Apeka osolae kaqu va kilasi goi si arini.”

* **13:14** 2 Baṅ 2:12

18 Beto asa si tozi nia Ilaisa sa baṅara pude vagi sari tupi koa holadi meke seke ni pa pepeso. Meke seke ni sa baṅara pa pepeso ka ṅeta totošo, meke beto.

19 Bugoro sa poropita te Tamasa meke zama la koasa baṅara, “Na vegua ke lopu seke ni agoi pa pepeso ka lima babe ka onomo totošo, be gua be kote va hokotia agoi sa vina kilasana sa popoa Siria; ba kamahire kote ka ṅeta totošo mo va kilasia goi si asa,” gua se Ilaisa.

20 Meke mate se Ilaisa meke ta pomunae. Doduru vuaheni si hoke nuḡuru mae raparapata kumana sari na tie pa Moabi pa popoa Izireli meke vagi likakalae.

21 Keke totošo sipu korapa namanama vari pomunae gua sari na tinoni Izireli si ta dogoro va hodaka si keke puku tie Moabi, ke ipa veko nia mo rini koasa lovuna Ilaisa sa tie matena meke govete taloa dia. Sipu hoḡa kamo la sa tinina sa tie matena koari na susurina e Ilaisa, si toa pule hokara nana sa tie meke turu sage nana.

Vinaripera pa Vari Korapadia rina tie Izireli meke Siria

22 Koasa doduruna sa tinurana te Zehoehazi, si koa ta nono gore eko mo sari na tie Izireli koe Hazaelo sa baṅara pa Siria,

23 ba ḡetu ni na tataru ni e Zihova si arini. Lopu va malumi Sa pude ta huara taloa hokara ba toka ni sa, koa gua koasa nana vina tatara koe Ebarahami, Aisake, meke e Zekopi. Lopu hite muliṅi hokara ni Sa sari nana tie.

24 Meke mate se Hazaelo sa baṅara pa Siria meke baṅara hobe se Beni Hadadi sa tuna koreo.

²⁵ Meke ka neta toso va kilasia sa baṅara Zehoasi pa Izireli se Beni Hadadi meke tuḡe vagi pulei sa sari na vasileana lavalavata saripu ta vagi koe Beni Hadadi pa toso pu koa baṅara se Zehoehazi, sa tamana e Zehoasi.

14

Amazaea sa Baṅara pa Ziuda (2 Koronikolo 25:1-24)

¹ Pa vina rua vuaheni koasa binaṅara te Zehoasi sa baṅara pa Izireli sapu sa tuna koreo e Zehoehazi, si tava baṅara pa Ziuda se Amazaea sa tuna koreo e Zoasi.

² Hiokona lima vuahenina toso tava baṅara si asa, meke koa baṅara si asa pa Zerusalemā ka hiokona sia vuaheni. Sa tinana sa si e Zehoadina, mae guana pa popoa Zerusalemā.

³ Taveti sa gua sapu toṅoto pa dinoṅo te Zihova, ba lopu gugua e Devita, sa tamana kenuna; taveti tu sa saripu gua tavetaveti e Zoasi sa tamana.

⁴ Lopu huara gore ni sa sari na vasidi tana vinahesi tomate koari na toḡere, ke sari na tie si lamo sa vina vukivukihi na va uququ oto huda humaṅa lea koa rina vasidi arini.

⁵ Sipu ele turu va nabu pa nana ṅiniraṅira se Amazaea koasa binaṅara, si va matei sa sari na koimata saripu va matena sa tamana, sapu sa baṅara,

⁶ ba lopu va matei sa sari na tudia. Lulia mo sa gua sapu zama nia e Zihova koasa Tinarae te Mosese, “Sari na tiatamadia rina koburu si lopu kaḡu tava mate koari na sinea tadi na tudia meke sari na tudia ba lopu kaḡu tava mate koari na

sinea tadi na tiatamadia. Ba hopeke tie si kaqu tava mate koari nana sinea sapu tavete sotia sa telena.”*

⁷ Va matei e Amazaea si ka manege puta tina tie varipera pa Edomu koasa Lolomo Soloti; tuqe vagia sa pa vinaripera sa vasileana lavata pa Sela meke poza nia Zokohili, korapa asa tugo si ta pozae nia sa kamahire.

⁸ Meke garunu la tie palepaleke inavoso se Amazaea koe Zehoasi sa baṅara pa Izireli, tepatepa ia sa pude varipera.

⁹ Ba garunu pule la nia Zehoasi sa baṅara sa inolana hie: “Keke huda rakihi pa toqere Lebanoni si garunu la inavoso koa keke huda sida pa Lebanoni meke zama, ‘Va haba nia sa tumu vineki koasa tuqu koreo,’ gua. Meke ene hola si keke kurukuru pinomo meke neti va nozo gore nia sa huda rakihi asa.

¹⁰ Ego, Amazaea, ele va kilasi goi sari na tie pa Edomu, meke ta siṅie vinahesi pule si goi. Mamu qetu nia mo sa mua inavoso leana asa, mamu koa mo pa mua vetu. Na venagua ke hata tinasuna sapu kote va kaleana pule nigo si goi meke sari na mua tie pa Ziuda?”

¹¹ Ba korona va avosia Amazaea si asa, ke vura la raza ia e Zehoasi sa baṅara pa Izireli meke sari nana tie, meke pa Beti Semesi pa Ziuda si vari tia i sari karua.

¹² Tava kilasa sa qeto minate te Amazaea, meke govete pule pa dia vetu si arini.

¹³ Vagia meke pusia e Zehoasi se Amazaea. Beto asa si hola la pa Zerusalem, meke huara

* 14:6 Diut 24:16

gore nia sa sa gobana sa vasileana lavata pa Zerusalemā podalae pa sasada ta pozae Iparemi kamo koasa sasada bara ta pozae na Sasada iio, pada karua gogoto mita gelena si asa.

¹⁴ Vagi betoi sa sari na siliva na qolo saripu boka dogori sa, sari doduru likakalae tana Zelepade meke sari doduru tinagotago tanisa vetu baṅara, meke paleke pule lani sa pa Same-ria. Turaṅi tugo sa si kaiqa tie ta pusidi.

¹⁵ Doduru pule saripu evaṅi e Zehoasi, so-manāe la sari nana vina rane pa vinaripera la koe baṅara Amazaea pa Ziuda, si ta kubere koasa *Buka Tinozi tadi na Baṅara Izireli*.

¹⁶ Mate meke ta pomunae koasa popomunuana baṅara pa Sameria se Zehoasi, meke e Zer-oboami vina rua sa tuna koreo sa si baṅara hobeā sa si asa.

*Sa Minate te Amazaea sa Baṅara pa Ziuda
(2 Koronikolo 25:25-28)*

¹⁷ Mudina sa minate te Zehoasi sa baṅara pa Izireli si toa hola la tu sa baṅara Amazaea ka manege lima vuaheni pa Ziuda.

¹⁸ Doduru ginugua pule saripu taveti e Amazaea si ta kubere koasa *Buka Tinozi tadi na Baṅara pa Ziuda*.

¹⁹ Kuhana nia rina tie pa Zerusalemā pude va matea se Amazaea, ke govete la si asa koasa vasileana lavata pa Lakisi, ba luli la ia tugo ri nana kana meke va matea vasina.

²⁰ Ta suraṅa pule pa hose sa tomatena meke ta pomunae koasa popomunuana baṅara koasa vasileana lavata te Devita.

²¹ Beto si va hake nia toropae baņara rina tie pa Ziuda se Uzaea sa tuna koreo sapu manege onomo vuahenina pude na baņara.

²² Mudina sa minate tanisa tamana si la raza ia e Uzaea meke vagi pulea si pa Elati meke kuri pulea sa sa vasileana asa.

Se Zeroboami Vina Rua sa Baņara pa Izireli

²³ Pa vina manege lima vuahenina sa binaņara te Amazaea sa tuna koreo e Zoasi sa baņara pa Ziuda, si tava baņara pa Izireli se Zeroboami vina rua sa tuna koreo e Zehoasi, meke koa baņara ka made ņavulu eke vuaheni pa Sameria si asa.

²⁴ Tavete va kaleana pa kenuna e Zihova si asa, lulia sa sa hahanana te Zeroboami sa tuna koreo e Nebati, sapu turana lani sari na tie Izireli pa sinea koari na vinalesi beku.

²⁵ Asa la raza i meke vagi pule ni sari doduru popoa pu tagoi Izireli tatasana meke va toņoto pule ia sa sa voloso te Izireli, podalae koasa karovoana pa togere sapu ta poza Hamati kamo la gua koasa kolo matena. Hiera gua sapu ele va tatara nia e Zihova, sa Tamasa pa Izireli, koasa poropita Zona sa nana nabulu, sapu sa tuna koreo e Amitai pa Qati Hepa.*

²⁶ Dogoria e Zihova sa tina sigiti lavata tadi doduru tie Izireli; loke tie hokara boka tokani.

²⁷ Ba lopu Nana hiniva e Zihova pude huara pani hokara nia sa popoa Izireli, ke tavetavete nia Sa se Zeroboami vina rua sa baņara, pude harupi sari pa Izireli.

* 14:25 Zna 1:1

²⁸ Doduru pule saripu taveti e Zeroboami vina rua, sari nana vinarane pa vinaripera, meke sa vinagi puledi rina vasileana pa Damasikasi meke Hamati pule la pa Izireli, si ta kubere beto koasa *Buka Tinozi tadi na Baņara pa Izireli.*

²⁹ Mate meke ta pomunae koasa popomunuana baņara se Zeroboami, meke baņara hobeā e Zakaraea sa tuna koreo si asa.

15

Se Uzaea sa Baņara pa Ziuda (2 Koronikolo 26:1-23)

¹ Koasa vina hiokona zuapa vuahenina sa binaņara te Zeroboami vina rua pa Izireli, si tava baņara pa Ziuda se Uzaea* sa tuna koreo e Amazaea

² totošo manege onomo vuahenina, meke tava baņara pa Zerusalemā si asa meke koa baņara ka lima navulu rua vuaheni. Sa tinana sa si e Zekolia na barikaleqe pu mae guana pa Zerusalemā.

³ Lulia sa sa hahanana tanisa tamana, meke taveti sa gua sapu toņoto pa dinoņo te Zihova.

⁴ Ba lopu huara pani sa sari na vasidi tana vahesi beku koari na togere, ke sari na tie si lopu makudo koa rina dia vina vukivukihi na va uququ oto huda huana lea koari na vasidi arini.

⁵ La e Zihova meke va kamo nia koe Uzaea sa minoho popoqu sapu koa hola koasa osolae mate si asa. Ta veko vata kale telena si asa pa keke vetu, meke sari doduru nana tinavete si ta vagi

* **15:1** Keke pozana Uzaea si e Azaraea.

palae koa sa, meke e Zotamu, sa tuna koreo tu si kopuna sa doduru popoa.

⁶ Doduru ginugua pule saripu taveti e Uzaea si ta kubere koasa na *Buka Tinozi tadi na Baṅara pa Ziuda*.

⁷ Mate se Uzaea meke ta pomunae si asa koasa popomunuana baṅara koasa vasileana lavata te Devita, meke baṅara hobe e Zotamu sa tuna koreo si asa.*

Se Zakaraea sa Baṅara pa Izireli

⁸ Koasa vina tolonavulu vesu vuahenina sa binaṅara te Uzaea pa Ziuda, si tava baṅara pa Izireli se Zakaraea sa tuna koreo e Zeroboami vina rua, meke koa tuturaṅa ka onomo sidara si asa pa Sameria.

⁹ Tavete va kaleana pa kenuna e Zihova gugua tugo ri kasa tamana si asa. Keha luli sa sari na hahanana kaleadi te Zeroboami sa tuna koreo e Nebati, sapu turana lani pa sinea sari na tie Izireli pa vinahesi beku.

¹⁰ Kuhana nia e Salumu sa tuna koreo e Zabesi se Zakaraea, meke va matea sa pa Ibileami, meke baṅara hobe si asa.

¹¹ Doduru ginugua pule pu taveti e Zakaraea si ta kubere koasa *Buka Tinozi tadi na Baṅara pa Izireli*.

¹² Ke sa vina tatara te Zihova pu tavetia sa koe baṅara Zehu si tava gorevura: "Sari tutimu goi si kote baṅara pa Izireli, gore kamo koasa vina made sinage."*

Se Salumu sa Baṅara pa Izireli

* 15:7 Ais 6:1 * 15:12 2 Baṅ 10:30

13 Koasa vina tolonavulu sia vuahenina sa binaṅara te Uzaea pa Ziuda, si tava baṅara pa Izireli se Salumu sa tuna koreo e Zabesi, meke keke sidara koa tuturana si asa pa Sameria.

14 Topue pa Tiriza se Menahemu sa tuna koreo e Qadi, meke la va matea sa se Salumu pa Sameria, meke baṅara hobe sa.

15 Doduru ginugua pule pu taveti e Salumu, somanae la tugo sapu qoraqora si asa, si ta kubere gore koa sa *Buka Tinozi tadi na Baṅara pa Izireli*.

16 Pa totoaso asa si topue mae na gua pa Tiriza se Menahemu meke huara inetia sa sa vasileana lavata pa Tapua*, sari tiena, meke sari na popoa pa vari likohaena, sina lopu hiva tukeli rini sari na dia sasada bara. Pa vinaripera si magu tukeli tugo sa sari tiadi rina barikaleqe molumuludi.

Se Menahemu sa baṅara pa Izireli

17 Koasa vina tolonavulu sia vuahenina sa binaṅara te Uzaea pa Ziuda, si baṅara pa Izireli se Menahemu sa tuna koreo e Qadi, meke koa baṅara manege puta vuaheni pa Sameria si asa.

18 Tavete va kaleana pa kenuna e Zihova si asa, pa doduruna sa nana tinoa. Lopu makudo si asa koari na hahanana kaleadi te baṅara Zeroboami sa tuna koreo e Nebati pu turana lani sari na tie Izireli pa sinea.

19 Se Tiqalati Pilesa sa baṅara pa Asiria si nuquru la pa popoa Izireli, meke ponio e Menahemu si ka tolonavulu made tina kilo siliva pude vagi tinokae koasa pa vina nabuna sa nana binaṅara.

* 15:16 Tapua si hoke ta pozae Tipisa.

²⁰ Vagi e Menahemu koari na tie tagotago pa Izireli sari na poata, tepa ososo ni sa pude hopeke veko lima ṅavulu puta poata siliva si arini. Ke pule nana pa nana popoa soti se Tiḡalati Pilesa.

²¹ Doduru tiṅitona pule pu taveti e Menahemu si ta kubere koasa *Buka Tinozi tadi na Baṅara pa Izireli*.

²² Mate si asa meke ta pomunae, meke baṅara hobe e Pekahaea sa tuna koreo si asa.

Se Pekahaea sa Baṅara pa Izireli

²³ Koasa vina lima ṅavulu puta vuahenina sa binaṅara te Uzaea pa Ziuda, si baṅara pa Izireli se Pekahaea sa tuna koreo e Menahemu, meke koa tuturana pa Sameria karua vuaheni si asa.

²⁴ Tavete va sea si asa pa dinono te Zihova, luli sa sari na hahanana kaleadi tanisa baṅara Zeroboami sa tuna koreo e Nebati, sapu turana lani sari na tie Izireli pa sinea koari na vinalesi beku.

²⁵ Peka, sa tuna koreo e Remalia si keke palabatu nomana koasa qeto minate varipera te Pekahaea si asa. Vagi varigara ni sa sari ka lima ṅavulu puta tie pa Qileadi, meke va matea rini se Pekahaea pa korapana sa vetu baṅara pa Sameria meke baṅara hobe nana si asa.

²⁶ Doduru ginugua pule koasa binaṅara te Pekahaea si ta kubere koasa *Buka Tinozi tadi na Baṅara pa Izireli*.

Se Peka sa Baṅara pa Izireli

²⁷ Koasa vina lima ṅavulu rua vuahenina sa binaṅara te Uzaea pa Ziuda, si turu baṅara nana pa Izireli se Peka sa tuna koreo e Remalia, meke

koa tuturana pa Sameria si asa ka hiokona puta vuaheni.

²⁸ Tavete va kaleana pa kenuna e Zihova si asa, meke luli sa sari na hahanana kaleadi te baṅara Zeroboami, sa tuna koreo e Nebati, pu turana lani sari na tie Izireli pa sinea koari na vinahesi beku.

²⁹ Pa totošo sipu korapa baṅara se Peka, si la tuqe vagi e Tiqalati Pilesa, sa baṅara pa Asiria, sari na vasileana lavalavata pa Izonei, Ebolo Beti Ma'aka, Zanoa, Kedesi, meke pa Hazo, meke sari doduru popoa pa Qileadi, Qaleli, meke Napitalai, meke raovo vagi lani sa pa popoa Asiria sari na tie Izireli.

³⁰ Koasa vina hiokona vuahenina sa binanara te Zotamu sa tuna koreo e Uzaea sapu sa baṅara pa Ziuda, si kuhana nia e Hosea sa tuna koreo e Ela se Peka sa baṅara pa Izireli, meke va matea sa meke baṅara hobe nana si asa.

³¹ Doduru ginugua pule saripu taveti e Peka si ta kubere koasa *Buka Tinozi tadi na Baṅara pa Izireli*.

*Se Zotamu sa Baṅara pa Ziuda
(2 Koronikolo 27:1-9)*

³² Koasa vina rua vuahenina sa binanara te Peka pa Izireli sa tuna koreo e Remalia si tava baṅara pa Ziuda se Zotamu sa tuna koreo e Uzaea.

³³ Sipu hiokona lima vuahenina si asa, si koa tuturana pa Zerusalemaka ka manege onomo vuaheni si asa. Sa tinana sa si e Zerusa, sa tuna e Zedoki.

³⁴ Luli sa sari na hahanana te Uzaea sa tamana, meke taveti e Zotamu gua saripu toṅoto pa dinono te Zihova.

³⁵ Ba lopu huara pani sa sari na vasidi tana vahesi beku koari na toṅere, ke sari na tie si lopu makudo koa rina dia vina vukivukihi na va uququ oto huda humaṅa lea koari na vasidi arini. E Zotamu sa tie pu kuri pulena sa sasada pa kali sagera koasa Zelepade te Zihova.

³⁶ Doduru ginugua pule saripu taveti e Zotamu si ta kubere koasa *Buka Tinozi tadi na Baṅara pa Ziuda*.

³⁷ Koasa nana totoṅo baṅara sa si garunu kekenu la nia e Zihova sa baṅara Rezini pa Siria meke baṅara Peka pa Izireli pude rapata ia si pa Ziuda.

³⁸ Mate se Zotamu meke ta pomunae koasa popomunuana baṅara koasa vasileana lavata te Devita, meke baṅara hobeā e Ehazi, sa tuna koreo si asa.

16

Ehazi sa Baṅara pa Ziuda

(2 Koronikolo 28:1-27)

¹ Pa vina manege zuapa vuahenina sa binanara te Peka, sa tuna koreo e Remalia, sa baṅara pa Izireli, si tava baṅara pa Ziuda se Ehazi sa tuna koreo Zotamu.

² Totoso tava baṅara sa si hiokona puta vuahenina si asa, meke koa baṅara pa Zerusalemā si asa ka manege onomo vuaheni. Lopu luli sa sari na hahanana leadi te Devita sa tutina, ba taveti sa sari tinavete sapu lopu toṅoto pa dinono te Zihova sa nana Tamasa.

³ Tavete luli sa sari na hahanana kaleadi tadi na baṅara pa Izireli. Sa tuna koreo soti mo ba va matea sa meke va vukivukihi va uququ la nia sa koari na beku, gugua puta rina tinavete variva malederedi tadi na tie saripu hadu vura ni e Zihova koari na popoa totošo nuquru la sari na tinoni Izireli.*

⁴ Koari na hope tadi na beku, koari na batu toqere meke pa kaurudi ri ninae huda aq̄aq̄oro si va vukivukihi meke va uququ oto huda huṃana lea se Ehazi.

⁵ La rapata pa Zerusalemā sari Rezini, sa baṅara pa Siria, meke e Peka, sa baṅara pa Izireli, meke raza seunae ia rini, ba lopu boka va kilasia ari karua se Ehazi.*

⁶ Koasa totošo asa si vagi pule nia sa baṅara pa Edomu sa vasileana nomana pa Elati, meke hadu vura ni sa sari na tie pa Ziuda saripu koadi vasina, meke va koa nuquru lani sa sari na tie Edomu, arini si koa vasina kamoā rane ṃinoroi.

⁷ Garunu tie paleke inavoso se Ehazi la koe Tiqalati Pilesa sa baṅara pa Asiria, meke zama si asa, “Na mua nabulu meke na tumu si rau. Mae mamu harupau koari na limadia rina baṅara pa Siria meke Izireli saripu korapa raza au.”

⁸ Garunu vala ni e Ehazi gua na vinari poni sari na qolo na siliva saripu vagi ni sa pa Zelepade meke pa lose kopu poata koasa vetu baṅara.

⁹ Koasa inolana sa tinepa te Ehazi, si taluarāe vura la se Tiqalati Pilesa meke sari nana qeto minate varipera meke raza ia si pa Damasikasi meke tuqe vagia. Va mate ia sa se

* 16:3 Diut 12:31 * 16:5 Ais 7:1

Rezini sa baṅara, meke sari tiedi si raovo lani sa pa popoa Kiri.

¹⁰ Sipu la pa Damasikasi sa baṅara Ehazi pude la tutuvia se Tiqalati Pilesa, si dogoria sa sa hope vasina meke garunu pule la nia sa koe Uraea, sa hiamā, si keke kinehana sa hope asa, sapu minaminaka gugua puta tugo asa.

¹¹ Gua puta tugo mo sapu kubere gorenī e Ehazi sa baṅara si tavete luli ia e Uraea, sa hiamā, koasa hope, meke va hokotia sa sipu lopu ele kamo pule la se Ehazi.

¹² Totoso taluarāe pa Damasikasi meke kamo pule sa baṅara Ehazi si dogoria sa sapu ele hokoto sa hope.

¹³ Ke la vala nana vina vukivukihi vina uququ, na palava huiti, meke zoropo nia nana vinariponi tana napo vaeni meke siburu ni sa sari na eharana sa kurukuru ta vukivukihi pa hinena-hena binaere.

¹⁴ Sa hope boronizi sapu tava madi la koe Zihova sapu koa pa vari korapana sa hope vaqura meke sa Zelepade, si va rizu la nia e Ehazi pa kali gede* koasa nana hope vaqurana.*

¹⁵ Meke garunia e Ehazi se Uraea sa hiamā, “Tavetia sa vina vukivukihi vina uququ kurukuru pana munumunu, meke sa vina uququ huiti pana veluvelu koasa qua hope vaqura, meke tavete guni ni tugo sari na vina vukivukihi va uququ kurukuru meke sa vina uququ huiti tanisa baṅara meke tadi na tie, meke gua tugo sa dia vinariponi napo vaeni. Zoropo lani sari

* **16:14** Kali gede be tia la pa kali gasa rimata. * **16:14** Ekd 27:1-2; 2 Koron 4:1

na eharadi ri doduru kurukuru ṅame saripu tava vukivukihi koasa hope vaqura. Ba sa hope boronizi si veko mae nia pude na qua vasina pude hata ia sa hiniva te Tamasa,” gua si asa.

¹⁶ Tavetia Uraea gua sapu tozi nia sa baṅara.

¹⁷ Rugarupaha pani sa baṅara Ehazi sari na tuturuana boronizi saripu tavetetavete ni arini pa Zelepade meke va rizu pani sa sari na besini saripu hakedi koarini. Meke vagi gore nia tugo sa sa besini boronizi lavata sapu hake pa mudidi ri ka manege rua bulumakao boronizi meke va habotu ia sa pa keke hatara patu,*

¹⁸ pude va qetu ia sa baṅara pa Asiria, gua se Ehazi. Ke va rizua tugo sa koasa Zelepade sa hatarana sa habohabotuana baṅara, meke tuku pania sa sa sirana tanisa baṅara sapu ene nuquru la pa Zelepade.

¹⁹ Sari doduru ginugua saripu taveti sa baṅara Ehazi si ta kubere gore koasa *Buka Tinozi tadi na Baṅara pa Ziuda.*

²⁰ Mate meke ta pomunae se Ehazi koasa popomunuana baṅara pa vasileana lavata te Devita, meke e Hezikaea, sa tuna koreo si baṅara hobe koasa.*

17

Hosea sa Baṅara Vina Betobeto pa Binaṅara Izireli

¹ Koasa vina manege rua vuaheni na sa binaṅara te Ehazi pa Ziuda, si tava baṅara se

* **16:17** 1 Baṅ 7:23-39; 2 Koron 4:2-6 * **16:20** Ais 14:28

Hosea, sa tuna koreo e Ela, pa Izireli, meke tuturaṅa si asa pa Sameria ka sia vuaheni.

² Tavete va kaleana pa kenuna Zihova, ba lopu kaleana hola ni sa sari na baṅara kekenudi pa Izireli.

³ La se Salamanesa sa baṅara pa Asiria meke la rapata ia se Hosea meke doduru vuaheni si tabatabara la poata se Hosea koasa.

⁴ Ba keke vuaheni si garunu la zinama koe So, sa baṅara pa Izipi, se Hosea. Tepaia sa sa nana tinokae, pude va nosoa sa tinabara la poata pa Asiria koari hopeke vuaheni. Sipu gilania Salamanesa sapu gua asa, si la tuṅe vagi ia sa se Hosea meke vekoa pa vetu varipusi.

Ta Huarae sa Vasileana pa Sameria

⁵ La varipera meke va kilasia Salamanesa, sa baṅara pa Asiria, sa doduruna sa popoa Izireli meke kamo la pa Sameria meke ka ṅeta vuaheni si koa vari likohae nia sa sa popoa asa.

⁶ Pa vina sia vuahenina sa binaṅara te Hosea, si tuṅe vagia sa baṅara pa Asiria sa popoa Sameria. Vagi sa sari na tie Izireli meke raovo lani sa pa Asiria, meke la vekoi sa si kaiṅa koasa vasileana lavata pa Hala. Kaiṅa si veko lani tata koasa ovuku Habora pa vasileana Qozani, meke kaiṅa pule si koari na vasileana lavata pa Media.

⁷ Ta huara si pa Sameria, sina sari na tie Izireli si tavete va sea la koe Zihova sa dia Tamasa pu harupudi si arini koasa baṅara Izipi meke turana vura ni pa popoa Izipi. Meke vahesi tu rini sari kaiṅa votiki tamasa,

⁸ meke luli i rini sari na hahanana tadi na tie saripu ele hadu vura ni e Zihova sipu nuṅuru sa

butubutu Izireli pa Kenani. Meke pausu vagi rini sari tinavete kaleadi pu va vurai rina baṅara pa popoa Izireli.

⁹ Taveti rina tie Izireli sari na tinitoṅa saripu lopu tonoto na lopu va egoi e Zihova sa dia Tamasa koa rini. Kuri rini koari doduru dia vasileana nomadi, sari na vasina vahesi tamasa kokohadi, podalae koari na vasileana hitekeḍi kamao koari na vasileana lavata.

¹⁰ Pa batudi ri doduru toḡere meke pa kaurudi rina aḡaḡoroana huda, si va turui rini sari na dedegere patu meke sari na beku kinehana sa tamasa barikaleḡe sapu se Asera.*

¹¹ Koari na hope hire si va vukivukihi va uququ oto huda humaṅa lea la si arini koari na tamasa kokohadi, meke luli rini sari na tinavete kaleadi tadi na tie saripu ele hadu vura ni e Zihova koasa popoa. Sari na tinavete kaleadi hire si va bugoro sisigitina se Zihova.

¹² Vahesi rini sari na beku meke seke tinarae te Zihova si arini.

¹³ Ele garunu la tie paleke inavoso na poropita se Zihova meke ele va balau Sa sari na tie Ziuda meke Izireli meke zama si Asa, “Veko pani sari na mia tinavete kaleadi, mamu va tabei mo sari na Qua zinama, sapu koa koasa tinarae, sapu poni ni Rau koari na tiatamamia, meke poni ni tugo Rau koa gamu, koari na Qua nabulu sari na poropita.”

¹⁴ Ba namu lopu hite avosia rini se Zihova, meke lululi dia hiniva gua tugo rina tiatamadia pukerane, pu loke dia kinalavarae koe Zihova sa dia Tamasa.

* **17:10** 1 Baṅ 14:23

15 Korodia luli arini sari Nana vina tumatumae, meke lopu kopu nia rini sa vinariva egoi sapu tavetia Sa pa vari korapana sa Tamasa meke sari na tiatamadia, meke lopu va gunagunana ni rini sari na vina balau. Vaheſi rini sari na beku loke laedi meke va loke laedi pule ni si arini. Luli rini sari na hahanana tadi na butubutu pa vari likohaedi, saripu lopu va egoi e Zihova pa Nana zinama pude tavete luli rini.

16 Ele sekei rini sari doduru tinarae te Zihova sa dia Tamasa meke taveti rini si karua bu-lumakao pu vaheſi rini. Tavetia tugo rini sa beku pa kinehana sa tamasa barikaleqe, Asera pozana. Vaheſi tugo rini sari na pinopino pa galegalearane meke nabulu nia rini sa tamasa Beolo.*

17 Va vukivukihi va uququ lani rini pa nika sari na tudia koreo na vineki koari na tamasa koko-hadi, meke tavetavete potana, na vakuvakutae, meke hata hiniva tadi na tomate. Soto va nabui rini sari na tinavete seadi pa dinoṅo te Zihova. Gua asa ke va gevuria rini si Asa pude bugoro.*

18 Bugoro ni e Zihova sari na tinoni Izireli meke va rizu taloa va seu i Sa si arini pa kenuna, ba sa binanara pa Ziuda mo si veko hola ia Sa.

19 Ba sari na tie Ziuda ba lopu lulia tugo sa tinarae te Zihova sa dia Tamasa. Tavete luli i mo rini sari hahanana sapu va podoi ri na tie Izireli.

20 Kilu pani e Zihova sari doduru tie Izireli; va kilasi Sa, meke poni lani Sa koari na tie kaleadi sarini pu vagi pani sari doduru dia likakalae, osolae hadu vura ni Sa si arini pa kenuna.

* 17:16 1 Baṅ 12:28 * 17:17 Diut 18:10

²¹ Sipu vari paqaha ni e Zihova sari pa Izireli koasa binanara te Devita, si va baṅaria ri na tie Izireli se Zeroboami sa tuna koreo e Nebati. Turana va sea i Zeroboami meke taveti rini sari na sinea kaleadi hola.

²² Luli va nabu i rini sari na sinea te Zeroboami meke lopu makudo taveti rini sari doduru sinea saripu taveti sa,

²³ osolae va vura taloa i e Zihova si arini pa kenuna, gua puta tugo sapu ele va balau ni Sa si arini koari Nana nabulu sapu sari na poropita. Gua asa ke ta raovo la pa Asiria sari na tinoni Izireli meke vasina si korapa koa rini.

Koa pa Izireli sari na Tie Asiria

²⁴ Vagi sa baṅara pa Asiria sari na tie koari na vasileana lavata pa Babiloni, Kuta, Ava, Hamati, meke Separaimi, meke la va koai sa si arini koari na vasileana lavata pa Sameria vasina pu koa sari na tie Izireli. Vagi rini sari na pepeso koari na vasileana lavata arini meke koa dia pa vasidi arini.

²⁵ Kekenu sipu koa rini vasina, si lopu vahesia rini se Zihova, ke garunu ni laione Sa si arini meke va matei Sa si kaiqa arini.

²⁶ Ta tozi nia sa baṅara pa Asiria, sapu sari na tie pu va koa i sa koari na vasileana lavata pa Sameria, si lopu gilania sa tinarae tanisa Tamasa koasa popoa sana, gua asa ke garunu ni laione sa Tamasa, meke va matei si arini.

²⁷ Ke zama sa baṅara, “Mi garunu pule la nia keke koari na hiamā saripu koa ta pusi koa gita. Mamu va pule la ia vasina pude asa mani va

tumatumae ni sari na tinarae tanisa Tamasa tadi na tie koasa popoa sana.”

²⁸ Ke keke hiama Izireli sapu ele ta garunu taloa pa popoa Sameria, si pule la meke koa pa Betolo, meke va tumatumae ni sari na tie gua pude vahesia se Zihova.

²⁹ Ba saripu koa pa Sameria si lopu makudo tavete tamasa beku sapu dia soti meke va turui rini koari na hope saripu kuri rina tie Izireli koari na toqere. Sari hopeke pukuna si tavete beku koari na vasileana lavata sapu koa i rini.

³⁰ Taveti ri pa Babiloni sari na beku tanisa tamasa Sukoti Benoti; ari na tie pa Kuta si taveti sari na beku tanisa tamasa Neqali; sari na tie pa Hamati si taveti sari na beku tanisa tamasa Asima;

³¹ sari na tie pa Ava, si taveti sari na beku tanisa tamasa Nibahazi meke Tataki; meke sari na tie pa Separaimi, si va vukivukihi va uququ lani rini sari na dia koburu koari na tamasa Adarameleki meke Anami Meleki.

³² Sari na tie hire si vahesia tugo rini se Zihova, meke vizati tugo rini pa korapa dia butubutu soti, sari doduru tie pu hiva ni rini pude taveti sari na tinavete hiama koari na vasidi tana vahesi pa toqere.

³³ Vahesia rini se Zihova, ba vahesi tugo rini sari na dia tamasa huporodi koari na hahanana koari na popoa vasina mae guadi.

³⁴ Lopu luari rini sari na dia hahanana koadi kamoara rane ninoroi. Lopu vahesi va hinokaria rini se Zihova meke lopu va tabei rini sari na tinarae na zinama, sapu ele poni nia Sa koari na

tuna na tudia rina tuna Zekopi, sapu ele poza ni Izireli Sa.*

³⁵ Totoso tavetia Zihova sa Nana vinariva egoi koarini, meke zamai Sa si arini, “Meke mi vahesi sari kaiqa tamasa pule, meke mi todoṅo ni na vahesi si arini, babe va vukivukihi la koa rini.*

³⁶ Mi vahesi Au si Arau Zihova, sapu turana gamu koasa Qua ninirana lavata pa popoa Izipi, kaqu todoṅo na va vukivukihi mae koa Rau si gamu.*

³⁷ Kaqu va tabe i gamu doduru totoso sari na tinarae na zinama saripu kuberi Rau pude tamugamu. Lopu kaqu luli gamu sari kaiqa tamasa pule,

³⁸ meke lopu kaqu mulini nia gamu sa vinariva egoi sapu tavetia Rau koa gamu.

³⁹ Kaqu va tabe Au gamu si Arau Zihova sa mia Tamasa, meke kaqu harupu gamu Rau koari na mia kana.”

⁴⁰ Ba lopu avosia rina tinoni, meke lopu hite makudo luli i rini sari na dia hahanana koadi.

⁴¹ Vahesia rini se Zihova, ba vahesi tugo rini sari na dia tamasa kokohadi; pa rane ninoroi ba sari na tudia rina tudia si tavete kekenoṅo gua tugo asa.

18

Hezikaea sa Baṅara pa Ziuda

(2 Koronikolo 29:1-2, 31:1)

¹ Koasa vina neta vuaheni, sapu koa baṅara se Hosea sa tuna koreo e Ela, sa baṅara pa Izireli,

* 17:34 Zen 32:28, 35:10 * 17:35 Ekd 20:5; Diut 5:9 * 17:36 Diut 6:13

si tava baṅara se Hezikaea sa tuna koreo e Ehazi pa Ziuda.

² Ka hiokona lima vuahenina se Hezikaea koasa totoaso asa. Ka hiokona sia vuaheni si koa baṅara si asa pa Zerusalemā. Sa tinana si e Abaeza, sa tuna vineki e Zakaraea.

³ Taveti sa gua sapu toṅoto pa dinono te Zihova gugua sa tutina se Devita sa baṅara.

⁴ Huari sa sari na vasidi tana vahesi tamasa kokohadi, va hoḡa moku i sa sari na dedegere patu, maho va gore i sa sari na beku barikaleḡe, Asera pozana. Huara va umumu inetia tugo sa sa noki boronizi, sapu tavetia e Mosese, sapu ta pozae Nehusitani. Podalae pukerane kamo koasa totoaso asa, sari na tinoni Izireli si va uququ oto huda huṃaṃa lea la koasa.*

⁵ Kalavarae koe Zihova sa Tamasa tadi pa Izireli se Hezikaea. Namu lopu keke baṅara pule koari doduru baṅara pa Ziuda sapu kekeṅono gua asa.

⁶ Soto va nabu pa rinaṅeraṅe koe Zihova si asa meke lopu hite va karia sa si Asa. Kopu ni sa sari doduru tinarae saripu poni nia e Zihova koe Mosese,

⁷ ke koa turania e Zihova meke bokabokana si asa koari doduru ginugua saripu taveti sa. Hiva luara pania sa sa binaṅara pa Asiria meke lopu hiva koa va kaurae pa nana niniraṅira si asa.

⁸ Va kilasi sa sari na tinoni Pilisitia pa vinaripera, podalae koari na vasileana hitekedi kamo koari na vasileana lavata, gua tugo sapu pa Qaza meke koari na vasileana pa vari likohaena.

* 18:4 Nab 21:9

Vagia Rina Tinoni Siria sa Popoa Sameria

⁹ Koasa vuaheni vina made sipu koa baṅara se Hezikaea, meke sa vina zuapa vuahenina sa binanara te Hosea pa popoa Izireli, si va kilasia baṅara Salamanesa pa Asiria si pa Izireli meke koa vari likohae nia sa si pa Sameria.

¹⁰ Meke koasa vina neta vuaheni si vagia Salamanesa sa vasileana Sameria. Ta vagi si asa pa vina onomo vuahenina sa binanara te Hezikaea, koasa vina sia vuahenina sa binanara te Hosea.

¹¹ Meke raovo lani sa baṅara pa Asiria sari na tinoni Izireli, guana tie ta pusidi, meke la va koai pa vasileana lavata pa Hala si kaiqa, kaiqa si tata koasa ovuku Habora pa korapa vasileana pa Gozana, meke kaiqa pule si koari kaiqa vasileana lavata pa popoa Media.

¹² Ta huara sa popoa Sameria, sina lopu va tabea rina tinoni Izireli se Zihova sa dia Tamasa. Sekea rini sa vinariva egoi, sapu ele tavetia Sa koa rini, meke va kari rini sari doduru tinarae saripu poni ni e Mosese, sa nabulu te Zihova. Lopu hiva avosi na va tabe i rini si arini.

Rapatia rina Tinoni Asiria sa Popoa Zerusalem

(2 Koronikolo 32:1-19; Aisea 36:1-22)

¹³ Pa vina manege made vuahenina sa binanara te Hezikaea pa Ziuda, si la rapati e Senakeribi, sa baṅara lavata pa Asiria, sari na vasileana ta gobadi pa Ziuda meke zau vagi sa.

¹⁴ Meke garunu la nia zinama Hezikaea se Senakeribi sapu koa pa vasileana Lakisi, meke zama guahe si asa, "Ele tavete va sea si rau,

ke mamu beto varipera mae, maqu ponigo sapu gua tepa ia goi.” Meke guahe sa inolaṅa tanisa baṅara sapu la koe Hezikaea, “Kaqu garunu mae ni agoi Hezikaea sari ka manege puta tina kilo poata siliva meke keke tina kilo poata qolo koa rau,” gua si asa.

¹⁵ Meke garunu lani Hezikaea koasa sari do-duru siliva sapu koa pa Zelepade, meke sapu pa lose kopu poata pa vetu tanisa baṅara.

¹⁶ Meke kapolo vagi tugo sa sari na qolo koari na sasadana sa Zelepade, meke sari na qolo sapu veko ni sa telena koari na dedegeredi rina sasada Zelepade, meke garunu beto lani sa si arini koe Senakeribi sa baṅara pa Asiria.

¹⁷ Meke garunu la nia sa baṅara pa Asiria koe baṅara Hezikaea pa Zerusalemā si ka ṅeta nana ṅati palabatu varipera; turāṅia rini sa nana qeto minate lavata pa Lakisi. Kamo rini pa Zerusalemā si la noso si arini kapae koasa kolo totolo, sapu va karovo vagi kolo pa kopi sapu Kopi Kali Sage pozana, koasa siraṅa la gua vasina hoke ṅuna poko sari na tinoni.

¹⁸ Totoso titioko si arini pude zama koasa sa baṅara Hezikaea, si vura la sari ka ṅeta palabatu te Hezikaea pude tutuvi si arini: Se Eliakimi sa tuna koreo e Hilikaea sapu kopu nia sa vetu tanisa baṅara; se Sebana, sa tie kubekubere; meke se Zoa sa tuna Asapa, sa tie kubekubere va karovo pa buka.

¹⁹ Zama sa palabatu varipera pa Asiria koa rini, “La tozi nia se Hezikaea:

Hie si zama nia sa baṅara lavata, sa baṅara pa Asiria: Koe sei si raṅe la si goi?

²⁰ Zama si agoi sapu tumaemu varipera meke na ṅiniramu si agoi, gua, ba na zinama kokohadi si arini. Koe sei si kalavarae la agoi, ke va kanakana mae koa rau si agoi?

²¹ Ego, agoi kamahire si kalavarae la pa Izipi, sa kuli, pude na mua kolu ene, gua. Ba pana kalavarae ia goi si kote moku sia meke va bakora ia sa limamu. Gua asa se Pero sa baṅara pa Izipi koa rini pu kalavarae la koasa.

²² Meke pude zama si agoi koa rau, ‘Gami si kalavarae koe Zihova sa mami Tamasa,’ gua, si vea, lopu tanisa tu sari hope na vasidi ululudi sapu rizu pani e Hezikaea meke zama koari pa Ziuda meke Zerusalemā, ‘Gamū si kaqu vahesi mo koasa hope hie, pa Zerusalemā*,’ gua?

²³ Ego, mae mamu variva ego ṅi si kaiqa binalabala koa sa qua baṅara pa Asiria: Arau kote poni gamu si ka karua tina hose sapu pude boka vekoni tie gamu pude koi i!.

²⁴ Vea meke kote boka va kilasia gamu si keke qua palabatu sapu hitekena hola koari na qua palabatu varipera, be vea kalavarae la gua si gamu pa Izipi pude vagi totopili varipera meke na tie koi hose?

²⁵ Gua pule hie, lopu vagi zinama si arau koe Zihova pude mae rapatia meke huara ia sa vasina hie gua si gamu? Ura e Zihova mo telena na garunu au pude ene halabutu mae ia sa kali popoa hie meke huara ia.”

* **18:22** Ele huara pani e Hezikaea sari na vasidi vinahesi beku, meke lopu toṅoto pa tinarae te Zihova pude vahesia rini si Asa koa rina toṅere ba pa Zerusalemā mo. Tiro la pa 2 Baṅ 18:4; Diut 14:23:

26 Ba zama la sari Eliakimi sa tuna Hilikaea, e Sešana, meke e Zoa koasa palabatu, “Palabatu, mu zama mae koa gami pa zinama Arameiki. Kote boka avoso igo mo gami. Ba lopu zama pa zinama Hiburu; ura korapa va avoso mae sari doduru tie pa batu goba hire,” gua si arini.

27 Meke olaṅa la koa rini si asa, “Balabala ia gamu sapu koa gamu meke sa mia baṅara mo si garunu nau sa qua baṅara pude zama ni sari doduru zinama hire? Lokari hokara! Na korapa zama la tugo si arau koari tie pu korapa habotu dia pa batu gobagoba, na gamu doduru, si kote gani sari na boni mia meke napoi sari na bilaṅa mia,” gua si asa.

28 Beto si turu sage sa palabatu meke velavela vura pa zinama Hiburu, “Mi va avosi sari zinama tanisa baṅara lavata, sa baṅara pa Asiria!

29 Hiera gua si zama nia sa baṅara: Mi lopu va malumia se Hezikaea pude koha gamu. Na lopu kaqu boka harupu gamu sa!

30 Mi lopu va malumia se Hezikaea pude ososoni gamu pude raṅea se Zihova pana zama guahe si asa, ‘Hinokara kote harupu gita e Zihova si gita. Sa vasileana nomana hie si lopu kaqu ta vagi koasa qeto minate varipera tanisa baṅara pa Asiria,’ gua.

31 Mi lopu va avosia se Hezikaea. Ura guahe si zama nia sa baṅara pa Asiria: Mi variva bulei mae koa rau. Mi vura mae koasa vasileana lavata. Pana gua asa si kote henahena mo si gamu doduru koari na mia qurepi koari na mia huda vaeni meke koari mia huda piqi soti, meke napo pa mia berukehe soti,

³² osolae pule mae si arau meke turana lani gamu pa keke popoa gugua puta mo sapu tamugamu hie. Na popoa vuvua meke vaeni vaqura, na popoa koa ia na bereti meke inuma vaeni, na popoa koa ia na huda olive meke zipale si asa. Mi vizatia sa tinoa meke lopu na minate!

Mi lopu va avoso ia se Hezikaea pana zama guahe si asa, 'E Zihova kote harupu gami,' gua.

³³ Vea, hite harupi na dia tamasa sari butubutu koasa limana sa baṅara pa Asiria?

³⁴ Avei sari na tamasa tadi pa Hamati meke Arapadi? Avei sari tamasa tadi pa Sepavaimi? Vea, harupia tugo rini pa limaqu si pa Sameria?

³⁵ Esei koari doduru tamasa tadi popoa hire si ele boka harupu ia sa nana popoa koa rau? Ke vea meke kote boka harupia Zihova sa popoa Zerusalem koasa limaqu?"

³⁶ Ba sari tie si koa lopu kulu meke lopu olana hobe la, sina ele zama i sa baṅara, "Lopu olana la ia," gua.

³⁷ Meke daku sira i ri Eliakimi sa tuna e Hilikaea, Sebana sa tie kubekubere, meke e Zoa sa tuna Asapa sa tie kubekubere va karovo pa buka, sari dia poko pa tinalotana meke la koe Hezikaea, meke tozi nia rini sari doduru pu zama ni sa palabatu varipera tadi pa Asiria.

19

Tepaia sa Baṅara sa Tinolitolie te Aisea (Aisea 37:1-7)

¹ Sipu avosia tugo Hezikaea, sa baṅara, sa inavoso, si daku rikatia sa sa nana poko meke

va sage poko baika, meke nuquru la pa Zelepade te Zihova si asa.

² Garunu lani sa sari Eliakimi sa palabatu kopu pa vetu baṅara, Sebana sa tie kubekubere, meke sari ṅati hiama pude la koe Aisea sa poropita tuna Emosi. Va sage poko baika beto sari doduru.

³ La tozi nia rini se Aisea, “Guahe si zama nia e Hezikaea: Sa rane hie si na rane tina-suna, vinakilasa meke na kinurekure, gua puta totošo va namanama podo sa koburu, ba loke ṅiniraṅira si koa pude podo si asa.

⁴ Hokara ele avosi tu e Zihova sa mua Tamasa sari doduru zinama pu zama ni sa palabatu varipera sapu garunu mae nia sa baṅara pa Asiria, pude mae va sisire nia sa Tamasa toana. Mani va kilasi Sa sarini pu zama ni sari zinama pu avosi e Zihova sa mua Tamasa. Mu varavara poni gami sapu gami ka visavisa mami pu korapa koa hola.”

⁵ Totoso kamo la sari palabatu te Hezikaea sa baṅara koe Aisea,

⁶ si zama la i Aisea si arini, “Tozi nia sa mia baṅara, ‘Hiera gua si zama nia e Zihova: Mu lopu matagutu nia sa inavoso sapu avoso nia goi, sari zinama pu zama ni sa nabulu tanisa baṅara pa Asiria sapu va paraparana mae koa Rau.

⁷ Mu avoso mae! Kote vekoa Rau si keke binalabala koa sa pude totošo vagia sa si keke inavoso, si kote kekere pule mo si asa pa nana popoa soti, meke vasina kote vari poni nia Rau pude ta seke va mate si asa pa vedara.’”

Keke Inavoso Variva Matagutu Pule sapu

Evania sa Baṅara pa Asiria
(Aisea 37:8-20)

⁸ Totoso avoso nia sa palabatu varipera sapu ele taluarae pa Lakisi sa baṅara pa Asiria, si kekere pule si asa meke la dogoria sa sa nana baṅara korapa varipera pa Libina.

⁹ Ego, vagia Senakeribi si keke inavoso sapu sa geto minate pa Izipi, sapu turani sa baṅara Tirihaa pa Itiopia, si korapa mae pude raza ia si asa, gua. Totoso avosia sa sapu gua asa, si garunu la zinama si asa koe Hezikaea sapu zama guahe:

¹⁰ “La zama guahe koe Hezikaea sa baṅara pa Ziuda: Mu lopu va malumia sa mua tamasa sapu rane ia goi pude koha igo pana zama si asa, ‘Zerusalem si lopu kaqu ta vala koasa baṅara pa Asiria,’ gua.

¹¹ Ele avoso ni mo goi gua sapu taveti rina baṅara pa Asiria koari doduru popoa, sapu huara beto pani rini. Meke gamu si vea, kote ta harupu tu?

¹² Vea, harupi tugo ri na dia tamasa sari na butubutu sapu ta huara koari na tamaqu kenudi sapu sari tamasa tadi pa Qozani, Harani, Rezepi, meke sari tie pa Idini sapu koa pa Telasa?

¹³ Avei sa baṅara pa Hamati, sa baṅara pa Arapadi, sa baṅara koasa vasileana lavata pa Sepavaimi, babe pa Hena meke pa Iva?”

¹⁴ Meke vagia Hezikaea sa leta koari tie paleke inavoso meke tiro ia sa. Beto si sage la si asa pa Zelepade te Zihova, meke la repahia sa pa kenuna e Zihova,

¹⁵ Meke varavara la koe Zihova se Hezikaea: “Kei Zihova, Tamasa pa Izireli, habotu Mua

koasa Mua habohabotuana Baṅara pa vari ko-rapadi rina mateana serubimi. Agoi mo telemu sa Tamasa pa doduru butubutu pa popoa pepeso. Agoi tavetia sa maṅauru meke sa pepeso.*

¹⁶ Mu va taliṅa mae, kei Zihova, Mamu va avoso mae: tukeli matamu, kei Zihova, Mamu dogoro gami; avosi sari doduru zinama pu garunu mae ni e Senakeribi pude zama ṅoṅovala igo si Agoi sa Tamasa toana.

¹⁷ Kei Zihova, na hinokara tugo bisa, sapu sari baṅara pa Asiria si huara inete i sari doduru tie arini meke sari dia popoa. Zihova, gilania mami gami doduru sapu sokudi rina butubutu na popoa si va kilasi rina baṅara pa popoa Asiria.

¹⁸ Meke gona pani rini sari na tamasa tadi na butubutu arini pa nika meke sulu pani, sina lopu na tamasa si arini, ba na huda mo meke na patu, sapu peqoi mo ri na tie pa limadia.

¹⁹ Ke Zihova mami Tamasa, harupu gami pa limana sa, pude madi gilania ari doduru butubutu pa popoa pepeso sapu agoi Zihova eke mo, sa Tamasa.”

*Sa Inavoso te Aisea koasa Baṅara
(Aisea 37:21-38)*

²⁰ Meke garunu la inavoso se Aisea, sa tuna Emosi, koe Hezikaea; “Hiera gua si zama nia e Zihova, sa Tamasa pa Izireli: Ele avosia Rau sa mua vinaravara mae koa Rau pa guguana e Senakeribi sa baṅara pa Asiria,

²¹ Hiera sa zinama sapu zama la nia e Zihova koasa:

‘Sa Vasileana Zaione sapu guana vineki vaqura

* 19:15 Ekd 25:22

si doṅo gore nigo meke va sisire nigo sa.
 Sa vasileana Zerusalemā, guana tuna vineki,
 si hiruhiru nia sa batuna toṭoso govete taloa
 si agoi.

22 Esei si va karikari ia meke paraparaṅa la ia
 agoi?

Na koe sei si kukukili va noma la si agoi
 meke va eṅeṅa sage la matamu pa vina titie?

Na koa Sa pu Hopena pa Izireli mo!

23 Koari na mua tie paleke inavoso
 si soku zinama va karikari la koe Zihova si
 ipa ni goi.

Meke zama guahe si agoi,

“Koari na qua toṭopili varipera sokudi
 si kamoā rau sa vasina sapu ululu gua ri na
 toṅere,

kamo pa batu toṅere pa Lebanoni.

Sari na huda sida ululudi vasina si maho gore ni
 rau,

gua tugo sari na huda paeni ta okoraedi.

Kamoā rau sa vasina sapu seu hola la,
 koari na hudahuda sapu leleadi hola.

24 Ele geli berukehe si rau pa popoa seu
 meke napoa sa kolo vasina.

Koari ola nenequ

si ene va popa pani rau sari doduru tototolo
 pa Izipi.”

25 Vea, lopu ele avosia tu goi?

Nake pukerane tu zama veko nia Rau.

Koari na rane ele hola la tu si balabala i Rau sari
 tinavete,

meke kamahire va gorevura i Rau,

pude agoi kote huari sari na vasileana ta gobadi

meke vata evaṅae ni na kobi remoremo
patu.

26 Gua ke sari dia tinoni si loke dia
niranira,
maṭagutu si arini meke kurekure.

Guana linetelete si arini pa inuma,
guana liho buma vaqura,
guana duduli sapu toa vura pa batu vetu,
sapu harahara mate sipu raza i na givusu
maṅini.

27 Ba tumae nia Qua sa vasina koa si agoi
meke tooso mae meke taloa si goi
meke gua sapu hoke ta ṅaziri guni Nau goi
si Arau.

28 Sina ta ṅaziri Nau goi si Arau
meke sina ele kamo mae pa taliṅaqu sari na
mua vinahesi pule,
ke kote va rita nia Rau sa Qua vinetuṅu pa isumu
meke vekoa Rau pa ṅuzumu sa Qua aeana
kalakalahana hose,
meke kote va ene pule igo Rau
koasa sirāṅa tugo sapu ene mae ia goi.’”

29 Meke zama se Aisea koe Hezikaea,
“Hezikaea, hie sa vina sosode tamugoi:
Vuaheni hie si kote henai gamu sari linetelete
sapu toa sage teledia,
meke pa vuaheni vina rua si kote henai
gamu sapu tuvulu sage koari na linetelete
arini.

Ba pa vuaheni vina ṅeta si kote lelete meke
pakepakete si gamu,
kote lete inuma vaeni meke henai gamu sari
vuadi.

30 Ka visavisa tie pa butubutu Ziuda si keke totoso pule
 si kote va gore karoso pana gore meke vua katakata panaulu.

31 Ura kote koa hola pa Zerusalemā si ka visavisa tie,
 meke kote vura pa togere Zaione sa puku tie saripu lopu tava mate.

Sa inokoro niṅirana te Zihova Tadi na Qeto Minate
 si kote va gorevura ia si asa.

32 Hiera gua si zama nia e Zihova pa guguana sa baṅara lavata pa Asiria:

‘Lopu kote nuquru ia sa sa vasileana lavata hie babe gona nia si keke tupi tani.

Lopu kote paleke kamo mae nia lave sa si tani babe mae tavete buturu pa kali goba pude rapata na haele sage.

33 Sa sirana sapu ene mae ia sa si asa tugo si kote pule ia sa;
 na lopu kote nuquru ia sa sa vasileana lavata hie,

zama vura gua si Arau Zihova.

34 Arau kote lavelave nia sa vasileana lavata hie meke harupu ia,
 pa laequ Arau meke pa laena e Devita sa Qua nabulu!’”

35 Meke vura la sa mateana te Zihova meke va matei sa si ka keke gogoto vesu ṅavulu lima tina tie koari na ipi tadi pa Asiria. Totoso tekulu sari na tie pa koivugona si na tie matedi mo si eko doduru vasina.

³⁶ Ke qaḡiri mo se Senakeribi, sa baṅara lavata pa Asiria, meke haḡi taloa. Pule la mo pa Ninive si asa meke koa vasina.

³⁷ Keke rane, totošo korapa vahesi si asa pa zelepade te Nisiroki sa nana tamasa, si la sari karua tuna koreo, sari Adarameleki meke Sareza meke seke va mate ia pa dia vedara beto meke govete la dia pa popoa pa Ararata. Meke sa tuna koreo pule, se Esarahadoni si hobena si asa koasa binaṅara.

20

Moho se Hezikaea sa Baṅara meke Magogoso Pule

(Aisea 38:1-8,21-22; 2 Koronikolo 32:24-26)

¹ Koari na totošo tugo arini si moho se Hezikaea meke tata mate. La vari hopikae koa sa sa poropita Aisea tuna Emosi, meke zama, “Hiera gua si zama nia e Zihova: Mu va toṅotia sa mua kinoa vetu, sina kote mate si goi; na lopu kote magogoso pule si agoi,” gua si asa.

² Taliri la pa kapagoba se Hezikaea meke varavara la koe Zihova:

³ “Zihova, Mu balabala ia sapu vea raṅe guni Nigo arau meke soto va nabu pa qua inene pa kenumu Goi meke pa doduruna sa buloqu si vahesi Igo arau meke taveti rau gua sapu leana atu koa Goi,” gua, meke kabo sisigiti si asa.

⁴ Ba sipu lopu ele ene hola nia Aisea sa pavasa kokorapa, si kamo la mo sa zinama te Zihova koa sa.:

⁵ “Pule la mamu la tozi nia se Hezikaea, sa koimata tadi na Qua tinoni sapu guahe, ‘Hiera

gua si zama nia e Zihova, sa Tamasa te Devita sa tamamu: Ele avosia Rau sa mua vinaravara meke ele dogori Rau sari kolomatamu; ke kote salaṅa igo Rau. Pa vina ṅeta rane si kote sage la si agoi koasa Zelepade te Zihova.

⁶ Ke kote poni pule nigo Rau si ka manege lima vuaheni pa mua tinoa. Meke kote harupu igo Rau meke sa vasileana lavata hie koasa limana sa baṅara pa Asiria. Kote lavelave nia Rau sa vasileana lavata hie pa laequ Arau meke se Devita sa Qua nabulu.’”

⁷ Meke tozini Aisea si arini, “Munala ia sa vua piqi” gua. Tavetia rini sapu gua asa meke veko la nia koasa moḡo, meke ta salaṅa si asa.

⁸ Nanasia e Hezikaea se Aisea, “Nasa sa vina gilagila pude va sosodea sapu kote salaṅau e Zihova si rau, meke kote la si rau pa Zelepade te Zihova koasa vina ṅeta raṅe?”

⁹ Olaṅa se Aisea, “Kote poni nigo Zihova sa vina gilagila sapu guahe pude va sosodea sapu kaqu hinokara sa Nana vina tatara koa goi. Vegua, hiva nia goi sa maḡomaḡo pa halehaleana pude rizu sage la ka manege puta nenetiana koasa halehaleana, ba hiva nia goi pude rizu gore pule sa maḡomaḡo ka manege puta nenetiana koasa halehaleana?” gua.

¹⁰ Olaṅa se Hezikaea, “Lopu tasuna pude rizu sage sa maḡomaḡo ka manege puta nenetiana koasa halehaleana! Ba mani va rizu gore pule ia tu ka manege puta nenetiana koa sa.”

¹¹ Varavara la koe Zihova se Aisea, meke va kekere gore pulea e Zihova sa maḡomaḡo, ka

manege puta nenetiana koasa halehaleana sapu kuria e Ehazi sa baṅara.

Sari na Tie Paleke Inavoso Mae guadi pa Babiloni

(Aisea 39:1-8)

¹² Tata koa sa totoaso asa se Merodaka Baladani sa baṅara pa Babiloni, sa tuna koreo e Baladani, si avosia sapu moho se Hezikaea sa baṅara, ke garunu la nia sa si keke leta meke na vinariponi.

¹³ Va kamo va leani e Hezikaea sari tie paleke inavoso meke va dogoro ni sa sari doduru nana tinagotago, sari na siliva na qolo meke sari na oto huda humaṅa lea, na oela humaṅa lea, meke sari doduru tinatona varipera. Lopu keketona pa nana vetu baṅara, sari na lose vekovekoana likakalae pa binaṅara sapu lopu va dogoro ni sa koari kasa.

¹⁴ Beto sapu gua asa, si la se Aisea sa poropita koe Hezikaea sa baṅara meke nanasa guahe, “Pavei mae guadi sari na tie sara meke sa gua si zama nia rini koa goi?” Olanā se Hezikaea, “Mae guadi pa popoa seu si arini, pa Babiloni,” gua si asa.

¹⁵ Nanasa sa poropita, “Na sa si dogoria rini pa mua vetu baṅara?”

Meke olanā si asa, “Dogoro betoi rini sari doduru tinatona pa qua vetu baṅara. Lopu keke tinatona pa qua tinagotago si lopu va dogoro ni rau koa rini,” gua si asa.

¹⁶ Ke zama se Aisea koasa baṅara, “E Zihova si zama guahe:

¹⁷ ‘Hinokara korapa mae sa totoaso sapu sari doduru likakalae pa korapana sa mua vetu

baṅara, doduru likakalae saripu va naḡiti rina tiatamamia osolae kamoā pa rane ninoroi, si kaqu ta paleke beto la pa Babiloni. Namu loketona si kaqu koa hola.*

¹⁸ Meke kaiqa rina tutimu, na masa na eharamu soti, pu podo gore koa goi, si kote ta zau taloa. Kote ta puzala si arini meke tavetavete pa vetu baṅara pa Babiloni, 'gua se Zihova.'* *

¹⁹ Meke olaṅa se Hezikaea "Sa zinama te Zihova sapu zama nia goi si leanana," Ura balabala si asa, "Ba pa qua totošo si kote koa ia binule meke kinoa va leana," gua.

*Sa Vina Betona sa Binaṅara te Hezikaea
(2 Koronikolo 32:32-33)*

²⁰ Doduru ginugua pule saripu taveti e Hezikaea, sari nana tinavete vinarane, meke sa vivineina gua meke gobaia sa sa kopi, meke sa kolona sa kopi si geli ene kaurae la nia sa pa kauru pepeso, meke va kamo la ia sa kolo koasa vasileana lavata, si ta kubere beto koasa *Buka Tinozi tadi na Baṅara pa Ziuda*.

²¹ Mate se Hezikaea, meke e Manase sa tuna koreo, si hobena si asa koasa binaṅara.

21

*Manase sa Baṅara pa Ziuda
(2 Koronikolo 33:1-20)*

¹ Ka manege rua vuahenina se Manase totošo tava baṅara si asa pa popoa Ziuda, meke koa

* **20:17** 2 Baṅ 24:13; 2 Koron 36:10 * **20:18** Na nabulu ta puzaladi si arini. * **20:18** 2 Baṅ 24:14-15; Dan 1:1-7

baṅara si asa pa Zerusalemā ka lima ṅavulu lima vuaheni. Sa tinana sa si e Hepiziba.

² Tavete va kaleana pa kenuna Zihova, luli sa sari hahanana lopu leadi tadi na butubutu saripu hadu taloa ni Zihova totošo nuquru sari tie Izireli.*

³ Tavete pule i sa sari na vasidi tana vahesi tamasa kokohadi koari na toqere saripu ele huara gore ni e Hezikaea. Kuri sa sari na hope vasina tavaheši se Beolo, meke va turu ia sa sa beku barikaleqe, se Asera, gua tugo sapu tavetia e Ehabi sa baṅara pa Izireli. Sari na pinopino ba vahesi tugo e Manase.

⁴ Kuri sa sari na hope tadi na tamasa kokohadi pa korapana sa Zelepade, sa vasina sapu zama nia e Zihova sapu kaqu tavaheši si Asa.*

⁵ Koari karua vasina varivarigarana pa Zelepade si kuri hope si asa pude vahesi sari na pinopino.

⁶ Va vukivukihi va uququ nia sa sa tuna koreo. Tavetavete potana, na vakuvakutae, na nananasa koari na tomate na hata tinokae koari na tie tago potana. Kaleana hola sa sineā sapu tavetia sa pa dinoṅo te Zihova meke va gevuru ia sa sa Nana binugoro.

⁷ Vekoa sa sa beku tanisa tamasa barikaleqe se Asera meke va turu ia sa pa korapana sa Zelepade, sa vasina sapu ele zama nia e Zihova koe Devita meke se Solomone sa tuna koreo sapu zama guahe: “Koasa Zelepade hie pa Zerusalemā, sa vasina sapu ele ta vizata koari doduru popoa tadi ka manege rua butubutu pa

* 21:2 Zer 15:4 * 21:4 2 Samuela 7:13

popoa Izireli, si kaqu tavahesi si Arau.*

⁸ Be lulia rina tinoni Izireli sari doduru Qua zinama meke kopu ni sari doduru Qua tinarae, saripu ele poni ni e Mosese sa Qua nabulu si arini, si lopu kaqu va malumi Rau si arini pude tava rizu taloa koasa popoa sapu ele poni nia Rau koari na tiatamadia pukerane,” gua si Asa.

⁹ Ba sari na tinoni pa Ziuda si lopu va tabea se Zihova, meke turaṅa va sea i e Manase si arini, ke taveti rini sari na sinea nomadi, hola ni saripu taveti rina butubutu saripu hadu vura ni e Zihova koasa popoa totošo nuḡuru sari Nana tie Izireli.

¹⁰ Zama i e Zihova sari nana nabulu, ari na poropita,

¹¹ “Taveti e Manase sa baṅara sari na ginugua sapu vari va maledere hola, kaleadi hola ni tu saripu gua ele taveti rina butubutu Amoraiti pu koa kekenu koasa pepeso, meke koari nana tamasa beku kokohadi si turaṅa va sea i sa sari na tinoni pa Ziuda.

¹² Gua asa, ke Arau se Zihova, sa Tamasa tadi pa Izireli, si kaqu ponia tinasuna lavata si pa Zerusalemameke Ziuda, meke arini sapu avosia si kote hodahodaka.

¹³ Kaqu va kilasia Rau sa popoa Zerusalemame, gua puta tugo sapu ele tavetia Rau pa Sameria, koe Ehabi sa baṅara pa Izireli, meke koari na tuna. Kaqu va via ia Rau sa vasileana Zerusalemameke sari nana tinoni, gua puta tugo sa peleta, sapu tava via meke tava opo gore.

¹⁴ Kaqu veko pani Rau sari na tinoni pu koa

* 21:7 1 Baṅ 9:3-5; 2 Koron 7:12-18

hola, meke kaqu poni vala ni Rau koari na dia kana, arini kote va kilasi si arini, meke hiko vagi sari doduru dia likakalae.

¹⁵ Kaqu tavetia Rau sapu gua asa koari na Qua tinoni, sina tavete va sea meke lopu luli Au rini, ke va bugoro sisigiti Au rini, podalae mae gua tu koari na tiatamadia saripu vura mae pa popoa Izipi kamoā pa rane ninoroi.”

¹⁶ Soku hola tie lōke dia ginugua sea si va mate i e Manase meke sari na sirāna pa Zerusalemā si tale eharadi mo. Tomo la nia sa sa vinahesidi rina tamasa kokohadi koari na tie pa Ziuda meke turāna va sea i sa si arini pa dinoṅo te Zihova.

¹⁷ Doduru ginugua pule pu taveti e Manase, sari nana sineā pu taveti sa, si ta kubere beto koasa *Buka Tinozi tadi na Baṅara pa Ziuda*.

¹⁸ Mate se Manase meke ta pomunae pa inuma tana vetu baṅara sapu sa inuma te Uza. Meke se Amoni sa tuna koreo si baṅara hobeā si asa.

*Amoni sa Baṅara pa Ziuda
(2 Koronikolo 33:21-25)*

¹⁹ Ka hiokona rua vuahenina se Amoni totošo tava baṅara si asa pa popoa Ziuda, meke karua vuaheni si koa baṅara si asa pa Zerusalemā. Sa tinana si e Mesulemeti, na tuna vineki e Haruzi, meke mae guana koasa vasileana nomana pa Zotiba sa tinana.

²⁰ Gua puta e Manase sa tamana si asa. Tavete va kaleana pa kenuna e Zihova se Amoni.

²¹ Tavete luli sa sari na tinavete tanisa tamana, meke vahesi sa sari na tamasa kokohadi saripu vahesi sa tamana.

²² Korona lulia sa se Zihova, sa Tamasa tadi na tiatamana pukerane, meke lopu va tabe i sa sari na tinarae te Zihova.

²³ Kuhana nia ri nana palabatu si asa, meke va mate ia rini si asa pa korapa nana vetu baṅara.

²⁴ Meke la ari na tie pa Ziuda meke va mate betoi sarini pu va matena se Amoni, meke va baṅara hobe ia rini sa tuna koreo, se Zosaea.

²⁵ Doduru ginugua pule saripu taveti Amoni si ta kubere beto koa sa *Buka Tinozi tadi na Baṅara pa Ziuda*.

²⁶ Ta pomunae si asa koa sa lovu pa korapa inuma te Uza. Meke se Zosaea sa tuna koreo si baṅara hobeia si asa.

22

Zosaea sa Baṅara pa Popoa Ziuda (2 Koronikolo 34:1-20)

¹ Ka vesu vuahenina se Zosaea totošo tava baṅara si asa pa Ziuda, meke koa baṅara si asa pa Zerusalemā ka toloṅavulu eke vuaheni. Sa pozana sa tinana si e Zedida, tuna e Adaia pa vasileana nomana pa Bozikati.*

² Meke taveti Zosaea saripu toṅoto pa kenuna e Zihova, meke tavete luli sa sari na tinavete leadi tanisa tamana se Devita, meke kopu totoko ni sa sari na tinarae te Tamasa.

Ta Dogoro sa Buka Tinarae te Tamasa (2 Koronikolo 34:8-28)

³ Koasa vina manege vesu vuahenina sa nana binānara si garunu la nia sa baṅara Zosaea pa Zelepade te Tamasa sa tie kubekubere sapu se

* 22:1 Zer 3:6

Sapani, sa tuna e Azalia, sapu sa tuna Mesulama, meke zama guahe si asa:

⁴ “Mu la koe Hilikaea sa ṅati hiama, mamu la vagia sa doduruna sa poata, sapu vagia ri na hiama koari na tie pa dia totošo tavetavete koasa sasadana sa Zelepade.

⁵ Tozi nia pude la vala ni sa sari na poata koa rina tie saripu koimata pa tinavete, meke arini kote tabari sari na tie pu korapa tuvativaka pa Zelepade,

⁶ sari na tie saripu kurikuri na peqopeqo patu, meke holu i sari na labelabete na patu, saripu tana tinavete koa sa Zelepade.

⁷ Na koimata ta ronuedi hola koari na tinavete sari na tie hire. Ke lopu ta hivae si pude hata luli vegua tavetavete guni ni rini sari poata,” gua.*

⁸ La tozi nia Hilikaea se Sapani sapu ele dogoria sa sa Buka Tinarae te Zihova pa korapa Zelepade, gua. Meke vala nia Hilikaea sa buka koasa meke tiroa Sapani si asa.

⁹ Beto asa, si kekere pule la koasa baṅara si asa meke zama, “Ele vagia rina mua nabulu sa poata, sapu koa pa korapa Zelepade, meke ele la vala nia rini koari na tie tavetavete, meke koari na koimata pa tinavete kurikuri na peqopeqo pa Zelepade.”

¹⁰ Beto asa si zama si asa, “Hiera sa buka sapu va mae ia e Hilikaea.” Meke tiro va ululae la nia sa si asa koasa baṅara.

¹¹ Meke sipu avosi sa baṅara sari zinama koasa buka, si daku rikati sa sari nana poko pa tinalotana.

* 22:7 2 Baṅ 12:15

¹² Meke garuni sa sari Hilikaea sa ṅati hiamā, Ahikama tuna e Sapani, Akabora tuna Makaea, Sapani sa tie kubekubere, meke Asaea sa nabulu tanisa baṅara:

¹³ “La mamu tepa poni au tinokae koe Zihova, meke gua tugo tadi doduru tie pa popoa Ziuda, koari na ginuadi rina vina tumatumae na tinarae koasa buka hie. Na bugoro sisigitini gita e Zihova si gita, sina sari na tiatamada pukerane, si lopu taveti sapu gua zama ni sa buka hie,” gua si asa.

¹⁴ Meke la zama koasa barikaleqe e Huluda pozana sari Hilikaea, Ahikama, Akabora, Sapani, meke se Asaea. Sa barikaleqe hie si keke poropita sapu koa pa vasina vaqurana pa Zerusalemā. Sa nana palābatu si e Salumu, tuna e Tikiva, sapu sa tuna e Hahasi, sapu kopu ni sari na poko hopedi tadi na hiamā pa Zelepade. Meke vivinei si arini koasa poropita,

¹⁵ meke zama i sa si arini, pude pule la koasa baṅara, meke la tozi nia koasa

¹⁶ sa inavoso, sapu mae guana koe Zihova, sapu guahe: “Kaqu va kilasia Arau sa vasileana Zerusalemā meke sari doduru tie pu koa vasina, gua putaputa tugo sapu ta kubere koa sa buka sapu ta tiro koasa baṅara.

¹⁷ Ele kilu pani Au rini si Arau, meke ele va vukivukihi la koari na votiki tamasa si arini, gua asa ke va bugoro sisigiti Au rini koari doduru beku saripu taveti rini. Ele ta ṅaziri nia Arau sa popoa Zerusalemā, meke lopu kaqu beto sa Qua binugoro.

¹⁸ La tozi nia sa baṅara pa Ziuda pu garunu maeni gamu pude nanasa la koe Zihova, ‘Guahe

si zama nia e Zihova sa Tamasa pa Izireli pa guguadi sari zinama pu avosi goi:

¹⁹ Koa gua sapu talotaṅa sa bulomu, meke va pepekae pule nigo pa kenuqu Arau, meke daku rikatia agoi sa mua poko, meke kabo si agoi, toতোসো avosia agoi sa zinama sapu kote ta levei meke ta huara, sa popoa Zerusalemā meke sari na nana tie, si avosia Rau sa mua vinaravara.

²⁰ Gua asa, ke lopu kaqu dogoria goi sa tina huara, sapu kaqu va raza nia Arau pa Zerusalemā. Lopu kaqu ta evaṅa si asa osolae pa mudina tu sa mua minate. Kaqu mate pa binule si goi,' gua."

Meke paleke pule la nia ri na tie koe Zosaea sa baṅara, sa inavoso asa.

23

Sari na Tinarae Gotogodi te Zosaea (2 Koronikolo 34:3-7,29-33)

¹ Meke tioko varigara ni e Zosaea sa baṅara sari doduru koimata pa Ziuda meke Zerusalemā,

² meke keke gua ene la si arini pa Zelepade gua tugo sari na hiamā na poropita, meke sari doduru tinoni pule, tagotagodi na habahualadi, na gua. Meke tiro va ululae nia sa baṅara pa kenudia ri doduru sa doduruna sa Buka Vinariva Egoi, sapu ele ta vagi pa korapana sa Zelepade te Zihova.

³ Meke turu kapae koasa dedegere lavata si asa, meke tavetia sa si keke vina tatara pude kopu nia sa si keke vinariva egoi pa kenuna e Zihova, pude va tabea si Asa, meke pude kopu ni sari Nana tinarae, meke na ginarunu pa

doduru bulona, meke maqomaqona, pude tavete va gorevura i sari na zinamana sa vinariva egoi, saripu ta kubere koasa buka tinarae te Zihova. Meke somana va ego beto sari doduru tie koasa vinariva egoi asa.

⁴ Beto asa, si garunia sa baṅara se Hilikaea sa nati hiama, meke sari na hiama varitokae, meke sari na tie kopu sasada pa Zelepade, pude va vurai koasa Zelepade te Zihova, sari doduru tiṅitona, saripu tavetavete ni rini pa vinalesina e Beolo, meke sa beku kinehana sa tamasa barikaleqe se Asera, meke saripu tadi na pinopino pa maṅauru. Meke sulu betoi sa baṅara sari doduru tiṅitona hire, pa sadana sa vasileana lavata pa Zerusalem, tata koasa lolomo pa Kidoroni, meke tiqe paleke lani sa pa Betolo sari na ebadi.*

⁵ Meke va gore pani sa sari na hiama pu vahesi beku, saripu va madi i rina baṅara pa Ziuda, pude va vukivukihi koari na hope tadi na tamasa huporodi koari na vasidi tana vahesi pa toqere pa popoa Ziuda, meke koari na vasidi tata koari na vasileana nomadi pa Zerusalem. Arini sari na hiama pu va vukivukihi la koe Beolo, koasa rimata na sidara, meke sari na puku pinopino pa maṅauru, na gua.

⁶ Meke paleke vura nia tugo sa sa beku kinehana sa tamasa barikaleqe se Asera koasa Zelepade te Zihova, meke paleke la nia sa pa sadana Zerusalem, koasa lolomo Kidoroni, meke sulua sa vasina, meke vagia sa sa ebana meke taburu nia sa koasa vasina popomunuana

* 23:4 2 Baṅ 21:3; 2 Koron 33:3

tie matedi tadi doduru tie.*

⁷ Meke huara pani sa sari na vetu tadi na maqota na tuturue koreo vasina pu hoke koa si arini pa korapana sa Zelepade. Asa tugo sa vasina sapu hoke piti rina barikaleqe sari na poko meke hoke va sagei rini pude vahesia sa beku kinohana sa tamasa barikaleqe se Asera.

⁸ Meke turana lani sa pa Zerusalemā sari doduru hiama, saripu koa koari doduru vasileana lavata pa Ziuda, meke va boni i* sa sari na hope pa hopeke vasileana, saripu hoke tavete ni vina vukivukihi rini pa doduruna sa popoa. Meke huara gore ni tugo sa sari na hope, saripu tava madi lani koari na vinahesi beku tata koasa sasada, sapu kuria e Zosua, sa qavuna koasa vasileana lavata, sapu la gua pa kali gede koasa sasada nomana pana nuquru la koasa vasileana lavata.

⁹ Sari na hiama arini, si lopu tava malumu pude tavetavete pa korapa Zelepade te Zihova, ba kote boka henai rini sari na bereti, saripu lopu ta henie isiti saripu ta vala koari na hiama turanadia.

¹⁰ Beto asa si va boni ia tugo sa baṅara Zosaea sa vasina hopena pa Topeti, vasina hoke vahesi sari na tie huporo, koasa Lolomo Hinomu, pude loke tie si kaqu va vukivukihi va uququ ni sari na tudia koreo babe na vineki koasa tamasa Moleki.*

* **23:6** Tavete guni sa koasa beku pude vata dogoro nia sa vina kilasa na binugoro te Tamasa koasa meke koari na tie pu vahesia.

* **23:8** Mi tiroa sa vina bakala pa 23:14. * **23:10** Liv 18:21; Zer 7:31, 19:1-6, 32:35

¹¹ Meke va rizu pani tugo sa sari na hose saripu va madi lani rina baṅara Ziuda pa vinahesina sa rimata, meke sului sa sari na totopili varipera tanisa rimata. Sari na tiṅitoṅa hire si ta kopue koasa pavasa pa Zelepade, tata koasa sasada sapu kapae koasa lose te Netani Meleki, keke nati palabatu sapu koa vasina.

¹² Meke sari na hope koasa batu vetu lavata saripu koa koasa batuna sa lose panaulu tanisa baṅara Ehazi, saripu ele kuri ari na baṅara Ziuda, meke sari na hope pu ele kuri sa baṅara Manase koari karua pavasa pa korapana sa Zelepade te Zihova, si huara umumu inete gore beto ni sa, meke oki lani sa pa korapa lolomo Kidoroni.*

¹³ Meke va kaleani sa baṅara Zosaea sari na hope, saripu ele kuri sa baṅara Solomone pa kali gasa rimata pa Zerusalemā, sapu koa pa kali mataona* sa toḡere Olive, vasina ta vahesi sari na tamasa kaleadi sisigiti, se Asitoreti sa tamasa barikaleḡe kaleana tadi na tie Saedoni, meke se Kemosi sa tomate kaleana tadi pa Moabi, meke se Moleki sa tomate kaleana pa Amoni.*

¹⁴ Meke huara va umumi sa baṅara Zosaea sari na dedegere patu, meke maho ḡore ni sa sari na beku kinehana sa tamasa barikaleḡe se Asera, meke sa vasina pu va turu i rini sari na beku arini, si tamunu ni susuri tie matedi sa si arini.*

* **23:12** 2 Baṅ 21:5; 2 Koron 33:5 * **23:13** Kali mataona sa toḡere Olive be tia la pa kali gasa rimata. * **23:13** 1 Baṅ 11:7

* **23:14** Hopena pa hahanana tadirini pude na susuri tana tie si tiḡua sa vasina hopena, ke loke tie si boka vahesihesi tamasa beku vasina.

15 Meke huara gore nia tugo Zosaea sa vasina vahesihesiana pa Betolo, sapu ele ta kuri koasa baṅara Zeroboami tuna e Nebati; asa turaṅa lani pa sinea sari na tie Izireli. Huara gore nia sa sa hope te Beolo, meke muzara va umumu i sa sari na patu, gunia na eba; meke sulu betoa tugo sa se Asera sa beku vina roro.*

16 Meke sipu liṅana se Zosaea meke doṅo sage la si asa, si dogori sa sari na lovu pa toḡere asa. Meke garunu tie si asa meke paleke vura ni sa sari na susuri meke sului sa si arini koasa hope vasina pude boni sa hope. Meke va gorevura ia sa gua sapu ele korotae nia sa tie te Tamasa.*

17 Beto asa si nanasa si asa, “Tesei sa lovu isa?” gua si asa. Meke olaṅa sari na tie pa Betolo, “Na lovuna sa poropita sapu mae guana pa Ziuda, pu tozi vura ni saripu gua tavete lani goi koasa hope hie,” gua si arini.*

18 Meke zama se Zosaea, “Leana, vekoa nana si asa. Loke tie kaqu va rizu i sari na susurina,” gua si asa.

Ke lopu va rizui rini sari na susurina, meke gua tugo sari na susurina sa poropita sapu mae guana pa popoa Sameria.

19 Meke sari doduru hope tadi na tamasa huporodi saripu koa koari doduru vasileana nomadi tadi pa popoa Izireli, saripu ele ta kuri koari na baṅara pa Izireli sapu bugoro ni e Zihova, si ta huara va gore koe Zosaea sa baṅara. Tavete guni ni sa sari doduru hope, gua puta tugo sapu ele tavetia sa pa Betolo.

* 23:15 1 Baṅ 12:33 * 23:16 1 Baṅ 13:2 * 23:17 1 Baṅ 13:30-32

²⁰ Meke va mate betoi sa sari doduru hiamā huporodi saripu nabulu ni, na vahesi sari na beku koari na hope, meke sulu beto i sa sari doduru susuridi rina tie matedi koari doduru hope. Beto meke tiqe pule la pa Zerusalemā si asā.

*Tavetia Zosaea sa Inevaṅa Pasova
(2 Koronikolo 35:1-19)*

²¹ Meke tozi ni sa baṅara Zosaea sari doduru tinoni, pude tavetia sa Inevaṅa Pasova^d, pude va lavatia se Zihova sa dia Tamasa, gua sapu ta kubere koa sa Buka Vinariva Egoi te Tamasa.

²² Loke Inevaṅa Pasova gugua asa, sapu ele hoke ta tavete koari na baṅara tadi pa Izireli, babe tadi pa Ziuda, seunae gua tu koari na rane pu ta kopue koari na tie varipitui pukerane tadi na butubutu Izireli.

²³ Ba kamahire, koasa vina manege vesu vua-henina sa binaṅara te Zosaea, si ta tavete pa Zerusalemā sa Inevaṅa Pasova la koe Zihova.

Kaiqa Hinobe pu Taveti e Zosaea

²⁴ Pude kopu ni sari na tinarae saripu ta kubere pa korapana sa Tinarae te Mosese, sapu dogoro vura nia e Hilikaea sa ṅati hiamā pa korapa Zelepade te Zihova, si tava rizu taloa pa Zerusalemā meke pa Ziuda sari doduru tie vakuvakutae, na tie matemateana, meke sari doduru tamasa beku pu va naqiti ri hopeke tatamana pa hopeke dia vetu, sari na beku meke sari doduru tinitoṅa tana vinahesi beku.

²⁵ Namu lopu keke baṅara sapu gugua asa pukerane, pu nabulu nia se Zihova pa doduru bulona, na maqomaqona meke pa doduru nana

niniraṅira, pude va tabe i sari doduru tinarae te Mosese, namu loke baṅara hokara sapu gugua asa koari na rane pa mudina asa.

²⁶ Ba sa tinanaziri te Zihova la koasa popoa Ziuda koasa tinavete kaleana, sapu tavetia sa baṅara Manase si lopu boka murimuri taloa si asa.

²⁷ Meke zama guahe se Zihova: “Kaqu tavete la nia Rau koe Ziuda, sapu gua ele tavete la nia Rau koasa popoa Izireli. Kaqu etulu pani Rau sari na tinoni pa popoa Ziuda, meke pa Zerusalem, sa vasileana lavata sapu ele vizatia Rau, meke sa Zelepade, sa vasina pu tavahesi si Rau,” gua.

Sa Vina Betona sa Binaṅara te Zosaea sa Baṅara

(2 Koronikolo 35:20 kamo hinia 36:1)

²⁸ Sari doduru ginugua saripu evaṅi sa baṅara Zosaea, si ele ta kubere beto koasa *Buka Tinozi tadi na Baṅara pa Popoa Ziuda*.

²⁹ Pa totošo sipu koa baṅara se Zosaea, si turanāia Neko sa baṅara pa popoa Izipi si keke qeto minate varipera lavata meke ene la gua koasa Ovuku Iuparetisi pude toka nia sa baṅara pa Asiria, gua. Meke podeke sisigitia Zosaea sa baṅara, pude hukatia sa qeto minate varipera tadi pa Izipi pa Meqido, meke tava mate si asa pa korapa vinaripera asa.

³⁰ Meke suranāia ri nana palabatu nomadi sa tinina pa keke totopili varipera, meke paleke pule la nia pa Zerusalem, meke ta pomunae si asa, koari na popomunuana tadi na baṅara vasina. Meke vizatia rina tinoni pa Ziuda se

Zehoehazi sa tuna Zosaea meke va madia, meke va baṅaria, pude na hinobena sa tamana.

*Sa Baṅara Zehoehazi pa Ziuda
(2 Koronikolo 36:2-4)*

³¹ Tava baṅara se Zehoehazi, sipu ka hiokona ṅeta vuahenina si asa, meke koa baṅara si asa pa Zerusalemama ka ṅeta sidara. Sa tinana si e Hamutali, na tuna vineki e Zeremaea koasa vasileana lavata pa Libina.

³² Tavete va kaleana pa kenuna e Zihova si asa meke keha luli i sa sari na hahanana kaleana tadi na tiatamana pukerane.

³³ Tuṅe vagia Neko, sa baṅara pa popoa Izipi si asa pa Ribila koasa popoa pa Hamati pude va beto ia sa nana binaṅara. Meke tozi ni sa sari pa Ziuda pude tabara lani koasa si ka ṅeta tina made gogoto kilo mamatana sa siliva, meke ka toloṅavulu made kilo mamatana sa qolo, na vina bulena sa, gua.

³⁴ Va baṅaria Neko, sa baṅara pa popoa Izipi, se Eliakimi sa tuna koreo e Zosaea pude hobe si asa, meke hobe nia Zehoiakimi sa sa pozana. Ta turaṅa koe Neko sa baṅara se Zehoehazi la pa popoa Izipi meke vasina mate si asa.*

*Sa Baṅara Zehoiakimi pa Ziuda
(2 Koronikolo 36:5-8)*

³⁵ Vagi takisi se Zehoiakimi sa baṅara, koari na tie pa Izireli, pude vagia sa poata meke tabaria sa padana gua sapu hiva nia e Neko, sa baṅara pa popoa Izipi.

* **23:34** Zer 22:11-12

³⁶ Se Zehoiakimi si ka hiokona lima vuahenina toতোসা tava baņara si asa pa Ziuda, meke koa baņara si asa pa Zerusalemā ka manege eke vuaheni. Pozana sa tinana si e Zebida, sa tuna vineki e Pedaia koasa vasileana nomana pa Ruma.*

³⁷ Keha luli sa sari na tinavete kaleadi tadi na tiatamana pukerane, meke tavete va kaleana pa kenuna e Zihova si asa.

24

Sa Baņara Zehoiakimi pa Ziuda

¹ Sipu koa baņara se Zehoiakimi, si rapata ia e Nebukaneza sa baņara pa popoa Babiloni si pa Ziuda, meke ka neta vuaheni si koa nabulu nia Zehoiakimi se Nebukaneza. Ba beto asa si korona pude tabara la takisi koasa.*

² Ke garuni e Zihova sari na qeto minate varipera tadi pa Babiloni, Siria, Moabi, meke Amoni pude varipera la koe Zehoiakimi meke pude huara pania si pa Ziuda. Asa tugo sapu zama nia e Zihova, koari na poropita, sari Nana nabulu gua sapu kaqu tavetia Sa.

³ Pa zinama te Zihova meke ta evaņa sapu gua asa, pude va rizu taloa va seu i koa Sa sari na tinoni pa Ziuda koa gua sari na tinavete kaleadi pu tavete betoi Manase sa baņara, sari doduru sinea saripu lopu hiva ni e Zihova,

⁴ meke gua tugo sapu va mate i sa sari soku tie loke dia ginugua sea. Lopu taleosae nia e Zihova gua sapu tavetia e Manase.

* **23:36** Zer 22:18-19, 26:1-6, 35:1-19 * **24:1** Zer 25:1-38; Dan 1:1-2

⁵ Doduru ginugua saripu taveti Zehoiakimi si ta kubere beto koasa *Buka Tinozi tadi na Baṅara pa Ziuda*.

⁶ Mate se Zehoiakimi, meke se Zehoiakini sa tuna koreo si sogo hobe a si asa pa binaṅara.

⁷ Namu lopu hite ene vura pule sa baṅara pa popoa Izipi, meke sari nana qeto minate varipera, sina sa baṅarana sa popoa Babiloni si tuqe vagi betoi pa nana kinopu sari doduru popoa tanisa popoa Izipi tatasana, podalae koasa Ovuku Iuparetisi kamo koasa voloso pa popoa Izipi.

*Se Zehoiakini sa Baṅara pa Ziuda
(2 Koronikolo 36:5-8)*

⁸ Se Zehoiakini si ka manege vesu vuahenina, totošo tava baṅara si asa pa popoa Ziuda, meke koa baṅara koari ka ṅeta sidara pa Zerusalema si asa. Sa pozana sa tinana si e Nehusita, tuna vineki e Elinetani pa Zerusalema.

⁹ Meke lulia sa sa hahanana kaleana tanisa tamana, meke tavete va kaleana pa kenuna Zihova.

¹⁰ Meke koasa totošo sipu koa baṅara si asa, si tozi ni sa baṅara Nebukaneza sari nana palabatu nomadi koasa nana qeto minate varipera, pude la koa vari likohae nia meke rapatia sa popoa Zerusalema, gua.

¹¹ Meke sipu korapa koa vari likohae nia pude varipera si arini, si mae pa Zerusalema se Nebukaneza,

¹² meke va malumia sa baṅara Zehoiakini meke gua tugo sa tinana, meke sari na tudia koreo, meke sari nana palabatu nomadi,

na palabatu koasa vetu tanisa baṅara, pude vagia Nebukaneza sa popoa Ziuda meke va malumu puleni si arini koari na tinoni Babiloni. Meke koasa vina vesu vuahenina sa binanara te Nebukaneza, si ta vagi taloa pa tinapuṣi se Zehoiakini.*

¹³ Meke paleke taloa ni Nebukaneza sari doduru tinagotago arilaedi koasa Zelepade te Zihova, meke gua tugo koasa vetu lavata tanisa baṅara, gua puta tugo sapu ele zama nia e Zihova. Vagi beto i Nebukaneza sari doduru tinitoṅa sapu koa i na qolo saripu taveti Solomone sa baṅara, sapu ta tavetavetae pa korapa Zelepade.*

¹⁴ Meke raovo vagi taloa ni Nebukaneza, sari doduru tinoni pu koa pa Zerusalema, sari doduru koimata tanisa binanara meke doduru tie varane, meke sari doduru tie bokabokadi pa tinavete, meke sarini pu boka tavete tinitoṅa arilaedi. Ari ka manege puta tina vinarigaraedi sari doduru tie ta pusidi; meke sari na tie malanadi hokara mo si koa hola pa popoa.

¹⁵ Meke vata pusi la nia Nebukaneza pa Babiloni se Zehoiakini, meke gua tugo sa tinana, sari nana barikaleqe, nana palabatu nomadi, meke sari na niha na varane pa popoa Ziuda.*

¹⁶ Meke turana lani sa baṅara Nebukaneza pa Babiloni sari ka zuapa tina tie varane saripu hoke varipera va niṅira, meke lopu hoke balabala pule, meke keke tina tie bokabokadi pa tinavete, na tumae tavete tinitoṅa arileadi. Sari

* 24:12 Zer 22:24-30, 24:1-10, 29:1-2

* 24:13 1 Baṅ 7:40-51,

6:15-38 * 24:15 Izk 17:12

doduru tie hire si bokabokadi meke garogarodi beto pa vinaripera.

¹⁷ Meke va turua sa baṅara Babiloni se Matanaea sa buhina e Zehoiakini, pude sogo hobe sa binaṅara pa Ziuda, meke hobe nia Zedekaea sa sa pozana.*

*Sa Baṅara Zedekaea pa Popoa Ziuda
(2 Koronikolo 36:11-12; Zeremaea 52:1-3)*

¹⁸ E Zedekaea si ka hiokona eke vuahenina, totošo tava baṅara si asa pa Ziuda, meke koa baṅara si asa pa Zeruselema ka manege eke vuaheni. Sa pozana sa tinana si e Hamutali sa tuna barikaleqe e Zeremaea sa tie pa vasileana Libina.*

¹⁹ Meke tavete va kaleana pa kenuna e Zihova se Zedekaea, gua tugo mo sapu tavetia sa baṅara Zehoiakimi.

²⁰ Meke bugoro sisigiti ni e Zihova sari na tinoni pa Zeruselema meke Ziuda meke hitu pani Sa si arini pa Kenuna.*

*Tava Huara Inete sa Kali Goba pa Zeruselema
(2 Koronikolo 36:13-21; Zeremaea 52:3-11)*

Ego se Zedekaea si va guge la koasa baṅara Nebukaneza pa Babiloni si asa.

25

¹ Gua asa, ke turana mae ni e Nebukaneza, sari doduru nana qeto minate varipera, meke pa rane vina manege puta, koasa sidara vina

* **24:17** Zer 37:1; Izk 17:13

* **24:18** Zer 27:1-22, 28:1-17

* **24:20** Izk 17:15

manege puta koasa vina sia vuahenina sa binanara te Zedekaea, si mae kamo se Nebukaneza pa Zeruselema pude raza ia. Meke koa varigara si arini pa sadana sa vasileana lavata pa Zeruselema, meke kuri rini sari na vasina vari variperana pa vari likohaena sa gobana sa vasileana lavata sana, pude raza ia gua.*

² Ke koa vari likohae nia rini sa vasileana pa Zeruselema osolae kamo sa vina manege eke vuahenina sa binanara te Zedekaea.

³ Kamo pa vina sia rane koasa vina made sidara si namu lopu leana sa sone pa korapa Zeruselema; sari tie si loke gedi ginani hokara.

⁴ Pa totoaso asa si huaria ari pa Babiloni si keke kali goba pude nuquru la gua pa korapana sa vasileana lavata, meke govete vura sari doduru tie varipera te Zedekaea. Pana boni si ta luarae si arini pa sasada sapu pa vari korapadi ri karua goba tata koasa inuma tanisa banara sipu korapa koa vari likohae nia mo ri tie Babiloni sa vasileana nomana. Govete la gua si arini pa lolomo Zodani,*

⁵ ba hadu lulia sa qeto minate pa Babiloni se Zedekaea, meke kamo rini si asa koasa pezara tata pa Zeriko. Govete veko pania ri doduru nana tie varipera se Zedekaea.

⁶ Ke tuqe vagia rini se Zedekaea meke turana la nia koasa banara pa Babiloni pa vasileana Ribila koasa popoa pa Hamati. Vasina si ta pitu si asa koasa banara pa Babiloni.

⁷ Pa Ribila si va matei sa banara pa Babiloni

* 25:1 Zer 21:1-10, 34:1-5; Izk 24:2 * 25:4 Izk 33:21

sari tuna koreo e Zedekaea sipu korapa dono la mo se Zedekaea; beto si va behu i sa sari matana e Zedekaea, pusi nia seni boronizi sa meke turaṅa la nia sa pa Babiloni.*

Ta Huara sa Popoa Zerusalema meke sa Zelepade

(Zeremaea 52:12-33)

⁸ Koasa vina zuapa rane pa vina lima sidara koa sa vina manege sia vuahenina sa binaṅara te Nebukaneza pa Babiloni, si mae pa Zerusalema se Nebuzaradani sa koimata koari tie kopu tanisa baṅara, meke na nabulu tanisa baṅara pa Babiloni.

⁹ Meke sulua Nebuzaradani sa Zelepade te Zihova, sa vetu baṅara, meke sari doduru vetu arilaedi pa Zerusalema.

¹⁰ Meke la ari doduru tie varipera pa Babiloni pu koa turaṅa sa koimata koari tie kopu tanisa baṅara meke huara goren i sari doduru goba pa vari kalina sa popoa Zerusalema.

¹¹ Meke raovo taloa ni e Nebuzaradani, sa koimata koari tie kopu tanisa baṅara, sarini pu koa hola pa Zerusalema, turaṅae sari na tie pu karovodi la koasa baṅara pa Babiloni. Turaṅa beto lani sa pa Babiloni si arini.

¹² Ba veko hola i e Nebuzaradani sari tie malaṅadi pude kopu ni sari na inuma vaeni meke sari kaiqa inuma linetelete pule.

¹³ La ari kasa pa Babiloni meke huara va umumu i sari karua dedegere boronizi pa ke-nuna sa Zelepade, meke sari tuturuana koa i na totopili meke sa besini boronizi lavata pa

* 25:7 Izk 12:13

Zelepade te Zihova meke paleke taloa beto lani rini pa Babiloni sari na boronizi.*

14 Paleke lani tugo rini pa Babiloni sari na raro, sevolo, puripuriana zuke, raro na besini pude tana sisiruana ehara, meke doduru likakalae boronizi sapu tavetavete ni rini pa tinavete vukivukihi pa Zelepade.*

15 Meke paleke taloa ni tugo sa koimata koari na tie kopu tanisa baṅara sari doduru likakalae saripu ta tavetae qolo babe na siliva, meke gua tugo sari na vovoina saripu veko ni oto huda humaṅa lea, meke sari na besini boronizi pude tana sisiruana ehara,

16 meke sari na tinitoṅa saripu tavete ni boronizi e Solomone sa baṅara koasa Zelepade te Zihova, gua tugo sari karua dedegere lavata, sari na tuturuanana besini boronizi sapu koai na totopili, meke sa besini boronizi lavata. Sari doduru hire si mamata hola meke lopu boka ta pada.

17 Sari karua dedegere lavata si kekeṅonodi, meke hopeke ri kara si ka vesu mita ululudi*, meke sari hadehade boronizi sapu hake pa batudi ri karua dedegere si hopeke keke mita meke toloṅavulu sentimita* sa ululudi. Meke sari doduru hopeke dedegere lavata si tava sarie hubehube seni meke na vua pomeqaraneti pu ta tavete vari likohae pa boronizi.

* 25:13 1 Baṅ 7:15-26; 2 Koron 3:15-17 * 25:14 1 Baṅ 7:45; 2 Baṅ 4:16 * 25:17 Hiokona zuapa piti ululuna. * 25:17 Ka made meke kukuru piti.

*Ta Raovo La pa Babiloni sa Butubutu Ziuda
(Zeremaea 52:24-27)*

¹⁸ Meke turana vagi tugo e Nebuzaradani, sa koimata koari na tie kopu tanisa baṅara, sari Seraea sa nati hiama kenukenue, Zepanaea sa nati hiama vina rua, meke sari ka neta tie kopu sasada.

¹⁹ Meke vagia tugo sa koa rini pu koa hola pa korapana sa vasileana lavata sa palabatu, sapu sa koimata koari na qeto minate varipera, meke sari ka lima nabulu vari tokae tanisa baṅara, meke sa tie kubekubere sapu palabatu nia tugo sa kinubere vagidi sari na tie varipera, meke sari ka onomo navulu puta tie arilaedi tugo.

²⁰ Vagi betoi e Nebuzaradani si arini meke turana lani sa koasa baṅara pa Babiloni sapu koa nana pa Ribila,

²¹ sapu koa pa korapana sa popoa Hamati. Meke seke va matei sa baṅara vasina si arini. Gua asa ke, ta turana taloa sari na tinoni pa Ziuda meke ta raovo la pa votiki popoa pa seu.

*Se Qedalaea, sa Qavuna pa Ziuda
(Zeremaea 40:7-9, 41:1-3)*

²² Meke va turua e Nebukaneza sa baṅara Babiloni se Qedalaea tuna e Ahikama, sapu sa tuna e Sapani pa popoa Ziuda, meke va kopu ni sa koasa sari doduru tie pu lopu ta raovo va seu la pa Babiloni.

²³ Meke sipu avoso nia rina nati palabatu tadina tie varipera tadi na tinoni Ziuda, pu lopu va maluara puleni koasa baṅara pa Babiloni, si mae toka nia rini se Qedalaea pa Mizipa. Sari na nati palabatu hire si ari Isimeli tuna

koreo e Netanaea, e Zohanana tuna e Karea, se Seraea tuna e Tanahumeti sapu mae guana koasa vasileana nomana pa Netopa, meke se Zezanaea sapu mae guana pa Ma'aka.

²⁴ Meke zama tokotokoro se Qedalaea pude va manoti sari dia binalabala, “Maqu tozini gamu, mi lopu matagutu hoboro ni gamu sari na nati palabatu pa Babiloni. Mamu koa mia mo pa popoa hie, mamu nabulu nia mo sa baṅara pa Babiloni, meke kote koa valeana mia mo si gamu doduru,” gua si asa.

²⁵ Pa sidara vina zuapa koasa vuaheni asa, si turani e Isimeli sa tuna e Netanaea sapu sa tuna Elisama, sapu keke tugo koasa pinodo baṅara, si ka manege puta tie meke la pa Mizipa, meke la raza ia se Qedalaea meke va matea. Meke va matei tugo sa sari na tinoni Izireli meke sari na tinoni Babiloni saripu koadi koasa vasina asa.

²⁶ Ke pa mudina sapu gua asa si govete beto la dia pa Izipi sari doduru tinoni Izireli, saripu tagotagodi na malamalanadi, hiteke na lavata. Somanae tugo sari na palabatu nomadi pa vinaripera, sina matagutu ni rini sari na tinoni pa popoa Babiloni.*

*Ta Rupaha pa Tinapusi se Zehoiakini
(Zeremaea 52:31-34)*

²⁷ Pa vina tolonavulu zuapa vuahenina sa tinaraovo te Zehoiakini sa baṅara pa Ziuda, koasa vuaheni sapu tava baṅara pa Babiloni se Ivolomerodaki, si rupahia e Ivolomerodaki se Zehoiakini sa baṅara pa Ziuda, meke va vura

* 25:26 Zer 43:5-7

ia sa pa vetu varipusi si asa koasa vina hiokona zuapa rane pa vina manege rua sidara.

²⁸ Zama va leana la ia sa se Zehoiakini meke ponia sa si keke habohabotuana sapu koa ia vina lavata ululuna hola ni si tadi kaiqa baṅara pule sapu somana koa turani sa pa Babiloni.

²⁹ Ke va gore pani e Zehoiakini sari na poko tadi tie ta pusidi meke habotu henahena si asa pa tevolo tanisa baṅara pa doduruna sa nana tinoa.

³⁰ Ninae rane si ponia vasi poata sa baṅara pa Babiloni si asa pa doduruna sa nana tinoa osolae mate si asa.

Buka Hope
The Holy Bible in the Roviana language of the
Solomon Islands
Buk Baibel long langguis Roviana long Solomon
Islands

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Roviana

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 13 Dec 2023

2a5324ac-61e8-5e5b-b226-f3d15850d7c5